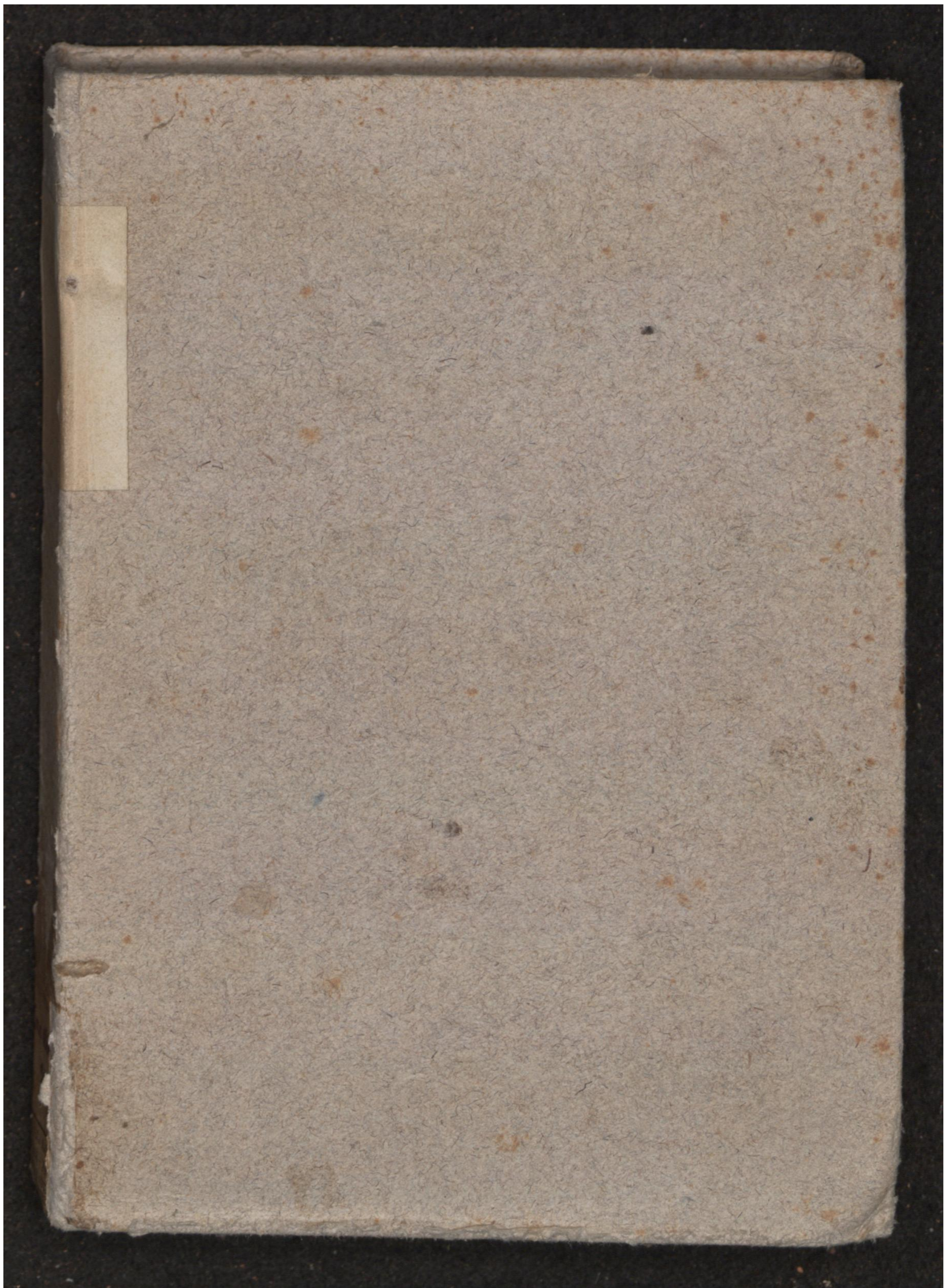
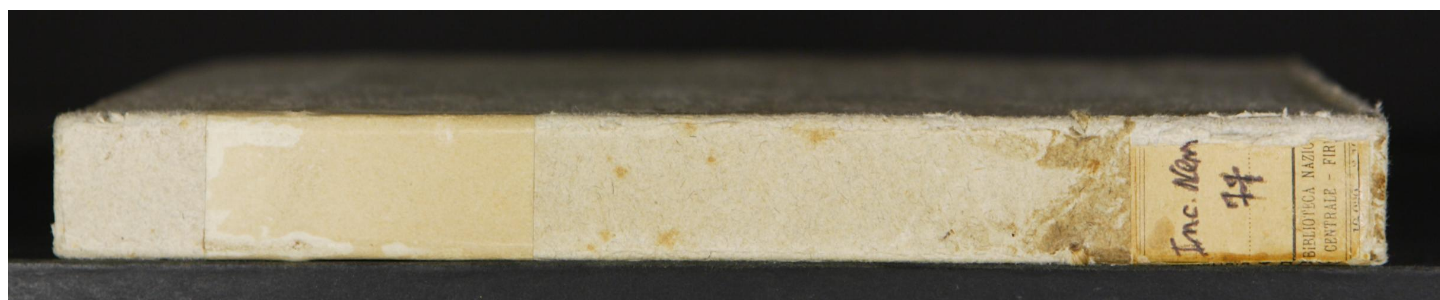
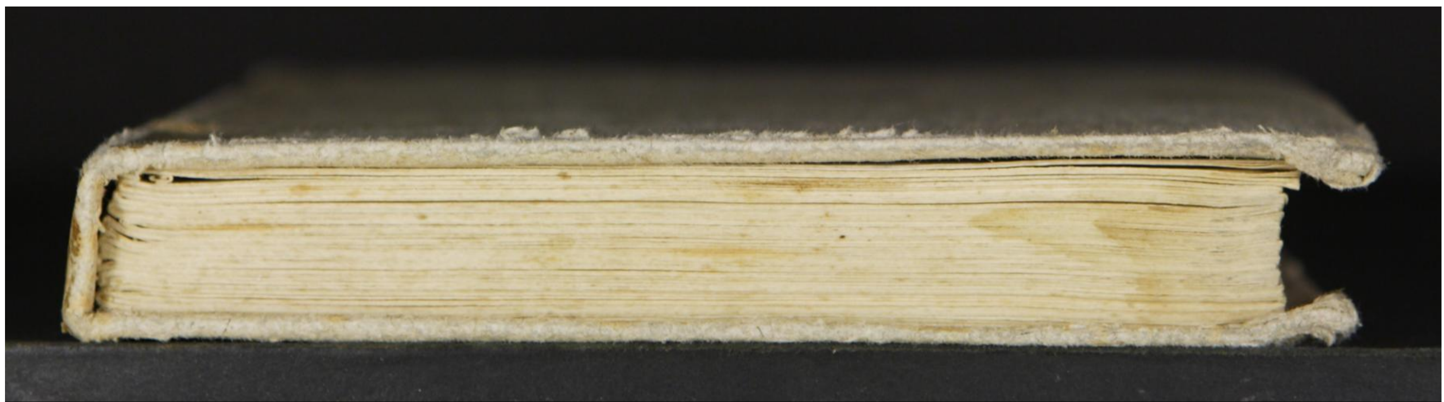
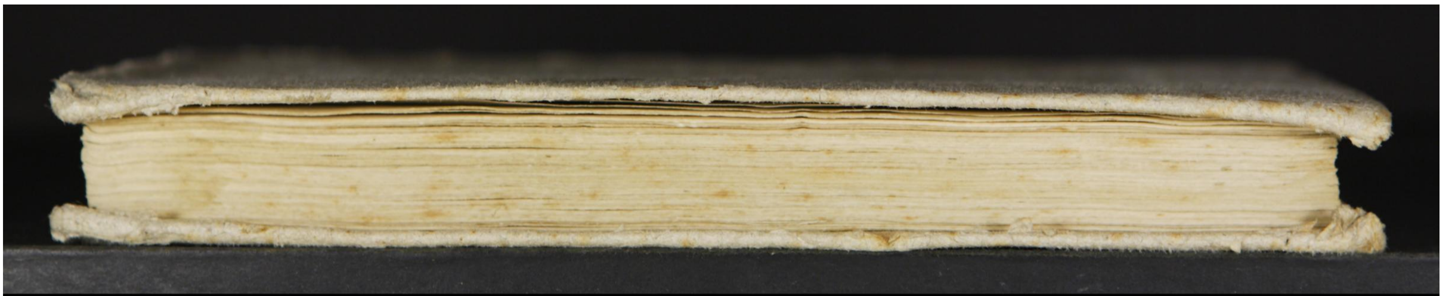

Inc. Nen
77
BIBLIOTECA

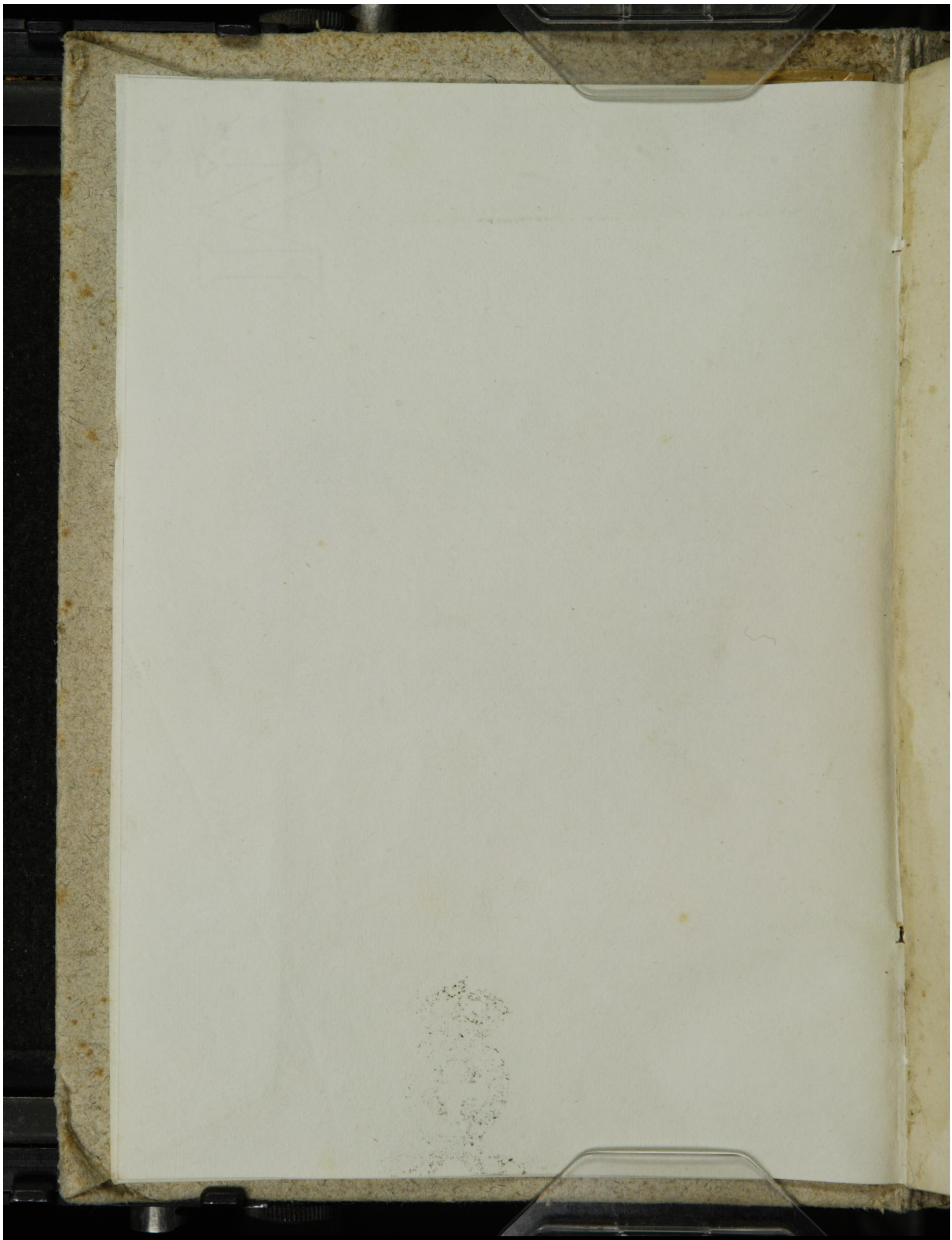

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Ioannis Nencini
1874

AD NICOLAVM PONTIFICEM .V. AVRISPAE IN HIEROCLEM PRAEFATIO.

Irabar sæpe & quidnã causæ fuisset mecũ ipse dubitabã ꝙ neq; ĩ litteris: neq; in ædificiis hæc nostra ætas maioribus responderet: sed quæ scribebantur aut ædificabantur: multo deteriora antiquis illis & essent & uiderent. idque partim hominum neglĩgẽtiæ: partim facultatibus: partim ꝙ humana natura forte peior facta fuisset adscribebã Verum Beatissime Pater ita hæc tẽpora fauore & uirtutibꝰ illustrati: ut admiratio & dubitatio illa a mente mea deciderit & om̃ibus qui hæc cogitãt manifestum fit. mira illa antiquorum ædificia & clara ingenia uirtutem & benignitatem prĩcipum fecisse. Videmus enim tot sanctorum ædes tuo iussu tuaq; ĩpẽsa: aut factas: aut restitutas: tot alia publica & priuata in urbe ædificia: Vt uix qui præsẽtes inspeximus tot magna tã paruo tempore fieri potuisse credamus

quæ tã plura tam egregia sũt: Vt si quis de omnibus scribere uelit: nõ paruo co dice opus sit: de quibus singulis si uber tati & elegantiæ orationis meæ confide rem dicere pollicerer: & si pro cupidita te fecero: dicam oĩa. Cupio equidem uitam omnem tuã scribere. quod si au deam temeritatem potius meam accusa tum iri cum signo beniuolentiæ & cha ritatis uolã: ꝙ tam magna ausus fuerim q̃ securam taciturnitatem non reprehẽ di. Sed hoc aliquis fortassis uberius & magis eloquenter explebit. Nam inter tot doctos uiros quibus plrimum bene fecisti: aliquis certe gratus esse debebit: qui gesta & vitam omnem tuam scribat Quippe qui argumentũ uariis: magnis que uirtutibus plenum habebit. Studia enim omnis generis litterarum tãtum per hæc tempora creuerũt: vt per octin gentos ante annos nullus tam magnus numerus: aut scriptorũ: aut transferẽti um fuerit. In quo non solum præsentes tibi maxĩe obligant: sed etiã præteriti

hões:& futuri:præteriti q̄ eorũ famam
mori nõ permisisti:futuri q̄ unde meli
ores fiũt:habebũt.Nam præclara q̄dã
opa ĩcuria & negligentia eorũ qui sexcẽ
tis annis citra fuerũt iã dep̄dita magno
studio perquiri fecisti:Quippe qui di-
uersos nuntios p̄ diuersas mũdi p̄tes ad
libros perquirẽdos tã græcos q̃ latinos
tua impensa misisti. Ego uero q̄ te sem
p̄ magnifeci amaui & colui quiq; beni-
uolẽtia nõ mercede ductus tibi ĩ mino-
ribus existenti aliqua traduxi:tuoq; no
mini adscripsi:quum Venetiis essẽ tuo
iussu libros aliquot græcos emi inter
quos repperi Hieroclem sup̄ uersib⁹ py
thagoræ aureis appellatis. In quib⁹ oĩs
pythagoreorũ philosophia continetur
tantaq; in eis est doctrina:tanta legenti
utilitas:ut octogenarius iam nihil ego
aut græce aut latine legerim:qđ magis
mihi profuisse ĩtelligã. Parum enĩ aut
nihil ubi miracula non fuerunt:a fide
christiana differt.hoc opusculũ latinũ
feci & nõi sãctitatis tuæ dedicaui:oroq;

ut ſemel legas. Nam q̄uis ita doctus: ita om̄i uirtutū genere prædítus ſis: ut neq; doctrīæ: neq; uirtuti tuæ quicq̄ addi poſ ſit: placebit nihilominus legere ea quæ ſentētiā tuā cōfirmabūt. verſus uō græ- cos nō uerſus latinos feci: ſed ṽbū e uer bo expreſſi: ut in exponendo poſtea uē ba nō uariarent & reſponderēt & ī græ co etiā ſyllabaꝝ quātitas: ut in heroicis fieri ſolet: nō ē ſeruata. Rem enī pytha gorei quæſiuerūt & utilitatē nō uerba.

HIEROCLIS PHILOSOPHI STO ICI ET SANCTISSIMI IN AVREOS VERSVS PY THAGORAE OPV SCVLVM PRAE STANTISSI MVM ET RELI GIO NI CHRISTIANAE CONSENTA- NEVM INCIPIT:

APIENTIAE STVDIum est qđ in purgatione & perfectõe humanæ uitæ versatur. Purgamur enĩ ꝑ philosophiã hac nostra terrena ignorãtia & mortalis corporis specie. per philosophiã quoq; ad ꝑfectõnem uenimus quã propriũ & innatum nobis uigorẽ assumentes ad similitudinẽ dei traducimur atq; hæc duo uirtus maxĩe opant̃ & ueritas. Virtus quidem irrationabilẽ uehemẽtiã ꝑturbationũ animi extrudit. Veritas diuinã speciẽ quã ex natura secum hẽt: reassumit. Oportet igit̃ ad hãc artẽ q̃ nos & ꝑfectos & purgatos factura ẽ regulas quasdã habere breuiter determĩatas: tanq̃ causas quasdã artificiosas: Vt ordine & per cõpendiũ ad ꝑfectæ uitæ finẽ procedamus. Harꝝ regularꝝ q̃ om̃eʒ philosophiã cõtinent Pythagoræ v̊sus aureos uocatos oportune & decenter in primis ponere possumus. Continẽt enĩ totius philosophiæ tã quæ in exercitio: q̃ quæ in cõsideratõe uersant̃ præcepta:

& ĩstituta: quibꝰ uirtutẽ adipisci poterimus & ueritatẽ: & nosmetipsos purgatos facientes ad similitudinẽ dei fœlices ẽẽ. & ut Thimeus Platonis diligẽs p̃ceptoꝝ Pythagoræ magister dicit: sani atque ĩtegri facti ad primæ spẽi habitũ pẽuenire. Ad primũ quidẽ ciuilis uirtutis ꝓponit præcepta. Primũ enĩ ignorãtia nos purgare oportet & desidia. Postea reꝝ diuinaꝝ sciẽtiã ĩferre. Nam ut oculus lipposus & ĩmundus res nimiũ lucẽtes discernerẽ nõ põt: ita aĩus noster nisi uirtute præditus: pulchritudinẽ ueritatis conspicere neq̃t: quum uitiatũ: purum attingere nefas sit. Est ergo ciuilis philosopia q̃ uirtutẽ gignit. In spectiua uõ q̃ ueritatẽ. Itaq; ĩ ipĩs Pythagoræ uersibus ciuilẽ philosophiã humanã uirtutem: Inspectiuã diuinã ĩuenimus appellatã. Quare quũ ĩ uersibus pythagoræ de philosophia ciuili dictũ fuisset subiũctum est.

HAEC facias. hæc cura. isthæc cupiisse necessum est.

HAEC te uirtutis diuæ ad uestigia ponent.

Primo enī hominē fieri oportet. & tūc ex hōie ī deum mutari. Ac uirtutes ciuiles hōiem bonū cōstituūt. artes nō quæ uiā ad deitatē præstāt: deū ex hōie faciunt. Nā iis q ascenderē uolūt: parua magnis ex ordīe præponūt. Quāobrem ī iis q̄ ad hōium doctrinam Pythagoras scripturæ liquit: uirtutū ciuilium præcepta primo ī suis uersibus tradit docens nos ab optīo ī hac uita uiuendi usu facilem ad diuinā illā similitudinē dei ascēsū fore: & hāc orōnis suæ ītentōnem & hunc ordinē an̄ oīs alias lectiones philosophādi formā audiētibus affert. Versus uero ea rōe aurei appellāt: qm̄ ut hi uersus īter cæteros optimi sūt & diuini Sic aurū ī rebus humanis optimū appellamus a similitudīe metallorum: differentiā morū capientes. Est q dem aurū purum: & terræ nō admixtū. qualia sūt huic confinia: argentū: æs: ferrū: īter quæ naturaliter aurum supexcellit. quod so

lum ex metallis rubiginem nō accipit. Illa enim quantum terræ participia sũt tantum in rubiginem mutantur. Terre na igitur materia uicium capiente pro batum & mundum genus: & omnino totius malitiæ expertem uitam reddēs: conuenienter aureum appellatur. Sic quoque & hi uersus omni undique uir tute pleni aurei scribuntur: & diuini ap pellantur. Non enim hoc probum: hoc improbum habent: ut in quibusdam ali is reperitur: sed omnes simul optimos ostēdũt mores: & ad similitudinem dei nos conducunt: & Pythagoreæ philoso phiæ finalem intentionem aperiunt: vt in uniuscuiusque declaratōe clare ostē detur. & primo a primis initium capia mus.

IN PRIMIS VENERARE DEOS VT LEGE DISPOSITI SVNT IMMORTALES.

Vm omnium uirtutum dux sit religio: qua media ad deum

est ascensus : decenter Pythagoras in suis uersibus ab ipsa religione praecẽptum dare incoepit : quo pacto oporteat modestos deos secundum ordinem illis existentem honorare. quem ordinem deus ille summus rerum omnium factor simul ipsorum substantiae adegit quorum aliquos firmauit: & ordinauit: In prima spera: alios in secunda: & in tertia alios. & sic consequenter usque omnium caelestium complectionem. Nam ut sunt ab eorum factore: & patre ordinati: ita eos intelligere & honorare hominum est diuinae legi obtemperantium & omnino ipsis honorem reddentium: qui neque superexcedant in eorum dignitate: neque deficiant circa illos intelligendo: sed ita eos ponant: & intelligant: ut sunt. & eum ordinem habere sciant: quem acceperunt. quae lex uult & iubet ab omnibus uenerationẽ & gratias referri ad primum ipsorum opificem solum deũ: quem deũ deorum quis ꝓprie appellare põt. & deoꝝ summũ

atque optimum. hæc autem appellatio: & hæc dignitas rerum omnium facto- ri & optimo artifici deo: solũ tribuenda est. si ipsum deorꝝ causam & ĩmutabiliũ substantiarum factorem credimus. eos igitur nunc immortales deos appellauit in suo uersu Pythagoras: qui semper & eodem modo opificem deũ intelligũt. & semꝑ ad illius gloriam ordinati ab il lo esse: & bene esse optime inseparabili ter & immutabiliter accipientes: ut pri- mæ causæ simulacra sine affectione exi stunt & sine perturbatione. talia enim decet simulacra sui ipsius cõstituisse & non mutabilia: & lapsu ad malitiã passi oni subiecta: quales sunt hominum ani mi: qui ex omnibus quæ ratione utũtur naturis ultimum & minus probatuꝫ ge nus sunt: ut summum & probatissimuꝫ deorꝝ immortalium dictum est genus. hi uero ad differentiam animarum hu- manarum immõtales dei appellati sũt: tãq̃ diuinã beneuiuẽdi uitã ñ ãmittẽtes nec unq̃ ꝓpriæ substãtiæ: neqꝫ p̃res eorꝝ

benignitatis obliuiſcentes: quibus qui-
dē paſſionibꝰ humanus aīus ſubiectus
eſt. Nam modo deum intelligit: & ſuaꝫ
dignitatem recipit: nōnunq̃ ab illis de-
cidit: quaſi mortales dei recte animi ho
minum appellantur: quia illam beneui
uendi uitam quandoq; a deo diſceden-
tes ammittūt. & iterum ad deum rede-
untes reuiuiſcunt: & hoc modo diuinā
uitam uiuunt. Illo quoq; modo morien
tes quantū immortalis ſubſtantia factū
mortis ſortiri poteſt: nō ꝙ intereat: ſed
ꝙ a forma bn̄uiuendi deciderit. Mors
enim eſt animi impietas & ignorantia:
quæ immēſas in uita hominum gignūt
paſſiones. Nam qui meliora ignorat: pe
ioribus ſeruire neceſſe eſt: a quibus libe
rari non aliter quis poteſt: niſi per recō
dationem intelligendo reducatur ad de
um. Inter hos autem quos immortales
diximus neceſſe ē genꝰ aliqd ēē magis
honore dignum q̃ homo ſit: & deo īfe-
rius qđ quidem eius mediocritate utri-
uſq; gn̄is extrema attīgit. Itaq; primum

illud imortaliũ genus totũ quod sibi a diuina potentia infũdit sibi adiũgit: & bene continet. Atque hoc medium deũ non ignorat. & semper neq mutabilem atq eandem dei itelligentiã habet. Naz & si semp intelligat aliter atq aliter sup addens dominatõem accipit: & augum tum: atq in hoc q semp intelligat supa uit hominũ genus. q uero nõ immobi liter & nõ semp eodem mõ itelligat: mi nus est q̃ deorum genus. Itaq mediũ exi stit qđ neq per pfectõem hominum ge nus excellit: neq p negligentiã fit deorum gener deterius: sed prima: secũda: & ter tia deus ipse rerum omium factor cõstitu it. quæ natura adinuicẽ differrẽt: non tñ adinuicem confusa: neq ordinẽ uirtute aut uitio mutãtia. Nam quum p substã tiã semp maneãt: ordine nihilominus il lis supueniente p genera diuidũtur: vt a primis causis æque ordĩata sũt. Vt enĩ ibi prima & media & ultima totius sapi entiæ ordo cõtinet. hæc enĩ rõe sapĩa ẽ: quoniam qđ facit apte & ordinate fini

cõducit itaq͛ simẜ conueniunt sapiẽtia: ordo:& finis. Sic & ĩ hoc quod totum ẽ ea quæ facta sũt ad primã dei intelligentiã: prima certe erũt in mundo. quæ ad mediam. media quæ usq͛ terminũ ĩtelligentiaꝝ adierĩt: ultima in naturis rõne utentibus sunt. Est aũt omne rationale ornamentũ cum innato sibi corpore incorruptibili simulacrũ opificis dei. Itaq͛ illius sũmitatis incorruptũ & ĩmortale simulacrũ collocatũ primo loco est. Mediocritatis uero illius simulacrum hic ĩ medio est. Extremæ uero illius deitatis simulacrũ in naturis rõne utẽtibus: tertium & ultimum est. Hoꝝ aũt trium generum per primum quidẽ deos ĩmortales Pythagoras ostendit: per medium heroes claros: & per ultimum dæmones subterraneos: ut rẽ quandam paruã ĩtelligimus.

Nunc vero ad prima redeamus. quæ est lex: & qui secũdũ ipsam legem ordo: que secundum ipsum ordinem tribuendus honor.

Lex quidē ē ipſe opifex ītellectus & dei uolūtas: q̄ pemnit manēs cuncta pagit & ad ppetuitatē conſeruat. ordo quoq; iuſtus & aptus a rer̄ omnium parente & opifice aduenīēs eor̄ alios ɔſtituit prīos alios ſecūdos. Nā & ſi īter oīa q̄ rōe utū tur mundi ornamenta ſūmitatem ſorti ta ſint: diuerſa nihilominus adinuicem ſunt: quippe q̄ alia aliis plus diuinitatis participāt. Argumētū aūt & ſignū eorū excellentiæ & diuinationis cæleſtiū ſpe rarū ordo qui ſecūdum ſubſtātiā & po-tentiā locū ſibi accepit tanq̄ eor̄ exiſtē tiæ lex & ordo ſil' eſſent īnati. Non enī caſu aut fōtuna facti diuiſi poſtea & ter minati locis ſunt. Sed ordinati prius ad exiſtentiā uenerūt: ueluti ſi totū cælum unū aīal eſſet: & diuerſas ptes haberet quæ adinuicem ſtatutum ordinem per ſpeciem in diſtātia & propinquitate cō ſeruent. Mutatio enim ipſorum ſitus ſi ne omnium rerū deſtructōe & pditōne euenire non poſſet: quam accidere non eſt poſſibile. Eſt autem prima ipſorum

causa omnino immutabilis & immobi-
lis quæ in operando eandem habet sub
stantiam & bonitatem non adiectam:
sed per se ipsam & ex se ipsa subsisten-
tem omnia ad bene esse producēs. Cau
sa uero rerum omnium creatōnis deo
nulla alia rationalis est nisi substātialis
bonitate. Est qdem naturaliter bonus.
Bono uero naturaliter nulla unq̄ de re
aliqua inesse potest inuidia. Causæ quo
que huiusmodi generationis q̄ præt bo
nitatem dicuntur humanæ condictōī
potius q̄ deo cōueniūt. Nā quū natura-
liter deus bonus sit: ea q̄ magis sibi simi
lia sunt produxit. Secūdo quoq; q̄ medi
ocrē similitudinē erga ipsū habēt. Ter-
tio & ultimo. ex omībus quæ sibi similā
tur ea q̄ ad dei similitudinē magis remis
sa sūt & remota. Substātiæ etiam rerū fa
ctarū ordo concurrit. Itaq; id qđ melius
naturalr ē: ī totis gn̄ibꝫ an̄poni decet. &
ī iis q̄ ad quodlibet genus per spēm fun
damētum & subiectum habent. Non
enim ex fortuna mundo ordinem deus

dedit:neq; electione mutabili:sed certis legibus quæ differũt produxit & æquũ ordinem naturarum dignitatibus præ-buit. Quãobrem uenerare deos: vt lege dispositi non solum d' immortalibus di is: sed de claris heroibus & hominum animis communiter ĩtelligendum est. Est enim multitudo specierum in singu lo genere per augmentum & diminutõ nem ordinata. Talis quidem est natura substantiarum rationabilium & ordo. Quæ uero sit lex & horum conueniẽs honor. iterum dicimus q lex quidem ẽ immutabilis dei opera quæ gignit eorũ genera. eaque peremniter ordinat & im mutabiliter. honor uero huic legi cõue niens: est honoratorum cognitio: & ad illam quantum fieri potest assimilatio Eum enim quem quispiam amat imitat quantũ sibi possibile est. At deũ qui ni hilo eget honoramus. nõ illi omnibus abundanti dãdo. Sed si bona ab illo no bis porrecta suscipiamus. non enim de um honorabis siquid sibi dederis: sed si

te dignuȝ feceris: vt ab illo data suscipias. nam ut Pythagorei dicunt. optime deum ueneraberis: si animo sibi similis fias. Is uero qui deum: ut egentem honorat: decipitur. putat enim se deo meliorem & ditiorem fore. Neq̧ magnificētia munerum deo honorem facit: nisi puro & diuo spiritu porrigatur. Nā dona & hostiæ stultorum uaporis ignei sunt cibus & sacrilegis largitio. Mens enim ex diuino spiritu ducta & sufficiēter firmata adiūgitur deo. simile enim ad eius simile accedere necesse. ē Quā obrem solus sacerdos sapiens appellat᷑: Solus enim est dei amator. Solus deo p̄ces effundere nouit. Solus deum honorare scit. qui dignitatem nō confundit: quiq̧ īprimis hostiam se ipsum producēs propriam animam quasi quoddam dei simulacrum ædificat. Templū quoque construit: quum eius mentem & intellectum ita parat: ut diuinam lucē facile recipere possit. nam quid ex his rebus materialibus: q̄ in medio sūt afferre

poteris:quo acceptū aut proprium deo simulacrum:aut donum gratū esse que at: quod rationali & puro animo accide re necesse est. Vt enim ipsi idem uiri di cunt:mundatis animis locum aptum & proprium in terris deus non habet:cui sniæ Pythius Apollo concōdat dicens. Piis hōibus gaudeo tantū quantū cælo. Ille uero ē pius & religiosus qui diuina- rum rerum artem habet & eius perfecti onem tāquam honorem optimum cau sæ bonorꝝ omnium.hoc ē deo cum stu- dio acquirendi offert:ac deum qui natu ra benefactor est rependit & ut capacē accipiendi bona se faciat: eos honorat qui semp ipsa bona largiūť.q uō deū ali ter colorē ꝓponit & honorē illi aliena:at que externa substātia nō ꝓpria uirtutē præstat:deo acceptus non ē & talia neqꝫ prudēti uiro grata sūt:nisi cū optīa mē te præbeāť:cui sentētiæ & Apollinis di- ctū satis cōsonū ē.Nā hōi q cētū boues sibi rē diuinā faciēti mactarat:nō tñ pia neqꝫ deuota mente.Et interoganti quo

pacto acceptauerit dona sibi ab eo data Respōdit Hermiōis Dari magis ē mihi grata placēta. tenuissimū illud tātæ magnificētiæ ꝓponēs. qm̄ Hermion tenue eius munus pietate & charitate m̄tis ornauit cū q̄ oīa deo grata & cara sunt. Et sīn q̄ nihil unq̄ deo gratū acceptūqꝫ fuit At d' religiōe & erga deū charitate satis ī pn̄ti dictū ē. Qum aūt lex q̄ oīa ordīat & gubernat īmutabili custodia ꝯuat & huius custodiæ custodem mos fuit antiqus occulto iuramento nōiate decēt & apte de iure iurando: ut consequēs hoc sit præceptum tradit.

IVSIVRANDVM SERVA.

Egem quidē supiore libro oñdimus opus ēē dei semp eodēqꝫ mō existens qd' æterne & īmutabil'r oīa ad bn̄ ēē ꝓducit. Iuramētū nūc cōsequent dicimus ēē cām ꝯuantem oīa ī ipsa eadē qꝫ existentia & ita illa firmātem: ut iuramenti fide tenerent: & legis ordīem seruarēt. Itaqꝫ effectus opificis legis ē ordine ȝ reꝝ creataꝝ nullo mō præteriri aut

falli posse. Nã ꝙ oĩa lege maneãt: ut cõ
stituta sũt primũ opus ẽ diuini iuramẽti
q̃ lex ab iis q̃ sẽp deũ ĩtelligunt maxĩe
& sẽp ꝑuat. ab iis uõ q̃ nõ ĩtelligũt: nõ
nũq̃ ab ĩtelligentia dei desinũt. Iuramẽ
tũ silr ĩfrĩgit qum ab illa dei ĩtelligẽtia
cessãt: & iteꝝ ꝑuat ab iis cũ ad deũ rẽvtũt
Diuĩaꝝ enĩ legũ ꝑuatio iuramẽtũ nũc ap
pellatur. quo oĩa q̃ creata sũt ad cogno-
scendũ deum sibi annectũt & adaptãt:
quoꝝ aliq̃ q̃ sẽp cum deo sunt sẽp iusiu
rãdum colunt & ꝑuãt aliq̃ q̃ nonnunq̃
a deo discedunt: qđ qum fit: impii sũt: ñ
solũ iuramẽtum ĩfrĩgunt: sed diuæ legis
ordinẽ & diui iuramẽti fidẽ præt̃mittũt.
Tale qdẽ iusiurãdum gñibꝰ q̃ rõe utũt
ĩnatum ab eoꝝ pr̃e & factore traditum
est & neq̃q̃ præt̃mittũt leges ab illo ꝯsti
tutas & determĩatas. Iuramẽtũ uõ qđ in
rebꝰ hũanis v̓sat illius uestigiũ qđ dã ẽ
dirigẽs eos q ꝓ necessitate illo utũt. nã
id qđ dubiũ hũanæ uoluntati ẽ ad certi
tudinẽ reducit: & ĩ sua eadẽq; existẽtia
ꝑmaner circa res & ꝑmões facit. Est igr̃

iusiurãdũ ĩ rebꝯ diuinis:ut dcm̃ ẽ ꝗ pr̃a
ĩspicit eadẽq; maĩfeste oñdit.ẽ & aliud
ĩ hũanis qđ cẽtitudinẽ futuroꝝ appetit.
Quãobrẽ iusiurãdũ colere & obſuare
maxĩe ꝯueĩt.unũ qdẽ p ſbãm añ existẽs
ad custodiẽdã & ſuãdã ppetuitatẽ.Ali-
ud uõ qđ ad hõies ptinz:& rebꝯ ĩ hac vi
ta auxiliar̃ tãq̃ illius simulacrũ qđ dã &
post illud certitudĩs & ṽitatis nobis fiat
gubernatõ & prĩceps:qđ ꝗ optĩs moĩbꝯ
ĩplet eos q illđ coler̃ & ſuare didicerũt.
Iustũ igr̃ & sc̃tm̃ iusiurandũ ẽ:eoꝝ q̃ iu
ramus q̃tũ ĩ nobis erit siñ exceptõe ſua
tio & cultus:q legi & ṽitati diuini hĩtus
necessãria uolũtate eos q iusiurãdũ co-
lũt:adaptat:& adiũgit. Et primã qdẽ &
archanã iusiurãdi sĩceritatẽ naturalr̃ ac
cipe solemꝯ pp aĩaduersionẽ ad deum q̃
purgatoriis ṽtutibꝯ a diuo iuramt̃o exi
tũ p̃cidit.Sĩceritas uõ iuramt̃i ciuili ṽtu
te ſuat̃.nã ii solũ q ṽtutes cĩles possidẽt
liqde iurare ĩ rebꝯ hũaĩs possũt.vicium
enĩ & malitia quæ mr̃ piurii ẽ ĩfirmitate
moꝝ iusiurãdũ supprimit & calcat.qũo

enī auarꝰ ī receptōe: aut ī solutōe pecuni arꝝ liq̄de iurabit? Quō īcōtinēs & timidꝰ ī iureiurādo pstabit? īmo ubicūq; horꝝ utrq; putauerit aliq̄d plus se hītururū supprimet: uīcet: supabr̄. Et ueneratio iuramti denu dabr̄. A talibꝰ enī mōtalia & caduca ppetu is & diuīs bōis pponēt. Ab iis uō q̄ bn̄ & firmit̄ v̓tutes possidēt bn̄ & recteq; iuram ti ueneratio ſuari ꝯsueuit. optīa q̄dē circa iusiurādū ꝯsideratio & documtū ē ad ipsiꝰ uenerātōe3 & cultū ſuādū: n̄ sæpe & ex fō tūa: n̄ vt accidat: n̄ ad ſmōis cōplectōe3: n̄ ad narratōis fidē iureiurādo uti: sed illius usū q̄tū possibile ē ſuare ī rebꝰ necessari is & magnis Et qum nulla alia videt̄ ēē rerꝝ salꝰ: nisi p ueritatē a iureiurādo pueīentē Erūt aūt hæc credibilia audiētibꝰ: si modū cōueīentē iuriiurādo pbuerimus. & nullā audiētibꝰ mēdacii suspitōnē reliq̄rimꝰ ita ut ī rebꝰ hūanis nihil maiꝰ v̓itate nobis ēē uideat̄. Ita si iuremꝰ ac si n̄ iuremus.

NAm iusiurādū cole. n̄ solū fide & liq̄de iurādi: sed abstinēdi a iuramto pceprū ē. ſuabiūs enī vt sēp iuste iuremus: si iuramē

tis ñ abutam̃ . nã q̃ sæpe iurat: facile ad piu
riũ ĩcidit. Abstinẽtiæ quoq; a iuriuãdo iu-
ramti ꝑuatio adiũcta ẽ. nã aut ñ iurabit aut
cum iurabit: iuste & liq̃de iurabit. curãdũ
ẽ igr̃: vt neq; p ↄsuetudinẽ lĩgua labaſ: neq;
p ĩcõtinẽtiæ passionẽ mẽs erret. At mẽtẽ q
dẽ bonæ artes & mores dirrigẽt. lĩguã uõ
ↄsuetudo ↄtinẽtiæ ab iureiurãdo. ↄueĩt enĩ
añdcõ deoꝝ honori iusiurãdũ tãq̃ illi ĩsitũ
& religiõi subiũctũ. Nã iusiurãdũ diuinæ
legis custos ẽ ad totius mũdi ormtũ. hono
rabis igr̃ legẽ si ipsius ordinẽ & dispotõeȝ
secutus fueris: & iusiurãdũ coles si ipso nõ
abutaĩs hoc ẽ si ñ facile iuraueĩs: & iuste &
liq̃d̃ iurar̃ ↄsuescaſ: q̃a iurar̃ ñ ↄsueuisti. pſ
enĩ ñ pua ẽ religiõis liq̃dũ & rectũ iusiurã
dũ & de prĩo q̃dẽ optioꝝ gñe & diua lege
q̃ recti ordĩs dux ẽ. At d̃ iureiurãdo qd̃ le
gẽ seq̃t̃ hæc dcã sint. Sed qm̃ post deos ge
nus illd̃ qd̃ angelicum esse diximus: secũ
do honorare oportet decenter subiungit.

POSTEA HEROES CLAROS.

I sũt mediũ genꝰ eaꝝ ſbãꝝ q̃ rõe utũt̃
q̃ post d̃os ĩmõtales seq̃ntẽ locũ ↄplẽt

& naturæ hũanæ ꝑponũt. & ↄtĩgũt tium
genↄ. Prĩo qbↄ q dẽ ut ſis ſm honorẽ red-
di oꝫ. ſubĩtelligẽdũ. ẽ ẽt & ĩ ipĩſ cole vt lege
ordĩati & diſpoĩti ſũt. oĩs enĩ cultↄ uis ĩtel
ligẽdo ſbãm honoratorũ vſat a q̃ bñ & re-
cte ĩueĩt q d facere q que dicere opõteat ad
eas res q̃s honoramↄ. Nã quo pacto qſpiã
d' iis rebↄ locunt q̃s ignorat. Quo ue ẽt pa
cto munus qſpiã iis aſfert quoꝝ dignitatẽ
ignorat. Primↄ igr̃ oĩo cultus & ĩ claris he
roibↄ ẽ eoꝝ ſbẽ & ordĩs & ſubſeq̃ntis actõ
nis cognitõ: & pitia pfectõis ad hoc totũ.
Cõueĩentẽ enĩ añ oĩa cultũ ſubſtãtiis fieri
oportet. qd' q dẽ ſi d' ipĩs cognitõem habu
erimↄ: ꝓcedit. qum enĩ ut natura & ordĩe
ſũt cognoſcimↄ: tũc ipſis ↄueniẽtẽ honorẽ
legẽ imitãteſ redimↄ. colemↄ aũt nihil qd'
hũana ſbã peiↄ ſit: ſed ſolũ ea q̃ nãl'r meli-
ora ſũt. ac ẽt q̃ æq̃ excellẽtia uirtutis ꝑdita.
Eſt ãt omĩũ q̃ natura meliora ſũt. primↄ &
optimↄ opifex deus & ſiñ ↄpatõe õibↄ ꝑpo
nẽdus atq; honorãdus. Itaq; ĩmũdo ab i ꝑo
& poſt ipſũ primi ĩmutabil'r ipſũ ĩtelligũt
& ſine paſſiõe imaginant a prĩa opifice cã

ad ipos ueientē pticipatōe3:quos pñs oro
īmortales deos appellauit:qm̄ nō moriūť:
neq͂ similitudinē quā ad deū hn̄t deponūt
sed sēp & æq̄ ī se ipis pmanēt. Qui uō nūc
heroes clari uocāť medii ī sbā & honore:
sēp ītelligūt opificē illū primū: & ad illū
bn̄ & honeste uiuēdo resplēdēt & collucēt
n̄ tn̄ sēp & eodē mō:neq͂ īmutabiliť. Me
dii enī sūt & ad deū & mutatōe3 n̄ tn̄ passi
oni subiectā capiūt:qbusdā qn̄q͂ adiectōī
bus sese ad illū circūuoluentes:& īmutabi
le ac deo unitū spectaculū prīoꝝ ab sese di
uidūt sil'q͂ faciūt prīcipiū eoꝝ ad deū obse
quele. Quam ob cām cēte clari heroes dn̄r
Clari qdē qa bōi sūt & resplēdēt sēp:& n3
ī uitio neq͂ ī obliuiōe ūq̄ iuueniūť. heroes
āt q̄i amore pleni & electi amatōes dei. eri
gūt enī nos & subleuant ad diuinā ciuili
tatē ab hac rerum terrenaꝝ cōuersatione.
Est etiam consuetum ipsos dæmōes appel
lare quasi doctos & legum diuinarum pe
ritos: quandoque etiam angelos:ut osten
dentes & nuntiantes nobis beneuiuen
di uiam & normam. Sæpe uero tribus his

ĩtellectib⁹ vtẽtes ãplitudinẽ hui⁹ gñis ĩ tria
ſcĩdim⁹ & quãtũ ad cæleſtes id tͥtiũ genus
attinet: appellam⁹ ãgelos q̃tũ quoq; trenis
ẽ adiũctũ heroes: & qa æq̃ ab utriſq; diſtat
dæões: qđ ĩ pleriſq; Plato facit. Aliq aũt to
tũ hoc mediũ genus appellãt ãgelos oẽs
aut dæões: aut heroes pp eas q̃s ſupius dixi
mus cãs. Et nũc Pythagoras totũ mediũ
gen⁹ claros heroes nõiauit q ſic ad primũ
gen⁹ ſũt: vt lux ad ignẽ: & fili⁹ ad p̃rẽ: vñ
& recte deoꝝ filii heroes appellãt. nõ q; ex
mõtaliũ cõiũctõe geĩti ſĩt: ſed qđ ex ſĩpli-
ci eoꝝ cã ꝓueĩũt: ueluti lux ↄcurrẽs ſbẽ lu-
cẽtis cõporis: lux aũt ſub diuo & liq da per
quã ĩtelligr ĩ obſcuritate lux ad quã refert
tͥtiũ & hũanũ gen⁹: qđ ĩ uiciũ qñq; incidit
& obliuionẽ qb⁹ ab ĩtelligẽdo deũ deſiſtit
ſupat. n. ab iis ſubſtãtiiſ q̃ ſẽp deũ ĩtelligũt
qm̃ hõ qñ; ñ ĩtelligit: r̃uocat ẽt ad ĩtelligẽti
a; dei qu; ipſi deo adiũgit mõtalẽ ptũbatõ
nẽ a ſe depellẽs. tũc quoq; apđ nos honor
dign⁹ hõ ẽẽ vr̃ qum ſe r̃ceptu diuĩo dignũ
& idoneũ fecit tãq̃ bñignitatẽ nẽ meliõis p
ticipatõe õnaret. đcet enĩ amatores dei &

q̄cūq; aliquo mō sibi similia sūt honorarī: si
ue ꝑpetuo similitudinē habeāt: siū ad tꝑus
ipsā exerceāt: ut sūt homines uirtute præ
stantes de quibus nunc dicendum est.

ET TERrenos cole dæōes legitīa faciēs:

Aemōes hic appellat aīos hōinū vͣtu
te ꝑditos & vͣitate: tāq̄ doctos & ꝑitos
Postea diuidēs ipsos ab iis q natura dæōes
sūt q m̄diū ɔplēt genꝫ. addidit terreōs ꝙ ī
citātibꝫ vͣsari qđ t̄rena cōpora īduere: ꝙ ī
t̄ra hītare possīt: vt qum dæōes dicit eos a
malis & īdoctis hōibꝫ diuidat. ꝙ uō supad
diderit t̄renos ab illis eos sepat q semꝑ dæ
mones & ꝑiti sūt: & nālr ī t̄ra n̄ vͣsāt. neq;
t̄renis cōporibꝫ uiuūt. Nā hoc nom̄ t̄reni
dæōes nulli alīi ɔueīt: q̄ natura existēti ho
mini q hītu dæmō fiat: deūq; ītelligat & co
gnoscat: qum t̄tiū genꝫ t̄renū ꝑprie dicat̄
& ultimū ī substātiis rōe utētibꝫ & ī t̄rena
uita uersetur. Primū igr̄ cæleste genus ap
pellatur: medium uero aereum. Tertium
quoq; genus eorū quæ rōe utūt̄ ɔtinet oēs
hōies q n̄ oēs sūt dæmōes: neq; oēs sapien
tis & ea cā decēt̄ supaddēs dixit. Terrenos

dæões sapiẽtes hõies designãs.nã nꝫ oẽs hõies sapiẽtes sunt:neqꝫ oẽs sapiẽtes sũt hõies:sed etiã heroes clari & ĩmõtales dei q̄ p̄stãtiores hõibꝰ natura existẽtes sapiẽtes sũt & clari:eos igr̄ hõies Pythagoras coli iubet q̄ sese diuis gn̄ibꝰ adiũxerũt:qꝗ dæmõibꝰ & ãgelis æq̄les fc̄tĩ sũt.nec aliquo mõ ĩtelligere debeũs dæmonũ genꝰ uile aliq̄d aut prauũ honorare opõtere qđ q̄dẽ ut diciũs usus ostẽdit.Qum certe nõ ꝯueĩat deũ amãti:& eiꝰ dignitatẽ ĩtelligẽti ea colere:aut honorare q̄ hũana sbã peiora sĩt.ĩmo neqꝫ ipsũ hõinẽ ꝯseq̄nᷣ post meliora honorabimꝰ nisi p̄stãtõribꝰ sil'is & diuæ societati ꝯferẽdus fcũs sit.q̄s igr̄ horũ cultus ẽẽ oporteat inquit.

COLE legitĩa faciẽs.hoc ẽ nos opõtere p̄suaderi & obtẽpare p̃ceptis & ĩstitutis q̄ nobis maiores nostri reliq̄runt:& ut legibus:ita eorum uerbis obedire:& illum uiuẽdi modũ tener̄:quẽ illi tenẽtes ĩ nos trãsferre ñ ĩuiderũt:sed q̄i ĩmortalẽ quãdã & paternã hereditatẽ v̓tutũ ele

mēta & ueritatis canones posterioribus
ɔſuare ſtuduerūt: & ī cōmunē utilitatē
lr̄is demādarūt: qbꝰ ſi obtemꝑauerimꝰ
& ſm eaꝝ documēta uixerimus uerior il
lis honor & cultus fit quā ſiqs īferias &
funera ſūptuoſa & abūde illis ſacra faci
at. talis enī ꝑſtātioꝝ cultus ēē debet ab
illo opifice deo īcipiēs & ī hōies bonos
deſinēs qum ī medio ſit cæleſtes & aerei
Qum aūt aliquoꝝ q̄ ī hac nr̄a uita uſātˢ
magnā nos hr̄e rōem oporteat: ut parē
tū & cognatoꝝ q nō omes boni ſūt: oīo
tn̄ pp cognatōis dignitatē honorari de-
bēt eius rei cā ſubiūxit. Parētes tuos ho
nora & cognatos claros hōies tanq̄ præ
ſtātis & diuos. pētes & ꝓpīquos nāli cō
ſāguinitate nobis attinētes: utcūqꝫ ſit ob
ipſā cognatōis neceſſitudinē ut honorē
mus præcipit. Nam quod nobis dii cæ-
leſtes per æternam cognationem ſunt:
qui locum in nobis parentum tenēt: qd̄
ue heroes qui bonoꝝ cognatoꝝ: hoc in
hac mortali uita nobis ſunt parentes &
cognati: & ob eam cām poſt parentes ꝑ:

ximi uenerãdi sũt. Q uõ igit & hos ho norabimus? an ut modũ uiuendi nr̃um ad illo℞ sententiã dirigamus. Itaque ea opinemur: eaq; faciamus q̃ illis fuerunt grata & amica. Sed hoc pacto uirtutum usus ad malitiæ studiũ vteret si forte cõ tingeret parentes nr̃os malos & prauos fuisse uituperabimus ne oĩo ipsos ad ui tio℞ & malitiæ uitupatõem & uilipendi um? & quõ huic legi ob tempabimus? quõ ideæ illi diuæ: cuius hic parentes & cognati sunt simulacra? nõne si hos nõ honorabiũs ĩ illis peccabimꝰ qbꝰ hosce assimilari diximꝰ? & sic q̃ uidet uirtus: qa parentũ sententiæ nõ obtempamus a nobis exerceri ad maius malũ nos in cidet constrĩget. Sin illo℞ uolũtati oĩo obtempabimus. a religiõe ite℞ & ab alia uirtute decidemus: si fõte ꝯtigerit p pui tatẽ mo℞ illos ad ea nos ĩducere q̃ recta nõ sũt. At si mores bõi & ueri quos pa-rẽtes nobis pstãt: sĩt: diis & parẽtibꝫ filĩis præstãdus est honor. Sed si diuis legibꝰ parentũ uoluntas nõ obtẽperet. Quid

opotebit noi facere i hanc legũ contra rietate; incidentes: an hoc quod in ali is contrariis & necessariis officiis circũ uentos nõ decet seruare: nã maioribus bonis ppositis: maiora minoribus præferri oportet: quãdo utrunq; seruare nõ licet: ut honestũ qdem est obedire deo honestũ & parentibus: si utrorũq; præceptum & suadela ad hoc tendit. firmũ erit & lucro asscribemus. Sed si ad alid nos ducat diua lex: ad aliud nos ferant præcepta parentum: in hac uoluntatu; diuersitate deũ præferri semp opõtebit. In iis solũ parentibꝰ nõ obtemperãtes: in quibus ipsi diuinis legibus non obediuerũt. fieri enim non potest: ut q uirtutis normam seruare student cum illis conueniant qui a uirtute aberrarũt. In cæteris uero oĩbus maxime parentes colemꝰ: ut eoꝝ corpora curare pmte: & libenter pecunias suppeditare. Iustum enim & rectum est: ut ab illis comoditatem capiant quos genuerunt & nutriuerunt. id uero qđ ab illorũ successiõe

non depēdet ab eorꝫ dominatione libe-
rum lex reliquit: quæ uerum patrē quæ
rere iubet: illūq; amplecti: & ut similis
illi fias maximam diligentiam habere.
& si utrunq; adipiscemur posse. s. offici
um nostrum diis seruare & humanis &
neq; ob considerationem uirtutis a cu-
ra parentum discedemus: neq; per igno
rantiam maximam omnium malorum
perfidiam suscipiemus. nam si mortem
quispiam hæc non seruātibus nobis mi
naretur: nihil omnino timēdū erit: sed
scire potius & intelligiere oportebit: id
quod patietur esse corpus: & hoc solum
parentes nobis imputare possent: quod
genuerint. Illud uero quod non patit̃ li
berum custodire decet: & soli deo obe-
dire. Parentum igitur uerus honor erit
quem intentio ad uirtutem tradit. Cæte
rum neq; laboribus: neq; pecuniis parce
re debemus: immo hæc omnia parenti
bus libētes subiicere & subministrare.
Nihil enim reliquere decet ob nostras
necessitates quod ad illorum curam &

quietem pertineat. tantoqꝫ id magis de-
corum magisqꝫ honestũ fiet: quanto la-
boriosius fuerit & seruile. neqꝫ ĩpensis
parcere: immo decens certe est omnia
ad illorum necessitatem & usum suppe
ditare ac gaudere & lætari in laboribus
& impensis quas illis erogamus. Nam q
hæc læte facit legem uirtutis seruat: &
naturæ charitatem reddit. Talis quidẽ
esse debet qui parentibus tribuendus ẽ
honor. At in proximorum cultu qui se
cundus post illum qui parentibus debe
tur: ordinatus est: curam prudent meti
ri debemus & secundum naturæ propĩ
quitatem tantum post patrem & matrẽ
singulis tribuere: quantum affinitas do
cet maĩfestũ enim est quãdoqdem & ĩ
libera his & sine dño uirtus existit.

EX ALIIS eum tibi amicum uirtute
facias qui optimus sit.

Ost primum honorez in quo su
perioribus obligamur. & cõseqn
tem illi in quo parentibus & cognatis
decenter lex de captando amico datur:

quæ nobis conſulit: ut iis qui extrã ge-
nus noſtrum ſunt: eum nobis amicum
elegamus qui optimus ſit. Iubetque ad
uirtutũ cõmunionẽ tali amico nos adiũ
gi opõtere: ut bonũ virum ob bonã cãꝫ
amicũ adipiſcamur: & nõ ad alios uſus
illius familiaritatem captemus: Vt hoc
præceptum ſimile ſit illi quod de uirtuo
ſis & præſtantibus uiris qui ab hac vita
migrarunt: dedit. Nam ut ibi peritos &
excellẽtes ex hominibus ſolos: ut hono
remꝯ præcepit: ita hic ſuadet: ut bonos
homĩnes ſolos nobis ámicos faciamus.
præbuit enim in aliis electionem. In pa
rentibus vero & cognatis naturæ ſatiſfe
cit. nam parentis aut germani perſona
honorari poſtulat. In aliis uero ut ho-
norent̃: uirtus eſt cauſa: ut in iis qui ab
hac uita migrarunt. Parentes autem &
cognati præter uirtutem honorãdi ſũt.
ibĩ quidem dei & heroes: hic in hac uita
mortali patres & proximi. Talis q̃dẽ ẽ
prima amicorũ inquiſitio: talis adeptõ.
Quæ uero illorũ cõſeruatio eſſe debeat

quæ nobis ad ſocietatem bonorum pro
ficiat:& quo pacto amicus relinquẽdus
ſit:ſi in peius mutari uideretur.ſi moni
tis quæ illum ad bonam uiuendi uiam
reducerent:nõ auſcultaret cõſequẽter
dicit.

HVMILIBVS Amico cede uerbis:&
factis utilibꝰ:neq; amicũ tuum ĩ inimi
cum uertas ob paruam culpam quãtum
potes.Poſſe uõ ꝓpe neceſſitatẽ manet.

Vo pacto amicis uti debemus
hic incipit docere.& primum q
dem iubet.ꝙ qum ad uirtutem nos amĩ
ci inducunt:& ſi quid ad utilitatem no-
ſtram agãt libenter illis obtemperemꝰ.
Lex enim amicitiæ ad hanc ſocietatem
nos coniunxit:ut nos ſcilicet ab illis ad
augumẽtum uirtutis iuuemur: & a no
bis illi:ueluti eos qui ꝑ communem bñ
uiuendi uiam uadunt. quicquid alter al
tero melius uidet.aut ĩtelligit in cõmu
nem utilitatẽ proponere & docere opõ
tet. Benigne & humiliter amicis bene
monentibus cedemus. benigne rerum

bonarum ſocietatē illis prætēdimus:

E pecuniis uō aut gloria: aut re aliqua quæ ex his elementis quæ caduca ſunt conſtet: nunquam cū amicis contendamus. hoc enim erat ob paruam culpam ad inimicitiaꝫ cum amicis tuis non uenias qui in maximis & preciosis rebus tectum amicitiam ſeruāt. In omnibus igitur amici tollerandi ſunt a nobis tāquam magna amicitiæ neceſſitate iunctis: niſi in uno. Nec uero decet ſi ī peius traducatur amicus: aut ſi a ſtudio philoſophiæ ad aliud male uiuendi exercitium pertranſeat. nos illi cædere aut ſequi una cum illis ab intentione & uoluntate ad uirtutem noſtra diſcedentes: ſed potius omni induſtria nitemur amicum ad bonos mores reducerē: quod ſi pſuadere ſibi nō poſſemus pacifice reliquēdus ē. quē neq; inimicū pp præcedētē amicitiā illū nobis faciemꝰ: neq; amicū tenebimus: qa ī peius ſe mutauit & a vtute diſceſſit. Itaq; huius rei gratia amicus qn̄q; a nobis relinquēdus

eſt:qum amplius ſecum ad uirtutem cō
ſortium habere non poſſimus:cuius cā
& in prīcipio illuꝫ amicum accepimus.
Illud nihilominus maxime conſiderā
dum & ſeruandum erit:ne q̄um amicū
dimittimus:charitas illa: quam ſecum
habuimus ad inimicitiā uertat̃. Decet
eniꝫ & ſi ille ſe ab amicitia ſubtraxerit:
maxime & diligenter nos ſtuduere: Vt
ad id quod debet reducatur.non gaudē
tes amici caſu:neqꝫ paruitatem ſui ītel-
lectus ſpernentes. ſed laborare potius
& orare:& omnia conari ut amicus ad
ſalutem pœnitentiæ reducatur:quæ qui
dem ſpectant:ut cum amico de pecuni
is aut gloria non contendas.ne ue cum
iniuria ſocietatis amicū relinquas:neqꝫ
illius dānum ad tuum uſum cōuertas.
Qum aūt ad bn̄ conſeruādum amicos
& rōe qum opus ſit eos reliq̄uêdū & ſi
ad pœnitētiā ſe reduxerit reuocādum.
Indulgētia & patiētia nr̄a multum cōfe
rat nullā rē quæ ad amicum pertineat
paruifacere:neqꝫ ad q̄d eis obligemur

ſcrupuloſe inquirere debemus:ſed quã
tum poſſibile fuerit ferendi ſunt.& ob
eam cauſam ſubiunxit. QVANTum
potes. Poſtea ne illud poſſe pro uolun
tate aliquis & non quantum neceſſitas
adiuncta patietiæ noſtræ ĩuenit:conſi
deret:addidit. POSSE autem prope ne
ceſſitatem manet. Nam om̃is homo ne
ceſſitate coactus plura poſſe oſtenditur
quam putauerat non coactus. Tantum
igitur amicos magnanimiter nos ferre
oportet:quantum neceſſitas nos poſſe
oſtendit. Itaq; id quod ſubito intollera-
bile ſæpe uidetur:per neceſſitatem ami
citiæ feretur. Non enim ea ſolum forti
ter ferre decet quæ nobis iniunguntur:
ſed etiam quæ pertinent ad conſeruatõ
nem amicorum:& ad eorum ſi aberrarint re
ductõem. maiore patientia digna ſunt:
qa diuæ neceſſitatis pcepta ſũt. Poteti-
or aũt apud ſapiẽtes uiros mentis atq; ĩ
tellectus neceſſitas ẽ. q̃ uiolẽtia extrĩſe
cus illata. Siue igitur ad circũſtantiũ re
rũ neceſſitatẽ inſpexeris:ſiue ad eam q̃

disciplinis & ītellectu explet. Et diuinis legibꝰ ꝯuenit potētiæ tuæ mēsurā īueni es: quā nūc hæc orō oñit afferri opōtet qum illis psuadet uolumꝰ. Itaqꝫ ñ facile oīa q̄ ad aiūʒ nr̄m ñ spectāt puifaciēs & īdignuū ēt putās: ut q̄s quēpiā cupiditate: aut psimoīa reꝝ externaꝝ ex amico īimicū faciat: iubet: ut sīn dr̄a hæc talia puipēdamꝰ: & decidētē amicū r̄uocemꝰ Ac ubiqꝫ hāc sn̄iam habeamus: ut q̄tū ī nobis sit amicos ꝯuemꝰ: & eos q ad peiꝰ subtracti sūt: iteꝝ acq̄ramꝰ: nꝫ prīcipiū aliqd ut ad īimicitiā v̄tat pbeamꝰ. neqꝫ siq̄s ex se nobis ex amico īimicus factꝰ sit æq̄ ad īimicitiā r̄spōdeamꝰ. Hæc q̄dē dictat & uult bonoꝝ cōsuetudo: & lex amicitiæ q̄ maxīa īter alias ē uirtus: q̄m pfecte apparet. Nā v̄tutū finis ē amicitia. Prīcipiū uō ē religio Et ē q̄dē religionis rō & p̄mo omiū bonoꝝ nobis prīcipiū & semē amicitiæ quoqꝫ hītus pfectissimꝰ omiū v̄tutū fructꝰ ē: vt enī iustitiæ rōem hēre debemꝰ: ñ solū erga illos q iuste nobiscū v̄sāt: sed ēt erga eos q īiu

riā nobis īferre conāť:ne p iniuſtitiā ad ſi
milē cū illis malitiā īcidamꝰ:ita curā hēre
oꝫ amicitiæ.hoc ē hūaītatiſ erga oēs q eius
dē gn̄is nobiſcum pticipes ſūt. Ea uō q̄ ad
amicitiā ptinēt apto & decēte ordīe pēſa-
biūs.bonos viros qa pfectōnē hōis ſuarūt
pp eoꝝ nām & qa recte ſēſerūt oīo caros
hēamꝰ:malos uō qa p eoꝝ ſētētia nihil ad
electōem amicitiæ pbuerūt obſolā cōem
nām amabimꝰ.Quā ob cāꝫ recte diciť.ne
mo ē vͭtuoſo uiro īimicus.& qđ ſolus hō
bonus ē ſibi amicus.Nā ſi hōiem amat ui-
tioſū hōiem īimicū n̄ iudicabit.ſi āt ad eiꝰ
cōſortiū virū vͭtute pditū q̄rat:bonū ex ōi
bus eleget:deūqꝫ ī pēſatōe amicoꝝ imitabi
tur:q qum neminē oderit:bonū maxīe di
ligit.Nā bonū charitatis cōi hominū gn̄i
ptēdēs ſīgl'os put mereť ītributōe dignos
decēť facit.bonos enī ad ſe trahit. Eos uō
q a vͭtute ſeſe ab aliēarūt iuſtitiæ legibꝰ vt
ad đbitū ꝯdecēs ſe ꝯvͭtāt dirrigit.Q đq dē
utriſqꝫ cōmēſuratū ē & utile. Sic & nos de-
cet erga oīs hōies cū digna ītributōe ami
citiā ſuaī.nā cōtinētiā & iuſtitiā erga oēs
ſuaī debemꝰ.& n̄ ſolū erga iuſtos & ꝯtinē

tes:nec bõi bõis erimꝰ:mali malis. Sic enĩ
cũ iis q a ṽtute deciderũt facile mutaremũ
nllũ ꝓpriũ bonũ hñtes:qđ ſẽp & erga oẽs
tenere & ſuare debemꝰ. Si ãt hĩtũ ṽtutum
poſſidemꝰ:ñ ẽ ĩ alioꝝ uolũtate nos illa pri
uatum iri:neqꝫ ob rẽ aliq̃ ſupĩcidẽtẽ ĩſtitu
ta & diſpões nr̃as alienabimꝰ. qum ex lege
ṽtutis fœlices ſimꝰ. nã qꝛ in cætis ṽtutibus
ſuari đbebit hoc ẽ ĩ aĩcitia:quꝫ charitas &
amor erga hõies maxĩa:ut ſupra diximus
uirtutũ ſit. Et charitas q dẽ cõiť reſpicit ad
oẽs:ꝓprie uõ ad ſolos bonos: vñ & aĩcitiæ
nom̃ ſibi maxĩe accomodat. Et hæc quidẽ
de his ac conſequenter ad alia ꝓcedamus.
HAEC q dẽ ita cognoſcere. Cõſueſce ab-
ſtinere his. Vẽtre ĩprims & ſomno & lu-
xuria & ira. HEꝛa igr̃ demtiã & ãi fa-
tuitatẽ oẽm ꝑ ordinem recta diſciplĩa fre
nemꝰ. nã r̃bati ãi ptes ꝯſecutĩæ alia aliã ad
uiciũ trudit:vt uenť nimis plenꝰ mľtũ ĩdu
cit ſõnũ:atqꝫ hæc vt̃qꝫ veť & ſõnꝰ ſpmatis
habũdãtiã q̃ nulla moderatõe hõiem exci
tat ad venerea:& id ãi quo cupimus ad in
continentiam acuit. hæc poſtea iracundiã
ſecum ferens hoſtiliter oĩa ꝑtranſit nunc

cibos nūc potões sibi uēdicās ꝑ cōcubīs pugnat:& aliū alias uoluptates adipisci ꝯtēdit. Cōsuesce igr̄ hæc ꝯpescer̄ a uētre prīo īcipiēs: ut illæ spēs āi q̄ sin rōe sūt rōi pareāt. Ac tu ipse ī te r̄ligionē:& erga parētes honorē & oīa q̄ pauloaū oro suasit. sin digressu suar̄ possis. nā ut prima suemꝰ: seqntia oñdūt. illa qdeꝫ oīa puaricāt si pturbati āi potētiæ rōi ñ obediāt. qppe aut ira nos ꝯtra parētes mouebit. aut cupiditas ut illis ñ obtēperemus armabit. Et iteꝝ aut ipsa ira ad ꝯtumeliā ꝯtra quēpiā: aut cupiditas pecuiaꝝ ad ꝑiuriū nos excitabit: & certe mala oīa ab ipsis pturbatis āi potētiis nascūt: si ipsiꝰ eiusdē āi rō ipās ñ dirrigat. hīc divsæ ꝑfidiæ: hīc bella ītestīa: hīc amicoꝝ ꝓditōes: hīc totius iniqtatis gña oriūt: Itaqꝫ aliq exclamar̄ cogūt. Scio eqdē q̄ mala facturꝰ sū. sꝫ ira ꝯsiliis meis ē superior. Alii uō ul' ipsi iidē alia uice clamāt. Scio equidē quæ mala facturus sum: sed cupiditas meis consiliis est superior & recte quidem mihi dicere uident. passus

ſum quæ multi: non facile obedio. Sed rationale genus quod natura aptum eſt ad rerũ bonarum intelligentiam: recte reminiſcitur. & excitatur ad recti ſmo nis doctrinam quando potẽtiis illis tur bulẽtis tãq̃ plũbo: ad uitia & malitiã nõ deferatur. Decet igiẽ nos & oportune cognoſcere & dementes ipſas & ſtultas potẽtias aſſuefacere quantum poſſibile eſt: ut rationi noſtræ obediant. Sic enĩ animi paſſionibus frenatis: mẽs noſtra ſufficienter & ordinate prima præcepta ſeruabit. de quibus dictum eſt.

HAEC aũt ſic eſſe ſcito. De conſequẽ tibus autem dixit. CONSVESCE ab ſtinere Oſtendens q̃ ratio per doctri‑ nam & ſcientiam ordinatur. Dementia uero per conſuetudidẽ & corporis quo dãmõ fictões. & ſic aĩalia bruta ſola cõ‑ ſuetudĩe ab hõibus ducũt. Si uẽter igr̃ conſuefiat moderata appetere: alias cor poris cupiditates ordinatiores p̃bebit: & impetũ animi moderatiorẽ. ut æquo animo quid deceat: quid ue oporteat

a familiaribꝰ uitiis nõ impulsi consulte mus: vnde & nosmetipsos: ut sumus ue re cognoscere & habere pudori: quæ co gnoscimus addiscamus. Naꝫ ex hac co gnitione: & cognitioni adiũcto pudor̃. sequit̃ ut res turpes fugiamus: qum oĩa mala turpia esse dicũtur: quia nõ hone sta sunt. & indigna ab homine pertra- ctari de quibus sequẽtes uersus præce- pta tradunt.

TVRPE Nihil facias unq̃ solus: neqꝫ cũ alio & maxĩe tui ipsius te pudeat.

Erte siquid turpe soli commiseri mus quod cũ aliquo eorum q no biscum essent: pudore nũquam fecisse- mus. & e contra si conducti a quibusdã ea facimus quæ soli non fecissemus: ad audaciã sceleris societate participantiũ moti: æque turpe putamus. Quãobrem utrãqꝫ peccãdi uiã amouit: Si ãt qđ tur- pe ẽ uere fugiẽdũ ẽ: nũq̃ certe cõstãtiis fieri poterit: ut eligẽdũ sit. Itaqꝫ utrunqꝫ cõiũxit ĩquiens: NEQVE solus neqꝫ cum alio: ut neque solitudo te ad turpia

ſollicitet: neque ſocietas facile te ad ſce
lus moueat. Poſtea ſubiunxit cauſam q̄
ſola ſcelus omne expellat: & maxīe tui
ipſius te pudeat. Si autem conſueueris
te tui pudere: habebis ubiq; tecū quē ue
reare cuſtodem: qui a te neque fugiet
neque ſeparabitur: qum amicis & dome
ſticis diſcedentibus in ſolitudine relicti
ea multi fecerunt: quæ ī illorum præſē-
tia feciſſe puduerat: An nullum habe-
bant adſiſtētem (ommitto deum). Lon
ge enim hic eſt a ſcelerum conſcientia:
habebant certe ſe ipſos & conſcientiæ
iudiciu3: ſed paſſionibus diſtracti ſecū
habere non intelligebant. Nam hi ratō
nem quæ in ipſis eſt ſpernunt: & ſeruo
uiliorem faciunt. familiariſſimum ergo
procuratore3 te ipſum tibi adhibe: & ad
hūc te ſæpe uoluens: ita te tui dominu3
facias: ut mala & ſcelera fugias. Nā ſui
pudor ex neceſſitate facit: ut turpia &
indigna uiro qui ratiōe utitur: uites. is
quoq; q ſic ut dictum eſt ſcelera & uitia
ſpreuit quo pacto uirtuti ſeſe adiungat

& familiarem facit cõſequenter docet.
IVSTITIAM exerce re & uerbo. Ne
que ſtulte te ipſum habere circa quicq̃
conſueſce. Sed ſcito quod mori fato da
tum eſt omnibus. Pecuniæ uero qñq; ac
quiri conſueuerunt: qñq; ammitti.

Vicunq; ſui ipſius pudorem ha-
bet: ſeruator & cuſtos ſui ipſius
fit: vt necubi vitiis incidat aut malitiæ.
Vitiorum vero genera ſunt plura. nã
id quod rationi aduerſatur eſt impru-
dentia: animoſitati timor: cupiditati pe
cuniarum & uoluptatis affectio: omni-
bus ſimul animi paſſionibus iniuſtitia:
q̃ mala ut uitemuſ q̃dripartite nobis vir
tutes diuiſit imprudentia3: quæ circa iu
dicium uerſatur fõtitudinem quæ circa
animoſitatem continentiam quæ circa
cupiditatem. Iuſtitiam circa omnes ſi-
mul animi potentias perfectiſſima ẽ: &
oẽs alias uirtutes cõtinet & ãplectit̃ tan
quã eius ꝑtes. Quãobrẽ & iuſtitiæ prĩo
mentionem fecit. Poſtea prudentiæ &
conſequenter optimorũ operũq; ab ipã

prudentia naſcuuntur:& in complexio
ne iuſtitiæ perficiuntur. Nã qui ratione
& recta utitur mente in duris & aſperis
rebus fortitudinem ſibi ſociam & adiu
tricem capit. In uoluptatibus continen
tiam. In omnibus ſimul iuſtitiam:& ſic
principium & ortus omnium uirtutum
eſt prudentia. Finis uero & perfectō iu
ſtitia eſſe inuenitur. In medio quoque
conſiſtunt fortitudo & continentia. Po
tētia enī animi quæ omnia & circūpen
ſat:& quod opus uniuſcuiuſque rei ap-
tū ſit conſiderat:& quærit ut omnia re-
cte diſponat. Prudētiæ habitus eſt:quæ
optima eſt pars ratiōalis eſſētiæ noſtræ
ex qua aliæ animi potentiæ ordinantur
& apte diſponuntur:ut animoſitas ad
fortiter agendum:cupiditas: ut a placi-
dis abſtineamuſ. Iuſtitia vt īdebita coer
ceamus. hæc vͥtus mortalē hominē ī no
bis ornat ex ſupabūdante ſibi īnata uir
tute hōis īmortalis. principalr enim vir
tutes ab intellectu ad animū noſtrū tra
ductæ reſplēdēt. & huius ſūt ꝓpria:ſpēs

& perfectio & beneuiuẽdi causa. ad eas uero partes quæ ratione carent: ut mortale corpus participatio aliqua uirtutum pertransit: ut ea quæ ratiõabili essẽtiæ innata sunt pulchritudinem impleantur & mensura. diuinorum uero bonorum dux prudentia recte animo hominis collocata suffragatur sibi: ut de õibus bene cõsulat & mortem quidem fõtiter: perditionem quoque pecuniarum mansuete & æquo animo ferat: ac oñis rerum caducarum mutatiões & illas sequentem fortunam sapienter & intrepide supportare prudẽtia: vt possimus facit. Naturã enĩ rerum pquirit & intellligit ea q̃ ex tra & aqua cõponuntur necessario in eadem dissolui oporterẽ. & contra necessitatem non resistit. Sed intelligit & pro cognatis ponit: si quid mortale ĩ humanis moriatur. Scit enim omnibus hominibus fato mortalium esse: & determinatum esse tempus quo mõtalibꝰ corporibus a nobis permanendum sit: quo stante non decet tristari & dolere:

ſed ut diuina lex poſtulat libenter ſeq̃
Hoc quidem nunc fatum ſignificat ter
minis quibuſdam neceſſariis mo͛talem
hominũ uitam regi. Prudentiæ uero ꝓ-
prium opus eſt deoꝝ legibus obtẽperarẽ
quæ nõ quærit ut nõ moriamur. Simil'r
etiã pecuniaꝝ naturam nõ ignorat: q̃ a
nobis modo acquirũtur: mõ ammittun
tur prout quædã determinatæ cauſæ uo
lũt quibus reſiſtere ſtultitia ẽ. nã domi-
ni eſſe non poſſumus eoꝝ q̃ noſtra nõ
ſũt. At corpus pecuniæ & ſimpl'r oĩa q̃
extra animũ noſtrum permanẽt pote-
ſtatis noſtræ non ſũt. Principatũ quoq͂
acquirere in nobis nõ eſt: neq͂ eũ q̃tum
uolumus ſuare. In rebus uero quaꝝ na
tura eſt mõ haberi nõnunq̃ ãmitti pote
ſtatis noſtre eſt cum uirtute illas uel ac
cipere uel relĩquere: quod quidẽ noſtrũ
ẽ & rationis eſſentiæ propriũ. atq͂ ut nõ
ſtulte cõſuefaciamus circa accidẽtia nõ
habere: ſed de eoꝝ ſtatuta ſequi quibus
oĩa hũana determinata & ordinata ſũt
hic maxĩa ẽ noſtra vis: vt de rebus q̃ nr̃i

iuris non sūt: recte discernamus. Et ne hac affectione uirtutem: quæ ex nostra essentia cōstat ammittamus. Quid igiť prudentia docet? corpore certe & diuiti is dū nobis adsūt recte & bñ & ad ūtutis auxiliū uti. abeuntibus uero qd deceat quid ue oporteat ītelligeř. & aliis uirtutibus lætitiam lucrari. Sic enī & religionem erga deum: & iustitiæ modum seruabimus: si didicerimus superaccidentibus nobis rebus bene & recte uti: & ex prudētia terminos quosdam ponere iis quæ forte & sine ordine accidere uidentur. Virtus enim non seruaretur: si recta opinio animis hominum non insederet. Nam qui se sine ratōne regere cō sueuit: neq; diis obsequeť vt melioribȝ: sed ut a Tyrannis uiolatus deponeť: neque īueniet quomodo cōpus aut pecunias optime gubernet. Aduertere quidem potes quod qui omnino mortem fugiunt: aut cupide pecunias conseruare desiderant. necessarium esse eos magnas exercere iniurias & contumelias. blasse

mant enim & impia contra deos profi-
tētur: quos nihil præuidere dicũt. Quũ
uero incidunt iis quæ imprudenter fu-
gerant uehementius aliis iniuriam faci
entes & omnium rerum congregatõni
ad eorum ut putant utilitatem ſtuden-
tes. falſæ illorum opinionis manifeſtuꝫ
ſit dannum. hinc quidem magna mala
naſcuntur. Iniuſtitia ad æquales: iniqui
tas ad ſuperiores. Quibus malis is certe
purgabitur: qui his Pythagoræ uerſibꝰ
perſuaſit prudenti iudicio fortiter mor
tem: pecuniarum perditionem manſu
ete & æquo animo feret. Ex quibus cau
ſas ut iuſtitiam ſeruet ab alienis ſcilicet
abſtinere: nocere nemini: neque aliorũ
calamitates ad propriam utilitatem uer
tere: quæ nemo ſeruare poterit: qui mor
talem eius animum putabit: & qui ĩpru
denter ſeſe conſueuit haberẽ. Sola enim
cognitio & diſcretio quid ſit ĩ nobis mõ
tale quid quod pecuniis egeat: quid ſit
uirtutem exercere & quæ ex eius exer-
citatione commoditas naſcatur docet:

& cupiditatem ad exercendam uirtutē præbet. Ac diuinus quidam impetus q̄ ex cognitione & pudore sui ipsius prouenit ad acquisitionem bonorum diligentes nos facit. Nam & sermone & factis mensurare oportet. quātum nos digni sumus. & quid alios deceat. Decoris enim seruatio firma ē iustitia. q̄ ob causam iustitiam ante alias uirtutes posuit: ut mensura rebus cōuenientibus fieret. factis & sermone inquit.

IVSTITIAM EXERCE. Non igit̃ in perditione pecuniarum: aut in mōborum doloribus blassfemabis: aut maledices: ut in sermone iniquitatem fugias: neque aliorum res surripies: neque hominibus mala & calamitates perquires: ut neque factis iiustus fias. Nam si animus noster iustitia circunseptus sit: decorum & debituꝫ erga deos & homines seruabimus: ac iustitiæ optima mensura est prudētia: vnde post p̄ceptū illď.

IVSTITIAM EXERCE. Subiūxit. Neqꝫ stulte te hr̄e circa q̄cq̄ consuesce:

tanquã iustitia sine prudẽtia subsistere non possit. nam illud certe est iustum quod perfecta prudentia circunscribit. Hæc enim est quæ circa nihil imprudẽter se gerit: sed considerat de mõtali cõpore: & de omnibus quæ ad eius necessitatem conferunt: atque omnibus uirtutem præponit & maximam comoditatẽ optimam rationalis essentiæ dispositionem confirmat: a qua ornantur & alia quantum fieri potest. Intentio quidem horum uersuum est præbere & ostendere quattuor illas uirtutes ciuiles auditoribus cum insomni obseruatione & decente in sermone: & operibus custodia qui uersus Prudentiam: Fortitudinem: Continentiam ac ipsarum ducem: & super omnibus aliis uirtutibus communiter inspicientẽ iustitiã exerceri hortãt & docent.

ILLVD AVTEM Pecuniæ quandoque acquiri quandoque ammitti consueuerunt. Probat ꝙ continentiam sequit liberalitas quæ uirtus in sumptu & cen-

ſu pecuniarum uerſatur: quas acquirerẽ & dimittere quum ratio dictat auaritiæ cauſas extrudit: & prodigalitatis. Omnia aũt hæc tãquã a fõte & primo prĩcipio ab illo præcepto cui ipſius te pudeat procedunt quod in ſe ipſo inſitũ habet illud aliud præceptũ.

COGNOSCE TE IPSVM. Id enim in omnibus recte factis: & in iis quæ intellectu comprehẽduntur præponi opõtet. Nam ſi nos metipſos non cognoſcimus: unde cõprehendemus ꝙ nobis conuenit ĩ affectionibus modum & mẽſuram tenere: & ea intelligerẽ quæ ſunt. Incidit enim ſuper ipĩs dubium. Primo an expleri ab hominibꝰ poſſint. Poſtea an illis quæ ea poſſident utilia fiant. Nã uiri boni conditio in hac uita peior & dꝰterior eſſe uidetur: ſi non accipit ĩiuſte unde accipere non decet: & ſumptus facit ubi iuſte facere decet: & quantum ad corpus ſpectat: tutus uir non exiſtit. nã neque ipẽ Rex eſſe quærit: neque Regibus blandimẽtis: aut ſeruiliter obſeqt.

Itaque si alia substantia ĩ nobis a uirtu-
te adiuta non sit: in uanũ diuitiis aut po
tentiæ intendimus. Quãobrem qui ani
mum nostrum mortalem putant: si di-
cant ꝙ uirtutem ament astute potius q̃
uere loquntur. Si autem post mortẽ ni-
hil nostri remaneret quod naturaliter
uirtute & ueritate ornaretur: ut ratõalẽ
animum esse dicimus. nullus cẽte appe
titus rerum bonarum purus & simplex
in nobis esset. Opinio enim ꝙ nihil sen
sus nobis post mõtem remaneat omne
studiũ uirtutis a nobis erripit: & ad cor
poris uoluptates quæcũqȝ sint intrudit.
Itaque neqȝ prudentis esse: neque mode
rati hominis illorum sententiam uide-
rat: si omnia uoluptatibus corporis non
tradente: sed animus noster semper re-
manet: qui si per se & ex sua essẽtia nõ
esset: sed quasi superaduenięs pars quæ
dam corporis fingeretur & fieret: nos
propter uirtutẽ corpus nõ traderemus.
Tunc enim una cum corpore animus ĩ
terieret. Itaqȝ nullo mõ esset uirtus cuiꝰ

gratia mortem pleriq; fubftulerũt: fed a
diuis uiris fufficienter oftenfum & de-
monftratum eft: ꝙ animus ẽ immorta-
lis: & ꝙ per folam uirtutem ornatur &
refplendet. nũc uero præfens præceptũ
concludẽtes ad fequentia tranfeamus.
folum præfatis addentes ꝙ ut per igno-
rantiam exiftentiæ noftræ omẽ malum
fuperaccedat: ita eius cognitõne: & reꝝ
turpium contentõne rationalis natura
ubiq; decoruʒ firmiter feruat & ĩuenit.
Hæc enim particulatim vtutum menfu
ra eft. Na fi ut ad rͤgulã quãdam ad exi
ftentiã noftraʒ ĩfpexerimus: quod opõ
teat recta ratõe in omĩbus inueniemɔ.
apte & conftanter effentiæ noftræ uiuẽ
tes. Quicquid enĩ meliorẽ animũ facit:
ipfum ad bonam & uere conueniẽtem
uitam ducit: hoc certe uirtus eft: & phi
lofophiæ lex. Ea uero quæ folum ad hu
manam pulchritudinem pertinẽt: illibe
rales doli fũt & umbra quædã bonorũ:
quæ multoꝝ inanem laudem uenãtur:
quod qui exercent curam folũ habent:

ut boni uideãtur:nõ ut ſint. Et hæc qui dem de iis. At qui recta utitur ratõne ĩ iis quæ uidentur ſine ordine uitæ homi num accidere non modo prudenter ſe gerit:ſed bene & generoſe cõſiderat eo rum cauſas & ipã patienter fert. nihilq; cõtra illos obliqt q nos gubernant ſi di gne cuilib3 merira rtribuũt:neq; ſilr libꝫ meritis oĩs dignos fecerũt:q ſilr nõ ui- xerũt. qũo enĩ fieri poſſet qum prouidẽ tia ſit & animus noſter ꝑ eſſẽtiam ĩmor talis maneat:& propria ſua uolũtate ad malitiã ſiue ad uirtutẽ ĩpellat:ut cuſto- des legis q ſecũdũ merita rtribuũt ſimi lia non ſimilibus reddant:& cuilibet ut meretur fortunam tribuant quam qum ad generatõnem homo procedit ſortiri dicit. Si igitur fabula nõ ẽ quod proui- dentia ſingulis merita tribuens ſit:& aĩum noſtrum immortalem eſſe mani feſtum eſt:cauſã conſtituiſſe oporteret infortuniorum ab eo proceder qui nos gubernat & regit:a quo difficilia curari & integrari poſſe rõ dabit. Si ĩ nobis ip

ſis igitur cauſas tantæ difficultatis & in-
conſtantiæ inuenerimus. Primo q̄dem
recto iudicio diminuemus ſuperueniē-
tes nobis erunnas: poſtea per ſacra com
pēdia & rectos monitus animum ad me
liora dirrigentes oīo nos ipōs erunnis li
berabimus. Qui autem ī malū aliquod
incidit & cauſam nō intelligit: neque ſu
ſpitionem ſuperuenientis uериſimiliter
ſibi mali. homo ē qui circa omnia īpru-
denter ſeſe conſueuit habere: quē oratō
damnabat. Eum enim qui ueritatē cau-
ſæ diligēter nō inquiſiuit neceſſe eſt ꝓ-
prium & ſuū crimen ad deum trāſferre
uel quod omnino nō ſit: uel ꝙ noſtri re
cte curam nō habet: quæ opiniones nō
ſolū ad maleuiuēdum nos inducūt: ſed
ad oms dolos animū noſtrum ſollicitāt.
cumq; eius eſſentiæ cura priuat: qum p̄
ſentiū calamitatum cauſas nō ītelligat:
d̄ q̄bus q̄uo philoſophari oporteat. ſub
ſequētes uerſus audi.
MVLTAS Homines ex cæleſti fortu
na patiunt calamitates.

QVODCVNQVE igitur fatū hēs hoc æquo aīo: & nō ægre feras:
CORRIGERE enī & reintegrare quā tum potes oportet:
NON Magnam partem calamitatum bonis Deus tribuit.

Nte aliam expositōnē illud pſci re oportet ꝙ calamitates nūc appellat laborioſum & durum huius uitæ noſtræ curriculū: ut eſt mōbus: paupertas: cariſſimaꝝ rerum perditio: dedecus in ciuitate. Hæc enim moleſta & īcompoſita ſūt in hominum uita: non tamen oīo mala: neqꝫ ipſi animo nocēt: niſi horum cogitatione ad uiciū labētur: quod male opinando accidit ſi ipē animus no luerit rēcte & prudēter ipīs uti: ut ē ſanitas: diuitiæ: potētia. fit eni3 ſæpe ut hæc aliqͣs ægre & hoꝝ cōtraria morbū paupertate3: imbecillitatē æquo animo alius ferat. Ea enī quæ omnino mala ſūt ex uolūtate peccata oriūt quoꝝ natura ñ fert: ut uirtus eis adiungatur: ut ſunt iniuſtitia: luxuria & alia quæcunqꝫ boni adiun

ctionē non capiūt. Nulli enim horum recte adiūgi potest hoc uerbum bene. absurde quidem diceretur iniuriatur bene. Luxuriat bene: ut de malis exteris dicitur morbum bene: pauperiem patit bene: quoniā prudenter & recta ratōne talia quispiā fert. Vitiis uero animi non superadditur bene: quoniā recte ratōni aduersantur: quæ qum naturaliter aīo hominis insit: eam ipse animus affectio ne obcæcatus nō uidet. At ꝙ recta ratio animis hominum īsit: satis probat ꝙ homo iniustus ubi non nocere sibi credit iuste iudicat. & luxuriosus abstinet quā doq; a uenereis & omnino uitiosus uir ubi nulla sibi affectio ē: iis quæ sibi superueniunt recte utitur. Itaq; uitiosus si priorem malitiā rliquerit: ad uirtutē traduci potest. Reliquer tam etiā oport; ratōnē nō rectā: ne hæc ita sibi maloꝝ principiū esset: ut recta rō prīcipiū fuit vtutis. pōt enī rcta ratō tanq̄ lex ī ciuitate: ea quæ secundū ipsā & quæ præter ipsā peraguntur discernere & determinare

& aliqua accipere & probare: aliqua cō-
pescere & moderari. Itaque nihil decet
quod ad uitia principium præbeat: siue
illis insitum sit: siue malefaciendi causā
tradat. Ad uirtutes uero principiū ma
xime inuenire conuenit. quod quādoq;
semotum est a rationalibus existentiis:
ut est Deus. quādoque ipsis īsitum & p
substantiam cuncta actione gubernās
ut est recta ratio: quæ quidem est malo
rum discretio & diuisio: quorum aliqua
non per affectionem: sed cælesti fōtuna
hominibus tribui dicit: quæ nūc in no-
bis sunt: quæ postea uitia uolūtaria sub
sequntur. calamitates enim hominibus
insistentes: ut diximus ornamentum a
uirtutibus accipiunt. Nam parcus uiuē
di modus paupertatem ornauit. & hu-
militatē generis prudētia magnificit:
& natorum mōtem iustus æquo animo
tulit: qui recte dicere potest: mortuus
est mihi filius. redditus igitur est quem
reddi opōtebat. noueram equidem mor
talem illum fuisse. Similiter & omnia

alia quæ uirtus ſuo ſplendore amplecti
tur fiunt pulcra. deinceps inquirẽdum
ẽ quæ ſit fõtuna cæleſtis a qua homines
calamitates capiunt. Nam ſi diuinum
iudicium alteri diuitias: alteri pauperta
tem tribuit cæleſtem hoc uoluntatem
uocare decebat: non fortunam. Si uero
nihil talibus ſuperſtat: ſed ut forte & ca
ſu accidit: alium fœlicem & fortunatũ:
aliũ ut aiũt ĩfœlicem & male fortunatũ
eſſe fortunã ſolũ oportebat hoc appella
re: & non cæleſtem fortunam. Si autem
ſecundum merita cuilibet cõueniẽter:
aut præmia: aut pœnas retribuit procu
rator noſtri Deus qui cauſa ipſe non ẽ:
ut boni: aut mali ſimus. retribuere uero
merita ſecũdum leges iuſtitiæ ſolus po-
teſt apte coniungens: cæleſtem fortunã
iudicii ſentẽtias appellauit. Nam quod
ex intellectu Dei iudicium procedit ſẽ
tentias ipſas cæleſtes & ĩtellectuales no
minauit. quod uero propria uoluntate
cõtra quẽ iudiciũ fit deturpat̃ & ob hoc
digne calamitates patit̃ adiũxit fõtunã.

quoniã non prĩcipaliter aut hic: aut ille ut puniatur aut honoretur deo subiicitur: sed quia bonus aut malus sit cuius rei causa in nobis est. Complicatio igitur & commixtio uoluntatis nostræ & illius iudicii fortunam gignit. Itaque totum hoc diuinũ iudicium super malis facinoribus est cælestis fortuna: & sic ĩducit uocabulorum quandam artificiosam inuentionem sic appellans diuinã substãtiam & nostri animi potestatem. Itaque calamitates hominibus: neq; a fato: aut prouidẽtia omnino eueniunt: neque forte aut casu: neq; omnis hominũ uita in eorum uoluntate ponenda est. Sed ea quæ nos peccamus ad uolũtatem nostram referrĩ oportebit. Ea uero quæ pro sceleribus secundum legem iudicii sequntur ad fatum. Omnia uero bona principaliter a deo data ad prouidentiam referenda sunt. Nullam enim rerũ omnium quæ sunt quæq; fiunt causam uanam: aut fortuitam esse putãdum ẽ: nisi forte p cõcidẽtiã & cõiũctõem eorũ

q̃ ꝓcedũt a prouidentia fato:& uolũta-
te prĩcipaliter agẽtibus: quæ ꝑ cõseque
tiã uidet̃ accidere primis opãtibus cãis:
ut exempli gratia. Iudex homicidã pu
nire intendit:& nõ hũc hominẽ. Punit
tamen eũ quem nolebat. quotiẽs ille ho
micidæ conditionẽ accepit. Itaque prin
cipaliter sentẽtia contra homicidã fert̃
per cõcidentiã uero cõtra hũc hominẽ
quoniã sua ductus uolũtate homicidæ
conditionẽ accepit. & e contra. Homo
malus interficere intẽdebat:ac pœnam
dare nolebat. Itaq; prĩcipalis interficien
di dispositõ est homicidæ tãquam a uo-
luntate & potestate eius dependẽs ac ꝑ
concidẽtiã hanc malã animi dispositõ-
nem & uolũtatem se torturæ & cruciat9
quorũ omniũ causa est lex:quæ iudici
malos puniẽdi uolũtatẽ imponit & ho-
micidæ supplicii sentẽtiã adiungit. hoc
& in diuina præstãtia considera. uolun
tas humana mala operari intẽdẽs & uo-
luntas iustorũ Iudicum malefacta om̃i
ĩdustria corrigere studẽtes tali cõcursu

cæleste perficiunt fortunam per quam qui
mala comisit talium pœnarum dignus fit. nam
cupiendi mala ad potestatem ipsius con-
tra quem iudicium fertur: ac quod digna sequitur
pœna ad disciplinam iudicium quæ legem
seruat causa referenda est. hæc lex conducit
quæ ordinata est ut quantum possit bo
na sint omnia: malum nullum hæc in bonita
te Dei consistens non permittit malos in
punitos esse: ne diu uicium in mentibus ho-
minum perseuerans: ad id: eos impelleret
ut bona omnino non intelligerent: quo-
rum recordationem necessariam pœna a iu
dicibus illata tradit. Coniungit igitur lex
ut dictum est eos qui naturaliter iudicare
debent cum iis contra quos naturaliter
etiam iudicium ferendum est & per utrosque
que proprium conficit bonum. Si enim da-
re pœnam utilius est quam non puniri: & ad
correctionem malorum pœna spectat:
manifestum est quod hæc duo genera apte
lex coniunxit: aliud ut iuuet: aliud ut iu-
uetur: atque id quod punit illi quod punitur
antepofuit: quia legem seruat: id uero quod

Deus Symmachus malos impunitos esse.

peccat & iudicatur: quia legẽ frãgit: me
liori tradit generi: ut illũ digne tractet
& legis reminiscatur: & eam quãdoque
intelligat per quam male patitur. legem
enim quam malefaciendo homines ode
runt malepatiendo cupiunt & amãt: ut
is qui iniuriã alteri facit deum esse non
uult: ne dando pœnam tanquam Tãtali
lapidem impendẽtem substineat. is ue-
ro cui iniuria illata est Deum esse uult:
ut in iis quæ passus ẽ auxilium habeat.
Quãobrem qui iniuriam intulerunt: ĩ-
iuriam patiantur oportet: ut quod dum
malefaciebant lucri cupiditate affecti ñ
ĩtellexerunt: pauperiei dolore correcti
si pœnas dederint patiendo condiscãt.
Si autem duritia & immanitate uolũta-
tis in sceleribus perseuerãt ipsi forte nõ
multum iuuatur. Exemplum nihilomi
nus ut corrigantur maxime fiunt iis q
sapiunt: & qui causas harum calamitatũ
intelligere possunt. hæc iudicii prĩcipia
potissima esse accipimus bonitateȝ Dei
legem ab ipsa procedẽtẽ bonitate rectã

ratōnem quæ in nobis est abiectam & uiolatā & ut quendam deum nobis do-
mesticum postergatā & spretā. Effectꝰ
quoqꝫ iudicii calamitates: ut dicit hæ sūt
quæ durum nobis circa corpus & extra
miseram faciunt uitam: quas patienter
ferre præsēs uult oratō & memoria cau
sas ipsarum tenere: ac quantum fieri po
test quæ nociua uidentur diminuerē: &
ad utilitatem transferre & præcipue di-
uinis bonis se se per summam uirtutem
dignos præstare: quod si nōdum hoc in
uolūtate sit. hoc est per summā vtutē di
uina ac ciuilia bona per mediā uirtutē
adipisci oportebit. hoc autem est quod
dixit calamitates æquo animo ferrē opō
tere: atque eas quantum fieri potest cor
rigere & sanarē quæ cōrectio & sanitas:
certe ea omnia quæ dicta sūt: quibus &
calamitatum ex ratione procedens uo-
luptas: & compendiosa curatio demon-
stratur. Sed omnium dictorum caput ē
intelligere deum: quia legū lator simul
& iudex existit: bonorum semp factor

est:& malorū expulsor est:quo seqtur nullius mali Deum esse causam. Vitiosos uero proprio impetu & potestate rectæ quæ in ipsis est rationis oblitos:lege quæ maloꝝ expultrix ut malos & ut homines quia lex eorum male uolūtati adiungitur quam fortunam uocamus.nō enim simpliciter lex hominem punit: quia homo:sed quia malus. Nam ut malus fieret ob causam suæ propriæ uoluntatis euenit. Qum autem in scelera cecidimus:quod in nobis erat & non ī deo. tunc damus pœnas quod in lege non in nobis ē. Intentio autē sola legis est quæ deuꝫ decet:& nobis prodest malitias abscindere & purgare homines uariis pœnarum correctionibus ac animum qui iam ad uicium deciderat reducere ad rectæ rationis memoriam. Sic igitur consistente lege & eadem semper dicente & affirmante quilibet id quod meretur aliud:atque aliud aliquando committens non semper eadem patitur.nō enim id iustum esse nec nobis utile. Nam illius

contra quem iudiciū fertur mutatio iu
dicii mutationem facit. quo pacto enim
eadem merebitur is qui in eadem sentē
tia & in eodem exercitio nō māsit æquo
animo: igitur cælestem fortunam pati
oportet. Et si quis pœnas dederit n̄ ægre
ferre. Nam diuinum iudiciū purgat ho
mines iis uitiis quæ impedimēto esse ui
dentur ad fœlicitatem humanæ uitæ. ta
lis enim consideratio correctio quædaꝫ
& sanitas ante commissorum fit: & re-
ductio ad rectam quæ in nobis est ratō
nem. Quo pacto enim is qui intelligit
scelera & uitia parere calamitates nō fu
giet causam eum ad illa trahentem: ac
si infortuniis tristari & dolere oportet
magis ꝑꝑ ipsū oportere putabit: q̄ pro-
pter Deum qui peius ut īstrumēto usus
malitias corrigit & expellit: quibus rebꝫ
reminisci & intelligere possumus. quan
tum utile nobis erat a legibus Dei nō di
scedere: neque uoluntate nostra impul
si malefacere. Non enim forte aut casu
calamitates hominibus distribuuntur:

ſi Deus & termini iuſtitiæ nõ ſuperſtã
tes ut merentur ſingulis fatũ inferunt.
Quãobrem a calamitatibus magna bo
na rationabiliter naſcuntur. Primum q̄
dem ipſas: homines manſuete ferunt:
quia diuĩo iudicio ſatiſfit: & propter uir
tutem quam iam poſſident: qua mole-
ſta faciliora fiunt & bene de futura ui-
ta ſperatur nequaquam talia nos turba
tum ire: ſi nobis qui boni facti ſumus ꝑ
ſummam uirtutem diuina offeruntur:
per mediam humana. Poſtea ſanemur
ex hoc maxime quia æquo animo talia
ferimus uias & modos quibus ab ipſis li
beremur breuiter addiſcentes. fieri pro
fecto nullo modo poteſt: ut ii qui proui
dentiam & iuſtitiam ſuper inſpicere hu
mana negant ſacris ut ad Deum decet
precibus utantur quique etiam putant
animum noſtrum qui immortalis eſt ta
lia non ſortiri ex iis qui extra animum
ſunt: qualem ipſum ex uoluntate & cõ-
motione noſtra dignum præſtabimus.
Qui enim ad ſuperius dicta præſenteꝫ

fōtunam non refert:unde causam & ip
sam æquo animo & mansuete ferat:aut
curandi artem accipiat dicere non po-
test.nam ī nobis ipsis ut pacato animo
simus medicinam inuenire non possu
mus.qum ex ipsa re fugienda esse uide
antur:quia calamitosa & laboriosa sūt.
Talia enī natura nr̄a non īmittit:ut ob
hæc accepta:aut nō accepta bonū aliqd
expectemꝰ.quꝫ calāitates illas ferimus.
necesse igitur erit turbari & ægritudīe
impleri:& calamitatem extēdere ob no
stræ essentiæ ignorantiam:& nihilomi
nus dare pœnas:is uero maximam sibi
acquirit malitiam qui Deum ignorat:&
humana non recte curare putat.hoc q
dem est Deum esse non credere:uel si
fuerit nō prouidere:uel si prouiderit ne
que bonum neque iustum esse:quæ iam
om̄is perfidiæ sunt prīcipia & ad omne
malitiæ & uitiorum genus trahentia eū
qui talibus est captus opinionibus.nam
ut religio omnium uirtutum mater est
ita a religione discessio omnium uitioꝝ

Dux. horum uero salubrem curam is
solum ĩueniet qui æquo animo calami-
tates ferre didicit:ac doctrina solius est
philosophiæ:quæ rerum omnium essen
tias penitus cognoscerẽ:& opera quæ ip-
sas essentias sequuntur:quorum conne-
xio & series est ipsarum rerum omniũ
ministratio a qua cælestem fortunam
trubui necesse est. Meritum autem cui-
libet distributum est:quod nũc fatum
appellamus. idque a prouidentia Dei a
rerum serie & hominum uoluntate de
pendet. Nam si diuina prouidentia nõ
esset in mundo:series & ordo nõ esset:
quem forte quis fatum uocare potest:
quæ si non essent iudicium & pœna ui-
tiis non fieret:immo neque meritum:
neque beneficiorum laus. Prouidentia
uero & rerum serie existentibus omẽs
homines qui nunc gignuntur:oporte-
bat æqualium bonorum participes esse.
si ipsi ex se nihil fecerunt propter quæ
similes non sunt. uidentur tamen non
similia sortiri. Manifestum igitur est ꝗ

uoluntatis nostræ iniquitas prouiden-
tiæ iudicio supposita non permittit si-
mile ipsis fatum distribui: si necesse est
bona malaque pro ut meremur nobis ĩ
ferri: nec conturbet nos quod ĩ anima
libus brutis & in arboribus: & in iis quæ
anima carent idem quod in hominibus
accidere uideatur. Non enim ob hoc ea
quæ nobis adueniunt sine prouidentia
sunt. si aut illis hæc ut forte accidit eue
nerunt: aut iustitia & iudicio & uirtutis
& malitiæ rationes in illis uigeant: qum
ĩ nobis diligenter & uere sic: ut dictum
est. Quæ ueniunt: distributa sunt. Pri
mum ea que Anima carent: Sic posita
sunt: Vt communis materia arboribus
& brutis animalibus & Hominibus: at-
que aliqua ex animalibus cibus fiũt cõ-
muniter brutis & hominibus qua in re
bruta animalia cum hominibus simili-
tudinẽ aliquã adiuicẽ habere uidẽt nõ
ꝙ secũdum eoꝝ merita patiãt: sed qđ si
milẽ famẽ similẽq; morbũ curẽt. & eoꝝ
ĩdigẽtiam ĩplẽt undecũq; possĩt. Itaq; cã

quædam īfœlicitatis aliis animalibus ef-
fe uidetur noftra indigētia: quæ fibi ex
omnibus pro ut eueniunt fatiffacit: at-
que id quod illis caufa fœlicitatis effe ui
detur: nobis paffionem aliquam īfert.
Si igitur fuperioribus dictis alios nobis
meliores effe monftratum eft: fic illi ad
fatiffationem eorum indigentiæ nobis
abuterentur: ut nos brutis uidemur: ut
mortales illos effe opōtebat fateri: & ho
minum cōpora pro illorum indigentia
confumata effe uiderentur: certe nihil
quod homini præponitur mortale erit:
qum ex omnibus generibus quæ ratio-
ne utuntur: ultimum fit hominum ge-
nus: & ob hoc immortalis homo ad mō
tale corpus noua conditione accedit: fi
bique inftrumentum accipiens brutis
confanguineum in terris uerfatur. Ita
que nihil omnino erit quod noftro īfō
tunio ad fuam epulatōem abutatur. ne
que qđ nobis fine ordīe īpletōis cupidi
tate uefcat. Iuftitia uō & ordo q diis im
mōtalib; nobis melioribꝰ exiftit: ī mīos

& leges circa nostram gubernationem
ponit: ut uiam & modum inueniamus:
quibus malitia nostra diminui possit: &
quibus ad illos redire ualeamus. nos enim
illi ut cōsanguineos decidentes curant.
unde pudor: accusatio: dedecus a uitiis
depellens solos homines recte ad uirtu
tes reducere posse dicuntur. nam ratio
nali solum animali a natura datum est:
ut iudicium & iustitiam itelligat. Qum
igitur magnis terminis a brutis distemꝰ
magna differentia in rgimine: & mode
ratione uiuendi ab illis differre debemꝰ.
Commensurata enim est omnium rerum
essentiis prouidentiæ lex: & ut singula
ab opifice Deo statuta & facta sunt sic a
prouidentia meritum accipiunt. Nam
ut Platoni & Pythagorico Thimæo qui
nihil mortale a Deo accurate creari pu
tant uidetur: Deus singulis animarum
humanaruȝ superest. In brutis vero so
lum rerum genera naturæ protendit:
quæ res ipsas postea facit & fingit. Ac
aīas hominū ex ipsius Dei creatōe fieri

& gigni: ut cæleſtes Deos: ut dæmones: ut heroes claros. Quãobrem unicuique hominum prouidẽtia eſt quo pacto ab aliis abſtĩeat: quo ue ad alia ĩclinet: quo modo hic uerſetur: quo uenum ad aliũ locum ſe transferat: quorũ nihil de anima bruti excogitarĩ aut negociari decꝫ. Neque enim quia non poteſt ad deum accedit: neque in terris: ut planta cæleſtis: neque aliquod ſimile ſibi aſtrum referri naturaliter poteſt. Et hæc quidem ĩ pñti dicta a nobis ſĩt hũanos caſus & calamitates ægre ferẽtibꝫ: & iis ꝗ nihil omnino a prouidentia regi oſtendere & ꝓbare conãtur. Quibus & hæc etiam apte dicerẽtur. Pacifice & æquo animo dura & ea quæ difficilia ſunt ferẽdo humana uita ratione regi uidetur. & in preſẽti dura illa & difficilia faciliora & leuia fiunt & in futurum ſaluteꝫ pariũt. Qui uõ ob ĩfœlices caſus magna & uehemẽti ægritudine afficiuntur. quid auxilii ſibi afferunt: niſi ꝙ per impietatem quæ omnium malorũ maximum eſt. erunnarũ

aliquid super adiungunt: & ipas calami
tates idignas atq iiustas sibi putates dif
ficiliores sibi faciunt. Na qui ægrotat si
morbum ægre fert. ob id ipsu quod no
paties e: uehementius ægrotabit. Quar
dolore nos n decet si digna p facinori-
bus retributio nobis datur ne per nefa-
dam in præsentibus impatietiam ægro-
tatiores habitu fiamus. Consideremus
etiam istud & hoc modo. Si quis in pau
pertatem deueniens mansuete illam &
no iiquo animo ferat. ex hac animi mo
deratoe solamen uitæ aliquod iueniet:
Ratio enim moderati rgiminis hac pri
mum sibi facultatem acquiret: q mœro
re non confundetur. qum etiam q pro
ximi magnam eius patientiam admira
tes ipsius uitæ necessitati qtum poteru
auxiliabuntur. Qui uero casus huma
nos ægre fert & effemiate luget. Primu
quidem sponte dolorem sibi & ægritu-
dine augmtabit: qum dedit pp paupta
te mœstitudini ipotes oio fiet. neq ex se
sibi suppeditar aliqd potit n a pximis

adiutus erit: nisi forte quis misericõdia motus aliquid sibi largiatur quod etiam homini in tanta indigẽtia existẽti mœrorem augumẽtat. Quasobres caũs humanos æquo animo ferre oportet. & eorum causas ratõne cogitãtes & ĩtelligẽtes quãtum fieri potest: a peruersis opinionibus ad salutẽ nos deduci oportebit. Nam prouidentia existente qui bonos nunc factus est non negligitur etiam si trahatur ab antiquæ uoluptatis memoria qum in acquirendo uirtutes. in acq sitione ipsarum profugit & salutem & auxilium a se ipso erunnarũ sibi affert. nam a ꝓuidentia liberationeꝫ molestiarum capit. Vitia enim nostra calamitates concipiunt: ac Dei iudicium prauitatem punit quibus oportune iterũ mũdamur: si nostra uirtute & lege prouidẽtiæ nostro impetu ad bonum proficiscẽtes a malis absoluimur. hæc quidem sũt q̃ ex sẽtẽtia hoꝝ uersuũ ad uirtutis confirmatõem & fõmã cõferẽtia accipe posſumꝰ. cõtinẽt enim de ꝓuidẽtia: de fato

de nobis ipsis uerissimas ratões. p q̃s id
quod uidetur difficile & durum propter
inconueniens: direxit & r̃ctificauit ora
tio. & ante omnia probauit deum nulli
us mali causam esse: Si quis aũt hæc pri
oribus adiunxerit: una & o͞mibus osten
detur sententia quæ æternitatem animi
cõfirmat. nam iustitiã exercere: & forti
aĩo mori: & in pecuniis liberalem esse:
illud maxime respicit ut dictum est: ani
mum silicet cum corpore una nõ ĩteri-
re. At ut cælestem fortunã mansuete fe
ramus & ut ægri sanari possimꝰ: ut pau
lo ante apparuit opus est putar̃ & crede
re animũ nostrũ nõ una cũ corpore gi
gni. Ex quibus duobus manifeste osten
ditur animũ aliã q̃ corpus substãtiã ha-
bere quæ per se existit & æterna habet.
nõ enim possibile ẽ: ut aliq̃d qđ aliquo
tẽpore ĩ generatõe3 uenerit ꝑpetuo ma-
neat & duret: & simili modo id quod ab
æterno substantiam accepit: corrumpi
non est possibile. Si igitur post cõporis
corruptionẽ humanus aĩus ꝑmanens &

durãs iudicium & pœnas patitur :& eo rũ quæ in uita exercuit cõdigna merita accepit neque fieri potest ut semper ꝑ maneat & duret qđ in tẽpore fcũm fuit Manifestum ẽ animos hominum ante hoc per omne tẽpus substitisse:& sic ex creaturis æternis quas opifex deus fecit aĩ hoĩnũ eẽ ĩueniũtur q̃ ob causam illis aliquid diuinæ similitudinis inest. Sed qum hoc mediocriter ꝓ ingenio expla nauerimus.tempus iã est reliqua consi derare:

MVLTI hominibus sermões ĩterueni unt timidiq; & bõi:qb; neq; obstupeas: Neq; te ĩplicari ꝑmittas: Ac si qđ men daciũ dicatur dulciter cede.

Vmana uoluntas quæ neq; ĩ uir tute semper:neq; ĩ uitio persistit uerba per uocem proueniẽtia:modo bo na:modo mala ꝓducet similia diuersæ dispositioni uoluntatis suæ. Quãobrez sermonum aliqui sũt ueri: aliqui boni: aliqui mali:aliqui falsi:quæ quidem dif ferentia artificiosa eget discretione ut

bonos ſuſcipere: malos depellere poſſi-
mus. & neq̄ oīo ſermones oīs propter
mendaces oderimus: neq̄ oīes īdiſcre
te propter ueraces ſuſcipiamꝰ. nam qui
nullum audit: bonæ oratōnis auditōne
ſe priuat. Qui uero indiſcrete oīes au
dit: occulte a mendacibꝰ offendentur.
Audiamus igitur libenter aliorū oratio
nē: ſed cū alacri iudicio: ut audiendi uo
lūtas oīe ſmonū genuſ capiat. Iudiciū
autem peiores depellat: & ſic Pythagori
cū ſeruabimꝰ præceptū: neq̄ pp prauos
ſermones obſtupeamus. neq̄ bonos: qa
ſermones ſunt ſimiliter ut praui ſint ui
temus. Primum quidem ea ratōne am-
plectimur: quia ſūt ſermones: ſed qa ue
ri. neq̄ alii ea ratōne ſpernunt quia ſer
mones: ſed quoniā mendaces. Præterea
audacter dicere poſſumus eos eſſe ſolū
ſermones qui ueri ſunt. hi enī dūtaxat
ratōnalis ſubſtātiæ dignitatē ſeruant: &
ex animo ad optimū intēdēte & ꝓpriuſ
ornamētum poſſidēte proueniūt. Falſi
uero ſermones nequaq̄ ſermōes habēdi

ſunt. Ad malitiã enim & falſitatẽ ferũt.
& uerborum nobilitatẽ perimũt. & ſũt
uoces animi ſine ratõe: & cõturbati: ne
que om̃es ĩquit igitur ſuſcipias ne & fal
ſos. neque omnes depelle ne & ueraces.
utrũque enim uitioſum eſt. bonos. ſ. æq̃
odiſſe ut malos: & falſos ſuſcipere pro-
pter ueros. Oportet igitur bonos lauda
re: eoſque accipiẽtes exercere. & inqui-
rere ubi & quantum ueritatẽ attingunt
Ad repugnãdum quoq; falſos ſermones
uireſ accipere q̃uæ ab artificioſa ratõne
prouenietes: ueritatem a mẽdacio recte
diſcernent: & quæ mendaces ſermones
reducere ad ueritatem poſſint: quod q-
dem nõ ſuperbe: aut inrituoſe faciendũ
eſt: ſed manſuete ueritatem ſequi debe
mus: & ſuaui reprehenſione mendaciũ
amouere & depellere: & ut ipſe textus
dictat. Si quod mendacium dicatur hu
militer credere: nõ ita tam̃ credere opõ
tet: ut mẽdacio aſſentias: ſed ut ſine ira
& cõturbatione ãi audias. nam dulciter
cæde. nõ ita intelligendũ ẽ ut mẽdacio

aſſentiamus:ſed ut patienter audiamus & non obſtupere ſi qui homines inutiliter a ueritate deuiarint. ferenda enĩ hominis conditio eſt:ſi in tanta opinionũ reuolutione:quãdoq̃ cõmunem intellectum nõ recte ſequatur. nihil mirum ĩquit ratõ:ſi homo nihil ueritatis ex ſe ĩueniemus:neq̃ ab alio addiſcens in hãc ſuſpitionẽ inciderit:ut opiniones ueritati contrarias accipiat. Contrarium quidem potius mirari deberemus:ſi neque didicerit quis:neq̃ inquiſierit adueniẽs caſu & fortuna ueritati:ut deo cuidã ex tragœdia apparenti obuiaret. Oportet igitur patienter eos qui mẽdacia loquunt̃ audire. & experiri quibus malis liberemur ſi ĩ cõmuni hominum cõuerſatõe iiſdem paſſionibus:vt illi ſuppoſiti auxilio & beneficio diſciplinæ contrarii illis fiamus. Multum profecto conducit audentia & magnanimitas quam ex diſciplina capimus:ut æquo animo & manſueto ſimus. nam bene ĩſtitutus animus ad repellendum reuolutõnes ueritatis

pacifice mendaces opiniones feret:tãq̃ in ipsa ueritatis contemplatõne quicq̃d uerum nõ sit excogitauerit & intellexerit:quid hunc igitur tanq̃ hoc ĩsolubile foret conturbabit. uiro aũt forti opinionem hæc disciplĩa subministrabit q̃ cautionẽ cõtra om̃e mendacium accipiet. nõ solum igitur bene ĩstitutus uir tranquilitatem animi ex morali uirtute acquiret:sed quia talibus pugnis resistere audebit. Et hæc quidem dicta sint de disciplina iudicii & discretõnis: ergo sermones. de habitu uero hominis qui neq̃quam decipi possit queq; magistrum uitæ habere oportet statim subiungit.

QVOD TIBI dico in om̃i re pficias.

STVDE VT nemo te uerbis decipiat aut facto.

receptũ maximũ 2

NEQVE ID loquaris tibi quod non utile fiat.

Oc præceptum om̃ia respicit.æq̃le enim est superius dicto. Nũq̃ turpe aliquid facias solus.neq; cum alio atq; tui ipĩus ante om̃ia pudeat. Qui sui

pudorem habere didicit neq̧ ĩ ſolitudi
ne neque in ſocietate turpia facere pati
etur: ſed cogitatõnem etiam ipſam tur
pitudinis uitabit propter ratõnem quæ
ſui cuſtos eſt: & quam ſecum habet. hic
certe ẽ qui facile huic præcepto obtem-
perabit. Nemo te uerbis decipiat aut fa
cto. Is ſolus enim decipĩ aut fraudari ul
lo modo nõ poteſt qui quãtum dignus
ſit: quantum mereatur intelligit: quiq̧
neq̧ blanditiis circũuentus eleuatur: ne
que minis deprimitur: hoſtes uel amici
quæcunq̧ horum proponãt. nam qum
nemo dicitur omnis perſona comprehẽ
ditur: pater: tyranus: amicus: inimicus.
modi uero quibus homines deducunt:
uerbis tractantur aut factis. & uerbis q
dem aut blandientibꝰ aut minantibus.
Factis uero munera: uel pœnas pollici-
tantibus. Ad quæ quidem omnia recta
ratõne ſeptum animum habere opõtet:
ut neque uincatur neque flectatur a qui
buſcunq̧ nobis extra incidentibus: quæ
uoluptatem nobis afferant uł dolorem.

Ratõ enim quæ in nobis est: continenti am atq; fortitudinem utrinq; animo no stro constitues adamantinos custodes: ita nos seruabit: ut neq; suaui assentatio ne: neq; timiditate formidolosorum de cipi possimus: quibus rebus summa ui get iustitia quam superius facto & uẽbo exerceri præcepit. Sic enĩ nemo aliquo modo nos inducet ut quicquã aut dica mus aut peragamus: quod rectæ ratõni consonum non sit. nam si ante omnia nr̃i pudeat: maĩfestũ est ꝙ nemo nobis reuerẽtior aut formidolosior erit: q̃ nos metipsi sumus: ut nos ultra q̃ opportu num sit ad dicendum: aut faciendum ꝓ uocare possit. utrunq; enim animo no cet: ac quicquid animo nocuũ ẽ: nobis fit ĩutile: qum nos ipse animus simus dĩ ligenter quidem illud intelligendum ẽ comprehendens qualis proprie tu es. Si enim id quod dictum est. Nemo te fa ctis aut uẽbis ĩducat: ut quicq̃ faciat aut dicas quod tibi utile non sit. Tu uero es ratõnalis anima: nõ permittes si sapiẽs

fueris: ut aliquis tibi ratonali substātiæ existenti noceat. tu enim es anima. hæc uero corpus: hæc extra corpus. ex q̄ quidem differentia comprehendas has naturas commisceri non posse: & quæ sit humana substantia īuenies: nec unquā corpus: & ea quæ extra corpus sunt cū iis rebus quæ perpetuo sunt pones: neq pro ipsis tanquam pro rebus tuis certabis nec a uoluptatibus cōporis & ab auaritia traheris: nam omnino qui sumus ignorantes: quam rem maxime curare debemus ignorabimus. Quippe qui circa res omnes alias curatiores sumus: q̄ circa nosmetipsos: pro quibus diligentiam uehementissimam nos habere oporteret. Si autem id quod corpore utitur ē anima. corpus autem instrumenti uicē erga ipsam tenet: instrumēti quoq causa: alia ad auxilium naturæ fluentis ipsius cōporis īuēta sūt. Manifestum q prīcipalioris & primi primam & principaliorem diligentiam & curam habere opō tebit. Secundū uero secundi. Quāobrē

vir ſapiens corporis ſalutem non negli
get. non q̄ prĩcipalius cõpus putet: ſed
illud nutriens ad ipſius animæ neceſſita
tem: ut in ipſius exercitiis ſiñ impedimẽ
to obtemperet & obediat: & poſt ſecun
da curabit ea quæ tẽtõ loco ponẽda ſũt:
præparabit quoq; ea quæ extra ſunt ad ĩ
ſtrumenti ſalutẽ. Curabit igitur primũ
animam: & quaſi ſolã: ſi cura quam cir-
ca res alias habemus ad perfectõem ip-
ſius ſpectat. Quicquid enim præter uir
tutem fit: hoc tibi utile non eſt. nam illi
cui ſolum ueritas & uirtus opitulatur:
cui uirtus utilitatem affert: quicquid p̄-
ter uirtutem fit: affert dãnum. Qui er-
go dicit non oportere a uirtute diſcede
re conſulit: Vt decoro Virtutem cir-
cundes qui ita cuſtodiat: Vt neque ope
ribus neque uerbis ad peiora quiſpiam
inducere poſſit: Veluti ſi minas Tyran
nus proponat: Aut ipſas re firmet: Aut
pœnis uim inferat: aut amicus aliquis fa
miliaritate dolum occultans te ab uti-
litate animi dimouere conetur. Sed nõ

decipieris quidem si quæ sit existentia tui intelligens Vehementer intenderis: ut illi cui naturaliter assimilaris similis fias. Ac quicquid ab illius similitudine te deviat: maximam tibi iacturam putes illud enim nobis maximum dannum affert. quod nos a similitudīe Dei abducit: & e contra id nobis utilissimuз ē: quod ad talem similitudinem nos cōducit. Quid igiť nos abducet? quis poterit nos a philosophia & similitudine dei distraheř? pecuniarum ne acquisitō? an perditio? sed recta rōe didicimus & adipisci eas: & perdere? & instabilitas earū possessionis nos non latet. Quid? nōne hic pecuīas uirtuose acquiret? & magnanimiter illarum perditōnem patietur? ab eo qui non habet pecunias Fur non surripiet. naufragium sibi illas non auferet. quot quot aliæ uiæ sunt quæ pecuniarum proditionem afferunt? in quibus unam pro Virtute consideremus rationem: Honestam paupertatem libenter pro pecuniis Suscipientis Et

iusta causa diuitiis denudati. tanti uirtu
tem emamus: quãtũ is qui nos ab ea di
strahere conatur: nocet. Sed dicet quis-
piam torturas ne patietur & mortẽ: cui
facile responderi potest. nos. s. hæc non
pati si ĩtelligimus quid nos sumus. Sed
corpus erit quod iniurias feret. corpus
quod occidetur nihilq; præter eius natu
ram patitur. naturaliter enim mortale ẽ
& scĩdi potest. & mille passionibus sub
iectum: quas tyrannus magis q̃ fortui-
tus infert morbus. Quare igitur ea fu-
gimus quæ a nobis uitari non possunt:
& non ea seruemus potius quæ in nobis
sunt: mortale enim naturaliter & cadu
cum ac morti dãnatum nullo modo mõ
talitatem a se expellere potest. Immor-
tale uero ut animus nostẽ est: & nos ita
uirtute fulcire & ornare possumus ut si
quis minetur mortem non timeamus:
quam ratione patiamur recta uolun-
tate necessitate; naturæ honestabimus.
hæc autem sunt illa magna quæ alter al
teri: aut minat̃ ĩferre: aut timet. ab alio

ſubiugari & in ſeruitutem duci nõ poſſunt. Sed libera ſũt ſi nos uelimus: hoc eſt ſi uoluptate corporis: aut eorũ quæ extra corpus ſunt uehementi affectõne libertatem noſtram uolentes nõ admittamus: momẽtanea uita. & pecuniis fœlicitatem animi uendentes. Equidẽ hoc pceceptum nos docet in omĩ re ea facerẽ qbus roboretur uirtus & firmetur. Sed ad conſequentia trãſeamus q̃ eadẽ pcepta referuntur.

CONSVLTO ante opus: ut non ſtulta facias.

VILIS enim & timidi hominis eſt facere aut dicere: q̃ ſine ĩtellectu ſũt.

SED illa perfice quorum poſtea nõ pœniteat.

BONVM cõſilium gignit uirtutes: & perficit & continet. earũq; eſt mater nutrix & cuſtos.

Onſultãtes enĩ defecato & qeto aĩo qũo nos uiuerẽ opõteat d'corũ ueritatis cæteris rebus præponit: illudq; deligit. certare autem uolens in omni

Stolta

Sed illa

optimo consilio

certamine uiriliter pugnat & uincit.& acquisitõni rerum bonarum iam exercitatum esse in calamitatibus sententiã integram seruat. nihilque alieno tumultu stupefactum nullam aliam uitam foelicem esse putat ab ea: quam ex se optimam esse iudicarat. Quare res sunt bona consilii effectus: Primus electõ optimæ uitæ. Secundus exercitatõ illius qđ electum est. Tertius recte consultorũ immutabilis seruatõ. horum primus ẽ ratõ ante principium operis quæ initia factorũ ponit. Medius ẽ ratõ opans q̄ cõparat quodcunque factum præcedentibus principiis. Tertius quoq; est ratõ q̄ in ipso opere considerat omnia facta & iudicat si recte facta sint. In quibus omnibus boni consilii effectus floret. quod uirtutes parit: nutrit: & seruat tanquam principium medium & finis bonorum & fuga malorũ: & uirtutum perfectio ĩ bono cõsilio sita sit. Nam qum natura nobis rõis cõpos sit: & ob eã cãm cõsilii capax: & ppria uolũtate ad bñ aut male

consulendum inducimur modus uiuẽdi secundum naturam uitæ seruat essenti am. Importuna uero uolũtas quãtũ pos sibile est ipsam essentiam demolitur & destruit. Destructõ enim ĩmortalis rei est malitia & uitium facti: cuius malum consiliũ est mater. quod ut fugiamꝰ: rõ monet: ut stulta quæ facimus non sint. Stulta enim misera sunt & mala. dicere quoqꝫ stulta aut facere uilis & timidi ho minis est: hoc est infœlicis proprium. si autem ante opus consultaueris: neqꝫ di- ces quicq̃ stultum neqꝫ facies: in quibus tristari & angi necesse erit eos: qui non recte consuluerunt. nam defectus & ta bes electõnis pœnitentia ostẽditur. res enim & experientia nocumentũ docet: ut ipsiꝰ boni consilii effectus recte & iu stæ electõnis in operibus utilitatem de- monstrat. utilitatem dico non corporis aut earum rerum quæ extra corpus sũt Sed nostrum quibus cõsultare añ opus præceptum fuit: & illa perficer̃: quæ nõ tristificẽt nos: hoc est animum. nam q̃

utilitas nobis euenire poteſt homicidiis aut aliis ſceleribus: aut pecuniarum preda: & extra ditari: & pauperem animũ fieri: uitiis ſuperuenientibus: & ĩ hoc aut imprudẽtem eſſe. & ob id ipſum infortunium & malum augumẽtarĩ: uel ĩtelligere ea quæ ſceleſte comiſeris & conſcientia torqueri & pœnas timerĩ quæ apd' ĩferos retribuũtur. qui uero ad hoc inciderunt ſolam malorum medicinam inueniunt putare & credere aĩum noſtrũ poſt mortem nihil fore: itaq; tanta calamitate circũueniuntur: ut a nihilatõne animi eorum malitiam curant: & ſolentur. & interitum poſt mortem ſui ipſius diiudicãt fugam fore laborũ iudicii. Malus enĩ & ſceleſtus: eius animam ĩmõtalem eſſe nõ uult: ut cruciatus pœna nõ ferat. & apud ĩferos iudicem nõ inueniat: atq; ſui ipſius finalem ĩteritum decerĩt. tanquã deceat malam aĩam nõ forĩ. Sed hic quidem malo conſilio ad malitiam ſubductus decenter ultra q̃ oporteat cõtra ſe ipſum ſẽtẽtiã ꝓmulgat. Verũ

Iudices qui apud inferos sunt q̄q̄ secuti
dū ueritatis normam iudicium faciunt
nō iudibabūt animā omnino īterire de
bere: sed malam esse: & vt malum suum
diminuat curabunt. ac pro salute & cō
seruatōe naturæ more medicorum fer-
ro & igne mala ulcera curātes peccatorꝝ
culpas exigent: & pœnitentia malitiam
animæ nō existentiā auferre nituntur:
sed ad se potius reducunt per purificati
onē affectōnum pernitiosarū. dubitari
quidem quodāmodo potest: ne hūanus
aīus ad nō ēē subducatur. qum a sua na
tura diuertit: ueluti qum ad suam natu
ram reuocatur ad propriam substātiam
reducitur: atq̄ purum & sincerum ēē re
cepit: quod cōmixtionē passionū corru
ptum fuerat. Quāobrem omnis homi-
nes niti oportet maxime ut nō peccēt.
peccātes uero tāquam ad malitiæ & pec
cati medicum ad iudicium refugere &
malum consilium bono consilio corri-
gere qum a bonitate deciderimus. Re-
cipiemus igitur existentiā nr̄am si fida

firmaq̃ pœnitentia diuinā correctiōem acceptauerimus. Nam talis pœnitentia philoſophiæ prīcipiū fit: & uerborꝝ opū que ſtultorum expulſio & ad probataꝫ uitā primus aditus. nā qui ante opus recte beneq̃ cōſuluit in moleſtū dolorem nō īcidit: neq̃ decipitur: prīcipia & cās tradēdus iis rebus quarū fines & exitus ſibi gratia in futuruꝫ non ſint: ſed rerū caſus conſiderās præſētia futuris cōponit. Itaq̃ neq̃ expectatōe rerūq̃ fœlices uidentur: ſincerū & uerum bonum nō intelligit: neq̃ timore aduerſitatū aliqd mali aut īiuſti faciet. Vitā enī ſuā firma mēte dirrigit ad diuina ꝑcepta. ut āt ītelligas timidi hominis ēē ſtulta facere aut dicere. Inſpice Medeam tragœdia ea q̄ ſecum luget: quæ incōſulte propinquos amore illicito decipiens peregrino ſe ſe tradidit viro: a quo poſtea ſpreta: duriſſima pati putat: atq̃ ex tali opinione audis qualia exclamet. In caput meū flamma cæleſtis irrumpat. & præmittit ſtulte rogitans ad facta ſceleſta ea fieri quæ

facta sunt. Postea calamitates ĩ quas in
ciderat calamitatibus curare nititur. At
que etiã si uis inspice Agamenonẽ apd'
Homerum qui dans ĩtemperatæ iracun
diæ pœnas lugẽs exclamat. Furia me te
net. Cor erũpitur: & ĩflãmatõem lumi-
num qua diu ob iracundiam flagrabat:
decidẽtibꝫ mutatisq; illi rebꝫ lachryma
rum abundantia refugerauit. Talis qui
dem ẽ omium stultorũ uita huc & illuc
contrarii affectõibus cadens. nã ĩ uolu-
ptatibus est odiosa: ĩ tristitia miserabilis
Audens uero temeraria: timẽs quoq; pu
silanimis: & omnino boni rectiq; consi
lii & generosi animi expers est: & mẽtẽ
fortunæ supponit. Vt igitur talibus re-
bus non implicemur dicẽtes stulta: aut
facientes recta ratõe ĩ omibus utamur
ducem: Socraticum illud explẽtes: nulli
meorum credere possũ: nisi ratõni quæ
cogitanti mihi recta uideatur. Quippe
omnia quæ ad seruiendum & ad obseq-
lam ratõnali existentiæ conceduntur:
nr̃a sũt: nõ nos illa sumus: ut ẽ irãcũdia

cupiditas:ſenſus:ipſum corpus ad uſuꝫ inſtrumenti talibus potentiis datum:q̄ tum nulli credere debemus niſi rectæ: ut Socrates dicit ratōni:quæ ſecundum naturam diſponens diſcernere poteſt: quid fugere:quid ue ſequi opōtebit.nā rectæ ratōni & Deo obtemperare idem eſt. Ratōnale enim genus ſuū ſplendo rem ſortitum.illa eadem uult:quæ diua lex determinat.Animus quoq; ſecūduꝫ Deum diſpoſitus eadem cupit quæ De- us & quæcunq; facit ad diuinum ſplēdi- dum illđ peragit.At animus qui e cōtra diſponitur ad impium impellitur:& ob ſcurum ueniet ut accidit deductus tan- quam a ſola bonorum regula:hoc ē ab intellectu:& Deo decidens.Hæc & talia ſunt boni conſilii fœlices effectus:& cō trariæ diſpoſitōnis infœlices.nam con- ſultare añ opus p̄ter alia bona q̄ in ſe ha bet:dubitatōnis cauſas tollit.& ad ſcie- tiæ acquiſitōem nos aduocat. & optimā atq; ſuauiſſimā nobis miſtrat uitā q̄ qui dem per ſequētia probat.

NIL FACITO quod nescias & disce quæ ut discas opus ẽ & dulcissimã hoc modo uitam perages. nil imparatu

Ihil incipere quod nescimus siñ errore nos solum seruat. discere uero quæ ad optimam uitam pertinent non solum nos ab errore dimouet: sed optatũ finẽ nobis ĩ rebꝯ ꝓbet. Prudẽtia enim temeritatem ex ignorantia & suspitõne ortam scindit & expellit. Nam qui acquirit ut peritiam rerum habeat: factorum expeditõnem acquirit. utrunque enim utile est & ĩtelligere quas res ignoramus: & addiscere quæ nescimus quibus rebus adiuncta est optima & suauissima uita. quæ suspitõne caret & est rerum pueritia plena: quippe quæ nihil tentat quod nescit & addiscere cupit q̄ sunt digna scitu: digna quoque ut addiscimus illa solum putat quæ ad similitudinem Dei nos inducunt. illa dico q̄ faciunt: ut añ opus cõsultemus: ne stulta sint. & ea quæ nos nõ ꝑmittũt debitũ iustumque transgredi ope alicuius: aut

oratõne:& ea quæ nos ad diiudicandũ differentiam eorum quæ nobis accidũt idoneos facit & ea quæ persuadẽt & hõ tantur:ut cælestes fortunas patienter & pacifice feramus:& curari uelimus:& q̄ docent paupertatem sine timore:& mõ tem ferre:& iustitiam exercere.& uen- tris & eorum quæ ad uentrem pertinẽt continentiam:& parentum honorem: & ea quæ nos ad seruãdas amicitiæ leges impellunt.& ea quæ religionis generis Deorum ostendunt. Hæc & talia sunt quæ præsens oratio addisci oporteṝ præ cipit:quibus adiuncta est:ut superius di ximus:uita suauis & optima. Nam qui ẽ uirtute præditus fructum accipit a uolu ptatibus quæ nullam pœnitentiam infe rant:quæque ipsas uirtutes imitantur. naturaliter enim omnis uoluptas ab ali quo actu dependet nõ ipsa per se subsi stit: Sed adiuncta est rebus quæ nobis aut hoc faciũt: aut illud. Itaque uiles & uitiosos actus malæ sequnt̃ uoluptates. meliores uõ uirtutes imitant̃:unde qui

uirtutæ præditi ſunt: non ſolum bonitã te malos ſuperant: ſed etiam ipſa uolu-ptate propter quã ſolã uidetur uitioſus ad malitiam ſubduci. nam quanto affe-ctus unus alio affectu melior eſt: tanto magis unam uoluptatem q̃ aliam elige re deberemus. Qum igitur uita quæ cũ uirtute ducitur: ut Deo ſimilis fiat: ſtu-det: certe diuina illa quoq; quæ cum uiti is ferina & impia manifeſtum eſt quod uirtuoſi & boni hominis uoluptates de orum lætitiam imitantur intellectui ad iunctæ & Deo. Vitioſi uero & mali ho-minis uoluptas ſcit hoc commune uer-bum: ut temeraria fera mouetur. Nam uoluptates & calamitates in medio ſitæ ſunt: ex quibus qui: unde: quando: & q̃ tum oportet: acquirit: fœlix eſt. qui ue-ro harum rerum menſuram ignorat: ĩ fœlix. Itaque qui ſuſpitõne uitam ſuam purgat: ſolum ſine error̃ manet. & ſi eã peritia rerum impleat purgatus eſt: & ꝑ fectus: cuius uita dulciſſima ſimul eſt & optima. Ergo quæ neſcimus nunq̃ agre

diamur: ac quæ ſcimus tunc operemur. qum oportet. ignorantia enim malitiā ĩ ducit: ſed rerum peritia opportũitatem quærit. nam multa quæ bona ſũt & uir tuti innituntur: mutatõe temporis fiũt uitioſa. Intelligendum igitur præceptũ illud eſt ex ordine. nam qum hortatur: nihil temere & ſiñ maturo cõſilio ad fa ciendum aggredi: ut ſine errore ſimus: docet. Qum uero ſuadet nos addiſcere non omnia: ſed ea ſolum quæ neſcimus ad optima facta nos inducit. non enim ut non errando conſtat recte factum: ſed in cognoſcendo ea quæ factu oppõ tuna ſunt: quorũ hoc quidem ſuſpitio nis purgatio. illud autem rerum cogni tio facit. In quibus duobus non errare: ſcilicet & recta facere aduerte quid tibi perſequatur. eo modo ĩquit. dulciſſimā uitam perages. quæ autem hæc: ea certe ſola quæ a uirtute uoluptatē acqrit. hĩc enim ſimul concurrũt & bonum & uo luptas. Si igit́ bonũ cupimus: cupimus & dulce: quod uitā ſuauiſſimā appellat.

Qui uero uoluptatem cum turpitudīe eligit: quāuis parumper ob illud dulce lætetur: tamen propter turpitudīem ad molestam pœnitentiam uenit. At ille q uirtutem laboribus mixtā aliis rebus p̄ ponit: q̄uis propter inconsuetudīem ali quantulum patiat: qum coniūctio boni diminuit laborē: & tandē a uirtute pu- ram sincerāq; uoluptatē colligit. Si autē qs cum uoluptate turpe aliquid faciat. uoluptas discedit: turpitudo manet. Ex quibus facile apparet uitiosam hominū uitam molestiis ex necessitate plenam esse & doloribus. Virtuosaȝ uero suaui tatibus & dulcedine: & hæc super his sa tis. Qum autem & corporis instructio ad animi perfectōnem refertur uide cō sequenter quid subiungat.

NEC SALVTIS CIRCA COR- PVS NEGLIGENTIAM HABE- RE OPORTET. SED POTIO- NIS ET CIBORVM ET EXER CITIORVM MENSVRAM FAce RE: MENSVRAM DICO QVAE

TIBI molestiam nō inferat.

Ortale cōpus ad deductōem humanæ uitæ pro īstrumēto nobis datum: neque superfluo cultu pinguefacere decet: neq͡ nimia īdigētia affligerī: nam æque utrunq͡ eius usū īpedit & aufert: īmo mediocriter ipsi īdulgerī debemus: & neq͡ īiusta patiens: neq͡ morbo ægrotū spernere. præceptū igitᷓ hoc hōtatur corpus nobis secundū naturā seruari opōtere: ut expedite: atq͡ liberī opā suam duci aīo præbeat: utq͡ traduci seq͡ que possit ad quācunq͡ partem ille iubeat. Animus eniʒ corpore utitur. corpus aīo usū præbet: cuius curā & diligentiā habere oportet bonum artificē. nā non opꝰ ē solū: ut illo vti uelimꝰ. sed cōueniēter ꝓuiderī: ut robustū & bn̄ sanū nobis mīstret & ꝑuiat. eiꝰ enī natura ī ꝯtinua generatōe & corruptōe uersatᷓ: & īpletō & euacuatio ipsū nutriūt. nā mō cibus qđ egessit supplet: mō exercitia qđ supē: euacuāt. Mēsurā igitᷓ cōstituere oportebit īplēdo aut euacuādo. Mēsura auteʒ

ẽ rõ coaptãs & cõiũgẽs corporis habitũ
opibus ãi:& ob eã rẽ diligẽter curandũ
ẽ:ut talẽ corpori ſalutẽ præſtemus quæ
philoſopho cõuẽit. Sic igit̃ ea exercitia
faciemus:ea nutrimẽta eligemus:q̃ nõ
nimium corpus pĩguefaciãt:neq; ultra
modũ mẽtẽ ĩpediãt.nõ enĩ ſimpliciter
corporis curã hr̃e debemus:ſed cõporis
mẽti:& ĩtellectui ſuiẽtis. Q r̃ nutrimẽ-
ta q̃ athletis ptinẽt reliquẽda ſũt. Curæ
enĩ corporis ſolũ rõem habẽt:nõ ãi. At
que oĩs qui cultus corporis appellat̃ fu-
giẽdus ẽ.nã obſtat ſplẽdori & luci ĩtelle
ctus animi. Quãtũ aũt ad doctrinã cõ-
ſyderatõem & bonoꝝ opũ pfectõnẽ cul
tus corporis bõæ hĩtudini ſubſuire & p
deſſe põt:tm̃ ſuo corpori ĩdulgebit is q
prudẽtis viri vitã eleget.& ob hoc ſubiũ
xit. Menſurã dico q̃ tibi moleſtiam nõ
inferat. Tibi inquit præceptorum prio-
rum cuſtodi:qui animus rationalis es:
culturæ corporis menſura non noceat.
Tales enim cibos:taleſque potiones &
exercitia Eligere oportet quæ Corpus

ad uirtutes ipſum faciãt obſeqoſũ:& q̃
nõ ferãt ſtultas effectões ad commotio
nẽ rõis:q̃ in õi re dux nr̃a ẽẽ debet. Ma
gna quidem ĩtẽtõe cõſyderare opuſ erit
menſuram diligentiæ & cultus circa cõ
pus. ab hoc enim naſcitur cauſa malorũ
affectõnum: non obedit malus equs. nõ
ſimpliciter omnibus: ſed illi aurigarum
qui lora opportune non tractat. In mẽ-
ſura uero circa corpus ea cauſa de potõ
ne prius q̃ de cibis præceptũ dedit. quo
niam difficilius abſtinemus uino quod
corporis bonum habitũ corrumpit. Nã
multo facilius labimur potui. q̃ comeſti
oni. Gymnaſia uero tria ordinata ſunt:
quæ ciborum impletõnem corrigant &
rectificent: & rurſus vt cum ſanitate nu
triamur: præparantur. nam quaſi ĩ cir-
culo hæc adinuicem cædunt: nutrimen
tum & exercitia: & exercitia & nutri-
menta. Vt enim quis exerceri recte poſ
ſit bene recteque eum nutriri oporte-
bit: Sic ut ſalubriter nutriatur mode-
ſte exerceri. Horum uero mẽſura ẽ alia

alii ad proprium exercitium culturæ cõ
poris cuilibet conuenientis. omnes enĩ
ſtudent corpus inſtrumẽtum facere ad
illam rem quam elegerunt. luctator agi
litatis ad palæſtram. colonus laboruꝫ ad
agriculturam: atzalius ad aliđ trahit &
coaptat corporis adminiculum. Ac phi
loſophus ad quid inſpiciẽs uolet cõpus
inſtruere: & cuius rei inſtrumentũ ſtu-
debit: ut fiat. manifectum eſt ꝙ philo-
ſophiæ & operum ad eam ſpectantium.
Vt igitur corpus prudentiæ inſtrumen
tum eſſe poſſit nutries illud & inſtrues
Præcipue quidem animæ curam habe-
bis: ob quam & corporis habenda eſt di
ligentia. nõ enim ipſum corpus animæ
præponẽdum ad cuius uſum nobis tra-
ditum eſt: neque omnino negligẽdum
propter ipſam animam: ſed conuenien
ter & ex ordĩe corporis curã tanq̃ de in
ſtrumento habere: eamque referre ad
animi uirtutem & corporis ſanitatem:
quã ob rem non undique appetitiui cor
poris obſeq̃mur: ſꝫ ſolũ q̃tũ opõtet. Sũt

enim aliqua quæ auferri sumique non decet quia grauant corpus & spiritum animi ipsi corpori insitum ad passiones materiales trahunt. de quibus in sequētibus est præceptum: quod ait.

VITA EDVLIA QVAE DIXImus in purgatōnibus & liberatōne animi diiudicans: talia enim omnino relinquenda sunt.

X iis uero quæ accipere & comedeř licet & quantitateꝫ mensurabis & tēpus: & ut dicit Hippocrates. horam perscrutaberis: locū: ætatem: & oīa quæ eius generis sunt. non consyderate concedit comedere ea ex quibus accipere decet: neq̄ īdiscrete iuuenem & senē similiter dietare cōuenit: neq̄ sanum & ualitudinarium: uel incipientem philosophari: & eum qui ad summum philosophiæ processit. hæc autem omnia siľ comprehendit pythagorica mēsura cuꝫ illa additōe: hoc ē q̄ tibi molestiā nō īferat. oīa enī q̄ adiuuāt bonā rectāq̄ phī uitā ad īdulgentiā cōpori adhibēda foř

hoc breui uerbo hortatus ē. Qum enim de salute animi dixisset: addidit. neque bonæ ualitudinis circa corpus negligentiam habere decet. Ibi enim utentis animi uirtutem ostendit: hic instrumenti salutem: Coniunge igitur hæc illis & inuenies quis ille sit quem hortatur talem oportere seruare mensuram & ordinē circa corpus: quæ tibi molestiam non inferat: quæq; non impediat philosophi propositum in auxiliando animæ ad uirtutem ducenti. Potōnis aūt & cibi mensuram dixit ratōem quæ superfluitates & defectus dehortatur. Medium uero & mensuram hortatus est: ex quo facilius possumus uentrem: somnum: uenereq;: & iram cōtinere: hoc quod nunc mensura dicit: imensū ī illis rephēdit & punit: & tristē ægritudinem expellit: & diligentem aīum ad Deū trahit. Oportet enī dū ipse aīus ad ītelligendū uersatur sinceritatē & qetē habere a turbulentis affectōnibus atque īferiora bene recteque sibi ordinare ad supernorum consi

deratōem & intelligentiā. hoc erat mē-
sura quæ molestiam tibi nō inferat. hoc
continere uentrem simul & instrumen
to salutem parere. hoc uirtutem animi
ostendere. hoc cōporis habitui non no
cere. pars enim uirtutis est intelligerē &
scire salutem instrumento præberē & ip
sum ad philosophicum usum coaptare.
Qum non solum in comedēdo & exer
citiis est corpori cura adhibenda: sed in
multis aliis: ut in uestimentis: calceis va
riisque aliis uasis & supellectilibus &
opinione omnia hæc suscipiēte. opus er
go est ut in his mensura habeatur: quæ
delitias exterminet a nostro uiuēdi mo
do: & sorditatem apte igitur subiūxit.
CONSVESCE Dietā hr̄e purā & fir
mam.

Tude ea facere: quæ īuidiam ali
is non inferant. non expendas
importune quæ bona sunt. id enim est
imperitorum: neque illiberalis esto. nā
in omnibus modus est optimus. Non
solum inquit in eduliis & potionibus

mensura est optima: sed in omnibus ali
is. Ea enim expurgat quodcunq; pecca-
tum per superfluitatē: aut defectum cō
mittitur. nam in omnibus quæ supra di
ximus multa extra mensurā fiunt. alia
quidem ad immoderatas mūditias: alia
ad sorditatem nos impellunt: quorum
utrunq; uituperandum est: & alienum
a maioribus philosophorum qui cōmo
ditatem & modestiam cōporis consyde
rant. Anima enim lauticies delicatio fit
& molities: ut nimia parcitas sordidum
& immundū: ut igitur neq; illud patia-
mur diu lauti: neq; hoc parci dum ēē ue
limus: stemus in medio. & a uitiis utrin
que adiūctis declinemus: & alterum al
terius continentiam facientes ita parce
uiuamus: ut non sordide: atq; ita laute:
ut non deliciose. Quāobrem mensura
omnino āponenda est in omi corpo-
ris apparatu: & tale uestimenti genus
eligemus quod mundum firmumq; sit:
idque cupiamus ad omnem corporis or
natum: qui mundus sit & diuturnus.

decet enim ratõnalem aĩum qui corpo-
ris dux eſt. om̃ia quæ ad cõpus pertinẽt
ipſi ducenti ratõni ſubordinare: quæ ne
que delitias: neq̧ ſorditatem fert & con
ſyderat omnia oportere eſſe modeſta q̃
ſuæ dignitati conueniunt. ipſa enim ut
ad delitias non trahatur parcam uitam
exercet: utq̧ ſorditati & turpi materiæ
nõ habitet mũdum & ſincerum eligit.
ut ueſtem non ſubtilem: ſed mundam:
uaſa nõ aurea aut argẽtea: ſed ex alia mi
nus precioſa materia munda: nihilomi
nus domum non precioſis lapidibus flo
rẽtem: neq̧ ultra modum magnam aut
pulchram: ſed aptam uſui corporis hu
mani. In omni modo uiuẽdi delitias tã
quam rem non utilem excludit. Medio
critatem uero mundam: ut maxime ſa-
tiſfacientem humano uſui hortatur &
ſuadet. Et enim ueſtis domus & uas om
ne tunc præcipuam utilitatem ſui præ-
bet: qum mediocre & aptum eſt. Quid
enim oportet magnam habere lancem
ſi parum ferendum ſit? quid ſordidam:

si epulum deturpat? Quid domum ma
iorem q̄ usus postulat eorum: qui uno an-
gulo ipsius comode stare posset? Quid
quoque si talis est: cuius hītatio usum nō
habet. Id idem & in aliis īuenies. utrius
que rei extrema inutilia sunt: nisi mun
ditiæ sint sine sorditate. Superant enim
simul utilitatis mensuram supauit & ad
infinitum pcēdit cupiditas. Quāobrem
omnia quæ ī hac uita tibi eueniunt me
diocritati adiunge quæ reprehensio-
nes extremorum uitat. Consuesce inqt
viuendi modum habere mundum. Po
stea aīaduertes lapsum ad delitias: addi
dit durum. & quia ex duro facile quis ad
sorditatem labi posset: subiunxit. mun-
dum. sēp casum alterius cohercēs altius
obiectu: ut uita viro digna sit. & hōi rōe
utēti cōueniat. nā si hoc mō uitā institu
emus magna alia fœlicitas nobis aduēiet.
In uidiā quoque q̄ īnata ēē rebus īmesis so
let: fugiemus. Si nihil nimis: ut ī prouer
bio est fecerimus: nec eius & familiares
nostros cōtra nos ipsa inuidia irritabit:

ut possit modo: ut delitiosos: mō ut sor didos uituperare: & nunc ī prodigos & dilapidatores pecuniarum. nunc ī auaros & parui animi homines nos excusare. Omnes enim qui talibus uitiis laborant ab his qui secum familiaritatē exercent ꝙ modesti nō sunt: & medium nō seruant: uituperantur. Hoc est quidem quod de inuidia manifestat præceptum illud. Talia facerē fugias quæ iuste a multis uituperari possunt. Iuste quidē & a multis ea uituperantur: quæ in modo uiuendi delitias habēt: aut sorditatem. In expendendo uero: aut auaritiam pecuniarum: aut prodigalitatem. Quare liberalitas & modestia ut ostendāt opōtebit per oms ab extra actōes & gesta prudentiā āi habitū & mēsurā: q ī omibꝰ ē res optīa. Opus est enī hōi qetē quærēti q̄tū fieri pōt: inuidiā fugere. & nō ut bellua quædā cū ipsa cōtenderē: ut sīn āi cōmotōe ad uirtutes ꝓficere possimus. Vitā uō sine īuidia ꝑtrāsiemus: sordita tē fugientes: & delitias: & stultā sup̄biā.

Ex quibꝰ duo mala nascũt: & pullulãt: errogatio pecuniarum inopportuna & retentio: quorum illud quidem pro sup bia uituperatur. hoc aũt pro auaritia & pusilanimitate: utrũq; liberalitas fugit: q̄ uirtus ĩ errogandis recipiẽdisq; pecu niis uersat: quæq; id fieri qđ oportet ĩ additis & expensis inuenit atq; omnia q̄ extra sunt rectæ rõi subordĩat. hæc sũt quæ Pythagoras in suis v̂sibus de his q̄ circa corpus & extra sũt optimũ & lau- dabilem usum hñt præcipit & hõtatur: ut ob hæc uirtutis pulchritudo appare- at: sed caput omiũ facit p̄ceptũ qđ seqt̃ FACITO illa quæ tibi non noceant.

Onsydera anteaq̃ quicq̃ facer̃ in cipias. Sæpe usus est hoc mõitu: ut qum dixit ea perficias: q̄ postea mole stiã nõ ĩferat. Qum etiã mensuram in- quit. Quæ tibi molestiã non inferat. & nemo te inducat id facere aut dicer̃: qđ bonum non sit. hic igitur quasi in unũ conspectum omnia ponẽs dehortatur ea capere & facere quæ nocẽt. Vtilia uõ

ut exerceamus hortatur. Ac bene horũ utrunuq; tum discerni qum ante opus: quid faciendum: quid ue non faciendũ sit consyderemus. Tempus enim bene cõsulendi tunc nobis adest: qum adhuc opus non ĩceperimus. & hic iterum sic intelligẽdum est. Quæ tibi nõ noceãt: ueluti illud. Quæ postea tibi molestiaꝫ nõ ĩferãt. teq; q homo es ratõalẽ existẽ tiã ẽẽ cõstitues: qui ut dictum est philo sophaberis: & ut dei similitudinẽ acqui ras studebis. Tu quidem quia homo & ratõalis existentia es quicquid extra ra- tionẽ: quicquid extra legem diuinã: qc quid impedimẽto tibi sit: ut similis Deo fias intelliges. talia enim nos offendere solent ĩ societate hominũ nobiscum ui uentiũ & in gubernatõne corporis qd coniũctum nobis est: & eorum quæ ad eius gubernatõnem sunt inuenta: quæ pecunias appellari cõsuetum est. quæq; ad cõporis usum sunt. Oportere igit p cipit diuinorum bonorum amatorem timerẽ ne sibi persuadeatur aliquid facerẽ

quod non bene ſuccedat:& ut ea corpo
ri non indulgeat:quibus ipſe in ægritu
tudinem incidat:neq; aliquid ſuſcipiat
quod philoſophādi ſtudiū impediat:cu
ius rei poſtea pœnitebit. hæc autem om
nia a cogitatōnibus noſtris expellenda
ſunt:ut factorum a nobis repetitō iucū
diſſimam habeat memoriam:de qua in
ſequētibus præcipit:ita inquiēs.
NON SOMNVM MOLLIBVS
OCVLIS SVSCIPIAS ANTEA q̄
DIVINORVM OPERVM VNū
QVODQVE TER RECENSV
ERIS VBI PRAEVARICAVI:
QVID FIERI OPORTEBAT:
quod non fecerim:incipiens a primo ꝑ
curre omnia. Ac poſtea ſi turpia admi
ſeris:afflige te & caſtiga: Si bōa:lætare
& gaude.

Ic omnium præceptorum ſen
tentiam collige:& iudicium inti
mi animi ad hæc:tanquam ad diuinas
leges proſpiciens bn̄facta & malefacta
diſcernat. Vnde enim & rememoratio

poterit nos: si turpia admiserimus accu
sare & corrigere: si bona fecerimus lau
dar̄ & probare: nisi præterita ratio leges
quasdam acceperit quibus uitam ordīa
uerit: & ad hos conscientia nostra tan-
quam ad aliquod signum omnē nostrā
uitam dirrigat: & quotidie uō tale exa-
men fieri oportere hortatur: ut per fre-
quētem memoriam iudicium sine erro
re saluetur. suadet præterea qum nox
aduenerit & ad somnum uertimur: tan
quam ī fine diuinorum operum simus:
Vt Conscientiæ Iudicium statuamus:
cubiculare Carmen Deo facientes: Si
dispositiones nostras recensuerimus.
ubi præuaricaui? quid? quod fieri opor-
tebat: non confeci? Sic enim commen-
surabimus uitam nostram legibus no-
bis datis: ratōnem iudicem adiungen-
tes intellectui legum conditori. Quid
igitur legum conditor præcipit? Hono
rare eos qui ipsa origine & natura meli
ores sunt secundum ordinem ipsorum
existentiæ. Parentes & Cognatos ma-

gnifacere. Bonos uiros amplecti & ama
re. Voluptates corporis uincerẽ id quod
incorruptibile eſt pecuniis præponere:
& uitæ fragili a Diuino iudicio tibi da-
tam ſortem libenter acceptare pruden
tia a deo tibi data lætari. Sententiam ad
melius uertere. Doctrinam exercere.
Non decipi: ac liberum eſſe ad uirtutis
ſermonem. Bono rectoque conſilio an
tequam quid incipiatur: uti. Ex quo pœ
nitentia factorum non ſequitur. Falſa-
rum opinionum liberum eſſe. Doctri-
nalem Vitam ſequi. Corpus & ea quæ
extra corpus ſunt ad opus uirtutis coa-
ptare. Talia legum conditor ĩtellectus
animus promulgat. Ratio uero hæc ſu
ſcipiẽs peruigil ſui ipſius Iudex fit: ubi
præuaricaui? Quid feci? & ordine facto
rum memoriam propter uirtutem ſuſci
pit. Poſtea ſe ſe inueniens concorditer
& congrue præfatis legibus diem per-
tranſiuiſſe fructibus Diuinæ lætitiæ co
ronatur. Si uero contra illas leges ſe q̃c
quam feciſſe inuenerit: ſe ipſum repri-

mat : tanquam quibuſdam farmaciis pœnitentiæ monitu. Quare ſomnum dicit expelli oportere : a conſyderatione rationis quod facile quiſque feret. Si Corpus a neceſſitate Dormiendi uexatum nõ fuerit. Corpus uero ſomnus non uexabit : ſi ſobrie diem tranſierit. Ob continentiam enim & ſobrietatem neceſſarias paſſiones ratio cohordinat. Non ſuſcipias inquit ſomnum anteaquam Diuorum operum ter quodlibet recenſueris : Recenſebis quidem hoc modo : Vbi deliqui? Quid feci? Quid quod fieri mihi oportebat non expleui? Duobus enim modis erramus. Vno ſi quod oportebat non fecimus : Vt ipſa uerba ſonant. Alio ſi id fecimus quod non oportebat. Aliud eſt enim bonum opus non exercere : Aliud res turpes exercere : Operatio rerum turpium. Hoc quidem quia. linquimus uituperatur. illud quia ſuſcipimus : Vt orare decet : deprecari & ma-

leloqui non decet.

NVTRIRE PARENTES DECET: VEXARE ET CONTVMELIAM IN EOS INFERRE NON DECET. QVI IGITVR PRIMA FACIT ea quæ fieri oportebat facit. Qui uero ſecunda facit: Ea facit quæ fieri non oportebat. itaq utrunque ad æqualem quodammodo iniuſtitiam accedit. Recenſere quidem nos opera noſtra monet ordinatim a primo uſque ad ultimum: nihil in medio relinquentes quod intelligitur ob illud percurre omnia. Multoties enim non rectus ordo iudicium fallit. quod propter inordinatam memoriam male factum excuſat. Accedit etiam quod Rememoratio Quotidianæ Vitæ fit

medicatio quædam earum rerum. quas antecessores nostri:& qui defuncti uita sunt exercuerunt:est immortalitatis nostræ argumentum. Illud uero mirandum est quod qum unūquodque recensendum præciperet:non subiunxit qd recte fecerim? quid quod oportebat a me peractum est:sed e contra ad id qd' inferius est. Primo memoriam adiecit: iussitque ut malefactorum iudiciuu fieret. Iudicemque statuit iustissimum simul & propinquissimum:ipsam scilicet conscientiam & rectam rationem:& se ipsū sibi: Quem ut docuimus ante omnes uereri decet. Quis enī alter ita monere alterum potest: Vt ipse se? Nam ille qui ea re quæ naturaliter suæ libertatis est abutitur: Aliorum monitus cum illis obtemperare non uult repellit: Sed propria ratio se ipsum audiat necesse erit. Hanc Deus procuratricem: Hanc magistram: Hāc & nūc iudicē diurnoꝵ opū fecit:& apd' se iudicem suscepit:vt ipsa Ratio promulget & doceat quid ac

cipi quid ue repelli dignum sit. Qum enim quisquam immemori mente tanquam in libro: Quæ fecerit legit: Tunc ad Legem quasi ad exemplum quoddam intendens diiudicat se: aut honore dignum: aut dedecore. Quicunque autem quotidie tali exercitio usus fuerit Deo similem imaginem accipit seq;: Aut addendo: Aut diminuendo ad pulchritudinem uirtutis corrigit & adducit: & quantum bono Viro facultas datur: conficit. Atque hic Pythagoras de iis quæ ad uirtutem ciuilem pertinent finem facit: ad ea præcepta transiturus quæ ex hominibus Deos formant.

IN HIS TIBI LABOR SIT.
HAEC MEDITARE.
HAEC TE AMARE OPORTET.
HAEC TE VIRTVTIS DIVAE IN VESTIGIA PONENT.
ITA PER QVATERNITATEM ANIMAE NOSTRAE TRADENTEM FONTEM PERENNIS NATVRAE.

T ĩ prĩcipio diximꝰ ciuilis phĩa
ꝑ acqſitionẽ ṽtutũ bonũ hoĩem
facit. Inſpectiua uero per ſplendorẽ in
tellectus & ueritatis ſimilitudinem dei
exhibet. Neceſſe autem uidetur quan-
tum ad nos pertinet: ut minora maiori
bus antecedãt. Facilius enim eſt uitam
humanam ratõnabili uſu moderari: q̃
omnino eam uon attingere: quod certe
fieret ſi penitus ad ĩſpectiuam uertere
mur. Præterea impoſſibile fore uidetur
æquo animo ueritatem acquirer̃ poſſe:
niſi affectõnes quæ ſiñ ratõne ſunt per
morales uirtutes iubente intellectu co-
ordinaremus. Qum igitur animus rati
one ſit & ſtultitia plenus. Tunc ſolum
inſperabiliter priori intellectui adeſſe-
poterit: qum purificata paſſiones quæ
poſt illam erunt puræ attingit. erit autẽ
pura: ſi neque ſtultitia aliqua: neque uo
luptate cõporis conducatur: ut alia alio
loco aut tempore curet: ĩmo tantum il-
lis indulgebit: quantum diuĩa lex iuſſe
rit q̃ ſe relinꝗ nõ permittit. Immo ma-

neẽ iubet quousq; deus ipse nos liberet. Qum igitur aĩus duplice ṽtute egeat: ciuili quidẽ quæ supprimat & corrigat: atque deordinet dementiam & affectio nes hominum. Inspectiua uero quæ su periorũ & malorũ societatẽ nobis exhi beat. hoꝝ uirtutũ in medio: quasi confi nia iacent hi ṽsus. In his tibi sit hæc me ditare. hæc te amare oportet. quasi con-clusio fiat ciuilis uirtutis. Illud aũt. hæc te uirtutis diuæ ad uestigia ponent: tãq̃ optimum initium disciplinæ ĩspectiuæ. Qui autem a uita brutoꝝ liberauit seq; quantum potuit ab incontinentia affe-ctionum purgauit ob hoc: quasi ex bru to animali humanitatem accepit. Con-sequẽtia uero promittunt ex homine: q̃ tum homini possibile est Deũ fieri. Q2 autem hoc ueritatis ĩspectiuæ finis sit. his uersibus ostendit. In quibus sũmu3 atque optimum effectum adiungit. Si li queris corpus liber ad cælum uenies: erisque Deus immortalis incorruptibi-lis. Q2 uero ꝑ cultũ uirtutis & cognitõe3

in eadem uirtute ueritatis restitutõem consequamur: hic sacer sermo (Vt parũ post dicemus) ostendit. Nũc iterum ad ipsos uersus redeuntes cõsyderemus qd sibi in his exhortatõibus uult: labõ: medicatio: & amor. Totum conuertere aĩum intendit ad uirtutis studium. Ipse enim aĩus rõnalis in se persistens triplicem habet potestatem. nã habet aliqd p quod addiscimus: quod nũc ut hæc meditemur præcipit. hẽt aliud per quod id quod addiscit retinemus: quod in his vt laborem impendamus hortatur. habet tertium per quod intellecta & retẽta cõplectimur & amamus. qđ in hoc vt amemus monet. ut igitur oĩs potentias rõnalis animi compositas & ordinatas ad uirtutum præcepta hẽamus a naturali ĩtelligentia curam & diligentiam petit. ab ea parte animi quæ retinet intellecta labore. ab ea uero quæ pulchra & bona diligit petit amorem vt oĩiũ bonorum fluctus nobis adueniat cum possessiõe ppetua & ĩnato ad illa nobis amore. Ex

qb⁹ diuina spes sequitur quæ splendorē ueritatis apportat:ut ipse pollicet̃ dicēs: Hæc te uirtutis diuæ ad uestigia ponēt. quod est dicere.hæc te Deo similem facient per doctrinalem causaꝝ ītelligentiā.Consideratio causaꝝ rerum existentium :quæ causæ in opifice Deo sūt:ad sūmā dei intelligentiā nos ducit:cui simił adiuncta est similitudo Dei:quā similitudinem diuam uirtutem appellat:tanquam sub humeris humanæ uirtutis inuectam:quam præcedere oportebat.hi igit̃ primi uersus in philosophiæ & bōitatis amorem conclusionē accipiāt:quo prævte ueritatis cognitio sequatur:quæ nos ad similitudinem diuinæ uirtutis reducit:ut in sequentibus ostendet̃. Sed ad harum uirtutū cōiūctōem opus erit iureiurando. Quod uero uirtus ciuilis bene acquisita uiā præbeat:ut Deo similes fiamus bene & ordinate iurat.Nam qđ ī prīcipio dixit.Iusiurandū fua:ut a iuramto abstineamus præcipit đ rebus mobilib⁹ q̄ euenir̃ & nō eueir̃ possūt:q̄

parua ſunt:& uarios patiuntur caſus:qr̄
neq; dignum eſt:ut ſuper illis iuremus:
neq; tutum. Non enim ĩ nobis eſt poſſe
talia ad certum finem deducere. De his
autem quæ neceſſario coniunguntur:
& maxima ſunt iurare:tutum eſt & de-
corum. Nam neq; mobilitas reꝝ nos un
quã decipiet. nodo enim adiuicem colli
gantur inſpectabili ſuper q̃bꝯ iuramẽtũ
nunc fit:neq; ita humile & puſillum eſt
ut Dei teſtimonium accipere non debe
at. Veritas enim & uirtus non ſolum in
hominibus:ſed maxime in Diis inueni
untur. Præterea iuſiurandum fit quædã
religionis opinio. quoniam magiſtrum
ueritatis per iuſiurandum uenerari de-
cet:ut ſi quo in loco oporteat per ipſũ
iuremus ad confirmatõem ueræ opinio
nes. & nõ ſolum idem:ut diximus d' ip
ſo dicit: Sed hæc & ipſum ita certe eſſe.
Simul quidem ſuper compagine opti-
moꝝ habituũ iurãs theologice philoſo-
phaſ & q̃ternarium numerum fõtẽ ppe
tui ornamẽti demõſtrat. q ẽ cuʒ opifice

deo: quo pacto uero q̄ternarius nume-
rus deus sit ex sacro sermone Pythago
ræ apte inuenies: ĩ quo numerus nume
rorum hic deus prædicatur. Si eniꝫ oĩa
quæ sunt perpetua dei uolũtate existũt:
& numerus in singula specie rerum: q̄
sunt existit: a deo numerus dependeat
oportet. & primus q̄dẽ numerus ẽ apud
illũ & ab eo est apud nos: numeri aũt fi
nalis terminus est decas. nã qui ultra dꝰ
cem numerare uult iterũ reuertitur ad
unũ & duo & tria: ut qui secũdam deca
dem numerat ad uiginti cõplectionem
faciat idem necesse ẽ. & similiter tertiaꝫ
ut triginta dicat. & hoc cõsequent̃ quo-
usq; decies decem cõnumeraueris: ad cẽ
tum uenies. & iterũ similiter centũ nu-
merabis: & sic per reuolutõem decadis
usq; infinitũ procedere poteris. Decadis
quoq; uis est quaternarius numerus. añ
enĩ finitatem quæ per decursum in de-
cade inuenit̃ finitas quædã est adiuncta
ĩ quaternario numero. Nã ſm cõpositõ
nẽ a monade ad quaternariũ numerũ:

omnis coaceruatio decas fit. Vnũ enim duo: tria: & quattuõ decadem complẽt. Et eſt quaternarius numerus: medietas numeralis monadis & ſeptenarii. Aeq̃liter enim ſuperat & ſuperatᷣ. Trinarius quoq; a ſeptenario excedit monas a trinario. nam monadis & ſeptenarii ꝓprietates ſunt pulcherrimæ & optimæ. Monas enim ut initium cuiuſlibet numeri omnes potentias in ſe cõtinet. Septenarius uero tãquam ſine matre & uirgo ſecũdum dignitatem a monade habet: neque enim ab aliquo numero intra decẽ gignitur: ut quattuor ex bis duobus: & ſex ex bis tribꝰ: & octo ex bis quattuõ: & nouem ex ter tribus: & decem ex bis quinq;: neque aliquem intra decem: ut duo quattuor. & tria ſex & nouẽ: & qnque decem. Monadis uero non genitæ & ſeptenarii numeri ſine matre quaternarius numerus in medio exiſtens gignentium & genitorum potentias ſimꝉ accepit. hic enim ſolus numerus intra decem: & gignit aliquem & ab aliquo gi

gnitur. duas enim se se duplicans quat
narium numerũ facit. quaternarius ve-
ro duplicatus: octonariũ conficit: & pri
ma solida demõstratõ ĩ quatẽnario ĩue-
nit. nam pũctũ refert monadi. linea ãt
numero binario ẽ ab aliquo ad aliqd: &
trinario numero conuenit superficies.
ex omnibus enim figuris quæ rectis li-
neis constant: triãgularis est quasi ele-
mentum & principium omnium. Soli-
dum proprium est quaternarii numeri
Prima enim Pyramis ĩ quaternario nu
mero conspicitur. triangularis autem
figuræ basis posita tres angulos ostẽdit
Sũmitas quoq; ipsi figuræ posita nimis
formã accipit. At iudiciales potentiæ in
rebus existentibus sunt quattuor: intel
lectꝰ: disciplĩa: opinio: sensus: & simpli
citer omnia quæ existunt quaternarius
numerus coniunxit & colligauit: elemẽ
ta: numeros: horas: ãni: ætatũ cõpagĩes
& nihil dici potest quod a numero quat
nario tanquam a radice & principio nõ
dependeat. Est enim ut diximus opifex

rerum omniũ & causa quaternarius. De
us intelligibilis causa est cælestis & sen-
sitiui Dei: cuius cognitio Pythagoreis
ab ipõ pythagora tradita ẽ: ꝑ quẽ nũc ui
ret horum uersuum auctor: quod uirtu
tis perfectio nos ad splendorem uerita
tis adducet. Itaq; secũdum hoc diceret
quispiam illud iusiurandum cole. pro-
prie seruari oportere in diis: qui semper
& æqualiter sunt & proprie nunc etiam
iurare decet per magistrum qui quater
narium numerũ nobis tradidit: qui nõ
fuit Deus immortalis: neque natura he
ros: sed homo similitudĩe Dei prædito.
& ad suos diuinam seruans formã: quã
ob causam in rebus ita magnis per ipsũ
iurat. tacite inserens uenerat̃onem quã
erga ipsum Pythagoram eius auditores
habebant: ostendens etiam dignitatem
quæ subest doctrinæ per illum traditæ.
Maximum autem præceptorum a Py-
thagora disciplinis traditorum ẽ cogni
tio quaternarii numeri rerum opificis.
At qum prima pars explicaia sit. secũda

uõ certa in expectatõe maneat & spem: quæ per quaternarium promittitur ueracem esse interpres rerum diuinarum ostendit. & quaternarii numeri quis sit qnantum præsenti oratõi conuenit me minimus: transeamus ad ea ad q̃ peruenire contextus oratõis hortatur. Si primo ostenderimus quãta diligentia: quã to apparatu: quo ue deorum auxilio ad hæc deceat proficisci.

SED ACCEDE AD OPVS DEOS ORANS VT CONFICIAS OMNIA QVAE AD ACQVISITIONEM RERVM BONARVM OPITVLANTVR.

Aucis absoluit propriam animi .s. promptitudinem & Dei auxilium. nam & si electõ bonorum ĩ nobis sit: & id quod in nobis est: a Deo habemus. ab ipso Deo & auxiliũ petẽdum ẽ & perfectõ sensibilium. Studium quidẽ nostrum ad acquirendas res bonas ita ẽ ac si manum ad captanda bona extẽderemus: quæ à Deo proficiscũtur & dari

uidentur: quasi ipse Deus sit fons largi tionis bonorum. homo enim naturaliter bona petit. Deus uero recte petenti largitur: ac preces nostræ sūt quasi medium quoddam inter nos petētes: & deum largiētem: quæ causam nos ad ipsū esse producentem & ad bene esse perficientem attingere uidētur. Quo pacto autem quis bona capiet: si Deus non dederit? quo pacto etiam daret id quod largiri consueuit Deus: sponte uolenti: & tamen non petenti? ut igitur nec nudo uerbo preces faciamus: sed eas operē firmemus: neq; ī nostris operibus solū cō fidamus: sed a Deo auxiliū petamus: & tanquam formam materiæ preces operi imprimamus: quod totum ē quod facimus precemur: & quod precamur faciamus: ea coniungens inquit: sed accede ad opus orans deos ut conficias. neq; enim sedulos nos ad bona esse decet: tā quam in nobis foret: etiam sine Dei auxilio illa perficere posse: neq; nuda ṽba sufficiunt: si nihil ad acquisitōnem rerū

humanarum afferamus. Sic enim uł im
pia uirtute: si ita dici potest: uel sine ope
re precibus uteremur: quorum alterum
uirtutis substantiam: alterum preucm
efficaciam destruit. Quomodo quid bo
nũ esse poterit: quod non sit secundum
institutõnem Dei? Quomodo etiam si
quicquam factum fuerit secundum ip-
sam institõnem Dei: ut subsistat & du-
ret illius auxilio non egebit? Virtus est
in hominis animo imago dei: & omnis
imago exemplar habeat ut subsistat ne
cesse est. uanumq; ẽ quod acquisiuimus
si nõ ĩspicimus ad cuius similitudinem
bonum illa adepti sumus. Studentes igi
tur actiuæ uirtuti precari necesse erit: &
qum precati fuerimus ipsius ꝟtutis pos-
sessione gaudere. Hoc autem quod ad
splendorem Dei nos inspicere facit ad
philosophiam intentiores cum prĩa bo
norum causa reddet. Nam fons perẽnis
naturæ quaternarius ille numerus est q
non solum omnibus æterna causa ẽ: ut
existant: sed ut bñ existant: quiq; ꝑpriũ

bonum ad omnes mundi partes: ut radi
um perpetuum & ratõe prædictum effũ-
dit: quam causam orans animus: & tan
quam lumen acuto eius uisui cõmiscẽs
ob studium rerum bonarum ad orãdũ
excitatur: & e cõtra ob exauditõem ora
tionis diligentiam acuit factum uerbis
adiungens & facta studiosa cogitatõne
ratõnis diuinæ cõfirmat & aliqua inue-
nit: aliqua illustrat: curatq; ea quæ preca
tur: & precatur quæ curat. talis quidem
est studii & precis cõiunctõ. At quæ fa-
cta ex his duabus rebus nascãt ĩ sequẽ-
tibus audiamus.

HORVM MEMOR COGNOSCE DEORVM IMMORTALIVM hominvmqve MORTALIVM CONIVNCTIONEM: QVEMADMODVM PERTRANSEANt ET queãdmodum cõsistant.

Rimum quidem hominibus ita
institutas cognitõnem Deorum
& Theologicam disciplĩam adesse opõ
tere prædicit: & rerũ cmiũ intelligentiã

quo pacto adinuicem diuiduntur: quo ue etiam pacto in unū mundum uniun tur. Coniunctō enim in hac parte con- structōnem & ordinem rerum signifi- cat & illud quēadmodum ptrāseāt diffe rentiam ipsarum per speciem. & quēad modum consistunt unionem per genꝰ Nam qum natura genera substantiarū ratōne utentium differant: in unam so- cietatem conueniunt. Quippe per exi- stentiam denotantur aliqua esse prima: alia media: alia ultima. Itaque diuidunť simul & uniuntur. neque enim prima fi unt media: neqꝫ vltīa: neqꝫ media. prima uľ vltīa: neqꝫ vltīa media uľ prīa. sed tē minis a deo statutis & fixis ꝑpetuo per spēm diuidūt: & sic quēadmodū ptrāse unt ītelligemus: illud autem quēadmo- dum consistunt hoc modo cōsyderabi mus. hoc totum non quidem perfectuꝫ esset: Nisi primas medias & ultimas par tes contineret: Tanquam principium medium & finem totius compositi & prima cēte prima nō essent: nisi media

& ultia sequerentur: neque media hoc essent quod dicitur: si extrema utrinq; mediis non adiacerent: neque extrema quidem essent extrema: nisi prima & media præcederent. Coniungit ergo illa ad totius perfectõem: & hoc erat qđ dicit: consistere ipsa adinuicem. nam tã quam diuersarum specierum totam cõ iunctõnem & constructõem complẽt: quam cognosces inquit. Si præfatorum bonorum memor extiteris: nam extremorum memoriæ media concurrãt ne cesse erit. immortalium inquit deorum & mortalium hominum cõiunctõem. Prima enim ultimis per media coniun guntur & ultima primis claritudine. he roum mediante reducuntur. talis quidẽ ordo est rerum quæ ratõne utuntur: qđ in principio declaratum est. tanquam essent in mũdo primi immortales Dei. post hos clari heroes: & ultimi dæmones terreni. quos mortales homines uo cat: quomodo autem horuȝ quodq; ĩtel ligere nos oporteat iã supius dictum ẽ

cognitionem horum ueracem accipere decet quorum honorem ex traditione ante comprehendimus:& quæ ciuilem uirtutem ueritate inſpectiua ornarunt: ul quæ a ſe bōa hominis natura ad diui nam uirtutem commutarunt: intellige re autem quæ exiſtunt ut a Deo conſti tuta ſūt ſimilitudo quædam dei eſt. Sed qum poſt immortale ornamentum cor poralis natura ſubiacet. quæ hūc quem uidemus: mundum complet:& quæ co ordinata eſt: ut exiſtentiæ quæ ratione utuntur duces ſint & præuiæ: ex qua na turalis peritiæ fructum affoꝛ illis docet: qui ordinate ad rerum cognitōnem ꝓ cedunt. Cognoſces autem naturam in omnibus æquam. Itaq; neque ſperabis q̄ ſperanda non ſunt: neq; te quicquā late bit. Ad diuinum temperamentum na tura hunc quem uidemus mundum fō mans ipſum ſibi per relatōnem diuerſis mōis aſſimilauit:& diuinā pulchritudi nē aliter atq; aliter oīibus ſpeciebus im preſſit. Cælo enim dedit ut ꝑpetuo mo

ueretur. Terræ autē ut semper staret: quorum utrunq; uestigia similitudinis diuinæ demonstrat: ac cælesti corpori p̄ buit: ut totum quicquid est circūiret. ter re uero circūitōnis centrum: aliter quo que centrum est principium: aliter cir cūdātis terminus. unde superiora astris sculpta & depicta sunt & intellectu ani malibus: terra quoq; plātis ornat̄: & ani malibus quæ sensu solū utuntur. In me dio horum quæ ita distant homo existit qui superiorū est ultimus. Inferiorū ue ro primus: & quoniā est primus Diis im mortalibus comparatur: & quia intelle ctui proprium uigorem quem r̄liquerat reddidit. quādoq; autem mortalibus cō miscetur: quod qum fit: quia legem Dei præteriit ab dignitate sibi conueniente decidit. Nam ut ultimus generum ratō ne utentium non sēper ītelligit. Quip pe si semper ītelligeret nō esset homo: sed naturaliter Deus & Angelorum or dini misceretur. Nunc autem est homo q̄ similitudīe quidē ad optimū dici pōt.

natura uero inferior eſt Diis immorta-
libus & claris heroibꝰ:qui primis & me
diis generibus ornamentu3 ſunt.quibꝰ
homo inferior eſt:quia ſemper non in-
telligit:ſed nonnunquam torpet:atque
obliuiſcitur ſuæ exiſtētiæ & lucis a Deo
ſibi datæ. Itaque quia nō ſēper ſubigno
rantia manet:bruta animalia & plātas:
atque omnia terrena:& quæcunque per
exiſtentiam mortalia ſunt:ſuperat. quo
niam ad Deum ex natura ſua homo cō
uerti poteſt:& reminiſcentia obliuionē
abolere:& doctrina recuperarī quæ āmi
ſerat:& fugam a ſuperis inferiora fugi-
endo curare. Conuenit igitur homini
cognoſcere coniunctionem immortali
um Deorum & mortalium hominum:
hoc eſt eorum quæ ratione utuntur co-
ordinatōnem. cognoſcere etiam decet
naturam in omnibus ſimilem : hoc eſt
corpoream exiſtentiam a ſuperioribus
uſq; ultima ſimilitudīe dei eiuſq; euidē-
tia ꝑditā. Cognoſcerī aūt hæc oīa opōt3
ut fas eſt:& ut lege iacent:& eo mō quo

apud Deum sũt: & quo pacto illius legibus maneant ordinata: siue sine corpore sint: siue cõpus habeãt. communiter enim in utrisque intelligere oportebit: queadmodum fas est. Non enim decet nos cupiditate sine ratõne ductos dignitatem rerum ad nostram opinione tra here: sed terminos ueritatis sequtos ĩtelligere omnia: ut fas est: & ut opificis lex singula disposuit. & harum autem duarum rerum cognitõe intelligere. s. opificiũ Dei in rebus quæ sine corpore sunt. & ĩ iis quæ uideri possunt: optima superuenit acquisitõ. hoc est ut nõ speremus q̃ speranda non sunt neque ĩ aliquo erremus. Nam ex ignorãtia existentiæ rerũ sequitur ut ea speremus quæ speranda nõ sunt: & ea quæ fieri nõ possunt excogitemus: ueluti quis qum hõ sic Deus fieri speret: aut clarus heros. Hic quidem neq terminos naturæ ĩtellexit: neq ĩ rebus prima media & ultĩa diuisit: & e cõtra. si quis putet eius animũ una cũ corpore ĩteriturum ob ignorantiã ĩmõtali

tatis: quæ animis noſtris ineſt: expectat
q̄ expectare non decet: neq̄ ut fiant poſ
ſibile eſt. is uero qui credit cōtra illoruꝫ
opinionem: qui putant hominis exiſtē
tiam ī deorum genus mutari: in feram
aut in brutum animal corpus propter
malitiam tranſmutatum iri: uł propter
torporem ſenſus ī plātam ipſam animā
ad inferiora impellit: errans & ignorās
firmum atq̄ immutabile: quod per exi-
ſtentiam ſpeciei ī eſt animis hominum.
Semper enim aīus manet: atque homo
nunc ī deum nūc ī feram acquiſitione
uitii: aut ṽtutis mutari dicitur: qum na-
turaliter: neque feras ſit neq̄ Deus: ſed
aptus ut utriuſque ſimilitudinem acci-
piat. Et omnino qui ignorat qualitatem
q̄ unicuique rerum ineſt: aut ſuperad-
dendo: aut diminuendo rem nō recte in
tellexit quæ ignorantia cauſam præbet:
ut non uere opinemur & ea ſperemus:
q̄ ſperāda nō ſunt. Qui uō ſigl'a nouit:
quēadmodū ab ipō reꝝ opifice diſpoſiti
& ōdīata ſūt: & deū ipſū eiꝯ cognitōi cō

men ſurat: hic maxime tenuit uiaȝ qua deum conſequatur & optimũ tẽperamẽ tũ & reꝝ mẽſurã ĩtellexit & ſine errore manet.

COGNOSCE Homines miſeros mala ſponte ſecutos: qui bona q̃uis propinqua neq; audiunt: liberatõnem quoq; a malis pauci norunt. tale eſt fatum quod mentes hominũ lædit. hi autẽ reuolutõnibus modo ad hæc: modo ad alia ferũtur: atq; infinita mala patiũtur. Infœlix enim atq; familiaris diſcordia latens lædenſq; ſeqtur: quã non decet adducerẽ: ſed cedentem fugere.

I rerum quæ nõ uidentur: & earum quæ corpus habẽt. ordinem & diſpoſitõnem recte ĩtellexerimus cõſequenter exiſtentiã hominis q̃ qualiſq; ſit diligenter cognoſcemus: & qđ in cõfinibus manet eorũ qui in uiciũ cadere non poſſunt. & eorum qui ad uirtutem reduci non cõſueuerũt. quarẽ duplicem impetũ habet. qum autem ibi uiuit ĩtellectiuam & fœlicem uitã agit. nõ nunq̃

hic ſenſum affectionibus plenū accipit unde Eraclitus. dicit uiuimus illoꝝ mō tē: mortui ſumus illoꝝ uitā3. decidit enī a fœlici loco atque diſcedit: ut Empedocles Pythagoreus ſcriptum reliquit: fugiens a Deo atq͛ errans contentōne furioſe perſuaſus: Aſcendit quoq͛ & antiquum habitum recipit: ſi terrena q͛ infœlicem locum fugerit: ut idem ipē Empedocles ait: hinc mors: hinc iracundia & aliorum multitudo malorum. ad quem qui incidunt erunnarum pratum & tenebras perrant. quies aūt & beatitudo ē fugere prata īfortunioꝝ. Appetitus aūt & cupiditas fugientis: pratum erunnaꝝ ad ueritatis pratum nos excitat quod q relinquit: uelociter ad terrenum uenit corpus fœlicis ſeculi expers: quibus ſententiis Platonis dicta conſona ſūt de deſcenſu hæc dicens. Qum animus īpotens imitari deum neſcit: & caſu aliquo uolatu in terram ruit. tunc lex illum in animal mortale inducit: de aſcenſu hæc q͛ implicitam: atque īherentē ſordem.

Postea ex terra:aq̄:aere:atq; igne:qum turbulentum & brutum animal fit:ratione homo uincens ad spē̄m prioris atque optimi habitus deuenit. quoniā ad similem sibi stellam ascendit:atq; sana fit incolumis. Sana quidem affectōnum & morborum deliberatōne:quod per ciuilem uirtutem nobis contigit. Incolumis autem acquisitōne disciplinæ & ꝓpriarum partium recuperatōne quod ꝑ insprectiuam ueritatem acquiri consueuit. Cæterum quomodo necesse ē hinc fugere & terrena dimittere: si uelimus curare:ꝙ meliora reliquerimns sapienter ostendit:qum philosophiam horuꝫ maloꝝ fugā ēē diffinit. ꝑ hæc enim ostē dit passiones solis mōtalibus ingenitas esse. Sed qum fieri non potest ut mala ī tereant:& apud deos mala esse non possūt:necesse erit circa hæc loca & res mōtalitati subiectas uersari. rebus enim q̄ generantur & corrumpūtur: omnia q̄si & ut etiam præter naturam disponātur accidere possunt. quod maloꝝ prīcipiū

fuit.quo pacto aũt hæc fugere oporteat docet:qum dicit.quare opus eſt ut hinc illuc fugiamus.fuga enim hinc eſt: Vt quãtum homini datur ſe Deo ſimilem faciat.Similis quid' ille Deo fit:qui iuſti tiam & pietatem prudenter colit. Nam eum qui erunnas relinquere cupit:mor talem naturam primo amoueat oporte bit:fieri cẽte non poteſt:ut qui ipſa mõ talitate inquinati ſunt:ne malis quæ il- lam ſequntur ex neceſſitate repleãtur: Vt igitur diſceſſus a Deo pennarum quæ nos ad ſuperiora leuabãt lapſus ad locum morientium impulit quibus ma la ſuperuenire neceſſe eſt. Sic remotio ab effectõne rerum mortalium & affla tus uirtutum: Vt pennarum ad locum erunnis uacuum.hoc eſt ad uitam bea- tam nos abducet.Qum igitur exiſten- tia hominis manet in medio eorum qui ſemper deum intelligunt:& eorum qui naturaliter illum intelligere nequeunt: nõnunquã aſcendit ad illum quãdoque deſcẽdit ad hæc.Nã receptõe ĩtellectus

ad ſimilitudinem Dei aſcendit: perditi one ad ſimilitudinem feræ deſcendit ꝓpter diuerſitatem naturæ: modo hinc: modo illi parti ſe ſe adiungens. Hæc igitur de exiſtentia hominis intelligens ꝓſpexit quomodo homines ſponte mala ſequuntur: & quomodo propria uoluntate ſqualidi & miſeri fiūt. Sæpe enī qūm ibi manere poſſent ſe ſe affectōibus implicant. & hoc erat quod dicit: Qui bōa quāuis propinqua nō uident: neque audiunt. bonum enim in hoc loco uirtutē & ueritatem appellat. non inſpiciunt q̃uis propinqua uult intelligi: non ex ſe commoueri & excitari ad inuentōnem bonorum. neq; audiūt per illos dici uult qui aliorum doctrinam fugiunt. duobꝫ enim modis rerū peritiam ſuſcipimus: aut per doctrinam auditu: aut per inuētōnem aſpectu. Sponte igitur mala habere dicuntur hi qui neque ab aliis addiſcere. neq; per ſe inuenire volunt: tāquā priuati ad bona intelligendum ſint: & ob hanc cauſam ubiq; ſunt inutiles.

NAM QVI NON DIDICIT nec paruit ipſe docenti: nullius eſt uſus homini.

Vi uero ſtuduerunt bona addiſcere & inuenire. hi ſunt qui a calamitatibus liberari intellexerunt. quiq; fugiẽtes tẽrenos labores ad liberũ æthera commigrarũt. pauci tamen hi ſunt. Nam multi uitiis & affectõnibus uincũtur: eorumque mentem & intellectum læſerunt: quia terrenis operam dedere. Itaque hoc malum a ſe ipſis habẽt. quoniam a Deo diſcedere & eius familiaritate ſe ipſos expedire uoluerunt quam patiebantur dum ſplendore ſincero manebant. nam inclinatio ad terrena: quæ mentem animumque lædit: diſceſſum a Deo põtendit. fieri quoque non poteſt: ut aut non inſaniat qui de ſe ſe expoliauit: aut Deo priuatus non ſit: qui ad īſaniam deciderit. Ambo enim quoniam utilitati bonorum non ſtuduerunt infinitas erunnas patiuntunr: tanquam cylindris uanis negotiis: ab aliis ad alia ap

pulsi: nec habēt quibus in rēbus sibi ipsi utiles sint. quoniam ab omni fortunæ conditōne stulte trahuntur. nunc quidē in diuitiis iniurias aliis inferunt. nunc ī paupertate scelera admittunt: & Aut ad latrocinia propter robustum corpus aut propter debilitatē & morbos ad maledicendum se uertunt. Si uero natis orbati sint molestia3: si multos filios hñt: causam turpiter lucrandi & bellum aliis inferendi capiunt. & ut simpliciter dicā nihil est earū rerum q̄ in hac uita uersātur: quod stulti non deprauent. undiq3 enim suis uitiis. & aspectus Dei priuatōne affliguntur: & quod uera bona ītelligere recusant: sed ruentes ad mōtalium affectōnes: ita feruntur in hac uita tanquam in procellis. horum liberatio una est: reuerti silicet ad deum. quod illi īueniunt qui mētes & aurium studio se ad recuperatōnem boni iam perditi cōuertunt at morbum qui nostræ existentiæ acciderat uirtute inducente curarunt. Est enim ingenitum simul & insitum

nobis malum libere. præter naturam uo
luntatis nostræ per quam contenderẽ &
repugnare diuis legibus conamur & ni
hil sane sentimus quantum nobis ipsis
nos eamus: qum uoluntati diuinæ repu
gnamus. Sed solum hoc quasi cæci ĩspi-
cimus ꝙ illius leges effrenati fugerẽ pos
sumus: & nostræ uoluntatis libertate ni
mis utimur nimiumque deum relinquẽ
do ausi sumus & molestã infœlicemque
litem contra ipsum Deum accipimus q̃
cõtendimus quodammodo & litigamꝰ:
quia quod ipse deus uetat. hoc maxime
facere affectamus. quodq; ille præcipit:
hoc minime uelimus: ut utrinque mise
ria se ipsos impleant qui legem Dei trã
scendunt: non faciendo quæ præcepta
sunt: aut faciendo quæ uetita. Quid igi
tur ad descensionem contra hanc erun
nosam sequacem & ingenitam nobis li-
tem inueniemus? ex nostra præter natu
rã dispositõe excitatã & ob hãc cã; tãq̃
familiare ĩfortuniũ nocere cõsuetã: q̃d
huic opponere opõtebit? quã medicinã

ad huius furiosæ litis remediū īuenire:
qđ pceptū ad frenādas uires q̄ nos ad ī
feriora deducūt:uł ut studeamus cure-
mus & diligamus hæc q̄ nos v̄tutis diuæ
ad uestigia ponēt.hæc aūt sūt quæ libe-
ratōnem malorꝝ & calamitatū afferūt:q̄
pauci nouerūt.hæc sūt quæ faciūt:ut ui
deamus & audiamꝯ ea quæ fœlicitati ad
iūgūt.hæc sūt p quæ fugimus calamita
tes q̄s nosmet ipsi nobis intulimus.hæc
sūt quæ scīdūt & amouēt impitiā passio
nū.hæc igit sūt p quæ īpiā discōdiā fu-
gere possumus:& salutē āi acqrer̄.Hæc
nos furiosa lite purgabūt. hæc nos reuo
cabūt a fuga quā a deo feceramus.nam
īpetū ad īferiora trahētē.uirtute solum
ad supiora r̄ducēte curabimus. Si nō ni
mis illū pduxēimꝯ:neqꝫ mala malis attu
lerimꝯ:sed r̄ctæ rōi obtēperātes laudato
cētamīe īfœlicē discōdiā fugiamus:nec
ꝯtēder̄ opōtebit:ut uolūtati diuīæ n̄ obe
diamꝯ:sed ꝯtēder̄ potiꝯ:ut illi maxīe ob
tēperamꝯ:quā q̄dē litē appellari n̄ decet
sed obediētiā & ꝯv̄sionē & uolūtariā ad

legē diuinā subiectōem q̄ cās stultæ r̄pu
gnātiæ scīdit & expellit. & hæc q̄dē p̄ di
ctos v̄sus significari puto. q̄ uitia uō ex
nr̄a uolūtate oriāt̄ p̄ hos. cognosces ho
mīes miseros mala spōte secutos: quos ea
cā miseros decet appellari & sq̄lidos. qm̄
ad uolūtariā malitiā ēhi se p̄miserūt. q̄
aūt hi neq̄q̄ quæ bōa sūt audire uelīt: p̄
illd̄ oñdit qd̄ dr̄. Qui bōa q̄uis p̄p̄iqua
neq̄ īspiciūt: neq̄ audiūt. Ac q̄ liberari
a uitiis ex uolūtate nr̄a possum᷒. p̄ illd̄
oñdit hoc ē liberari quoq̄ a malis pauci
norūt: qd̄ ea cā ī medio poīt̄: ut oñdat li
berari & īcludi a uolūtate nr̄a pendere.
Postea subiūgit cām p̄ quā aīus q̄ ī ma-
litiā incidit: neq̄ uidet: neq̄ audit tale fa
tū mētes hōium lædit. nā q̄ a deo discef
sit ī demētia & uanā cupiditatē ēhat̄ ne
cesse erit: qd̄ p̄ molestiā fati ītelligi vult
q̄ nos q̄a ad mōtaliū vitā d̄clīam᷒ a soci
etate dei sepat. oñdit p̄ṫea q̄ ob stultitiā
nr̄am nobis accidere ꝯsueuerūt. & quo
pacto & uolūtate & ꝯtra uolūtatē nr̄am
peccam᷒ doc;: cū dicit stultoꝝ vitā sil̄e;

esse cylindrorum motõni super plano: quæ circulo siml' & super recto mouet. circulo quidem in se ipsum super recto propter casum. Nam ut cylĩdrus a recti tudine deerrans non firmatur ad axem circuli qui circũducitur: ita aĩus qui a recta ratõne & propĩquitate Dei decidit. non consequitur uera bõa. pererrat enĩ circa illa q̃ bõa fore uidẽtur: & uolupta tum affectõibus circũuolutus a rectitu dine discedit: quod per illud intelligi uo luit. hi autem reuolutõnibus: modo ad hæc: modo ad alia feruntur: atque ĩfini ta patiuntur mala. Qum autem libera & præter naturam nostra uoluntas cau sa fuerit fati animo mentique nocentis ac nr̃æ a Deo separatõis: qua uia & hoc extinguere & ad Deum redir̃ oporteat: duobus metris sequentibus docet: uolũ tarium nocumẽtũ sic ostẽdẽs.

INFOELIX ATQVE FAMILI ARIS DISCORDIA LATENS LAEDENSQVE SEQVITVR QVAM NON DECET

AFFERRE.SED SEDENTEM FV
GERE.

Onſpiciens autem quod præci-
pue diuino:ut erunnas fugiamꝰ
& fœlicitatem cōſequamur: egemus au
xilio:conuerſionem ad Deum:ut oratō
nem quandam & auxilii cauſam īducit.
Iuppiter pater:aut omnes multis cala-
mitatibus liberes:aut omibus quam ſor
te utantur oſtendas:ſed tu confide. Nā
diuū genus īeſt hominibus quibus na-
tura afferens q̄libet ſacra oſtendit.quo-
rum ſi quid tibi affuerit:intelliges quæ
tibi iubebo curans animum ab his erun
nis ſaluabis. Mos fuit Pythagoreis huiꝰ
mūdi totius opificem & patrem nomīe
Iouis magnificare. Illum enim per quē
exiſtentia & uita omnibus datur dignū
iuſtumque eſt ab eius opere nominari.
proprium certe nomen Dei ab eius ope
ribus & creaturis dici maxime fas eſt.
Nam quæ apud nos propria eſſe dicun
tur ex fortuna potius & Voluntate in-
ueniuntur q̄ ex ꝓprietate rei qd' ī pluri

bus animaduēti potest quibus nomina non apte:sed aliter q̃ deceret adiacent: ut sæpe is qui malis moribus est bonus. Qui mente impius religiosus appellat͡. quæ quidem rectitudinis nominum nō participant.quoniam nihil existentiæ: aut operis adsistit r̄bus quibus nomina adiacent. Rectitudinem igitur nominū in rebus quæ perpetuæ sunt.& harum quæ diuinæ & diuinaꝝ quæ optime opō tet adesse. Quam ob rem & Iouis nomen imago quædam in uoce est operatricis existentiæ. Antiqui enim & primi rebus nomina per excellentia sapientiæ posuerunt:ut in quibusdā optimis sculptoribus:quorum artis v̑tutes ita nomine comprehenduntur:ut figuris & imaginibus. Nomina enim in uoce ea quæ mente intelligimus ostendūt. Ad intelligentias rerum intellectuarum iudices reputarunt. Speculatione enim pleni & ex illa grauidi facti. In tellectus passiones in uocē emittēres talia existētiis nomīa īposuerūt: q̄ ꝑ ipsā uocē & elemēta

ſunt Deum patrem uocat ac intelligit quid ex ſe meretur. Quod ſi in omĩbus in enuntiatõnem ipſius uocis compoſi ta: quantum fieri poterat rerum nomĩa tarum ſpẽs formarunt: & ad ipãs exiſtẽ tias eos qui recte intelligunt reſpicerẽ fe cerunt. Itaque finis illorum ſpeculatõis fit principium nobis ad inuentõnem in telligentiæ rerum. Sic igitur ipẽ opifex ab illis olim quaternius: nunc Iuppiter pater cauſis quas diximus appellatur. id autem quod ratõ præſentis oratõnis ab illo petit. hoc omnibus benignitate ipſi us Dei offertur. nam in nobis eſt accipe re id quod ab illo ſemper oblatum ẽ. Et enim ſuperius dicebat. Accede ad opus Deum prius orans: tanquam ipſe ſẽper bona porrigat: nos uero tunc illa accipi amus qum noſmet ipõs diuinæ benigni tati intendimus. Voluntas enim quæ ĩ nobis libera eſt ea quæ certe bona ſunt non acciperet ſi accipere nollet. Hæc ãt ueritas: ſilicet & uirtus ſemper & æqua liter ab ipõ opifice õibꝫ reſplendẽt. nũc

uero ratō necesse est ad malorū liberati
onem petat: ut cognoscamus & ītelligamus existētiam nostram. hoc enī erat: quod dicitur qua sorte utantur: hoc est quo animo. nam tali ad se ipōs rspectu. concluditur & determinatur ex necessitate sequi malorum & erunnarum liberatōnem: & uiam rerum quæ a Deo ad fœlicitatem porrigūtur. Quas obres ratio procedit ꝙ si omnes cognoscerēt se ipsos & qua sorte utantur: omnes ꝓcul dubio a calamitatibus & malis liberarētur. Quod quidem fieri non potest. nā omnes nequaquam apti sunt: ut silr philosophētur: & bona a Deo oblata ad fœlicitatis perfectōnem suscipiant. Quid igitur ex his sequitur: certe illos solos a malis liberari qui ad disciplinam ostendentem nobis propria bona accedūt: hi enim soli liberati sunt a calamitatibus mortali naturæ adiūctis: qum soli ad cognitōem uerorū bonorū se cōuerterūt. qd dignū ē societati deoꝝ addisccere tā quā a sacra & uenerāda natura. i. a phīa

exercitatos & doctos ea q̄ sūt oppōtuna Societatem quoque diuorum uirorum si quid in ea participamur ostendemus claris operibus indulgētes & disciplinis intellectus: quibus solus hominis aīus curatur & ab his liberatur malis in diui num finem commigrans. Sed ut breuit̄ dicam intellectus horum uersuum talis est: qui se ipsos nouerunt a mortalium morbo liberātur. Qua causa igitur nō omnes liberantur. qum omnes oppōtu nitatem innatam habeāt eorum existē-tiam intelligendi. Quoniam plures: ut dixi: sponte mala sequntur: qui bona q̄ uis propinqua: neq; inspiciūt: neque au diunt. Pauci enim sunt qui quo pacto a malis liberentur intelligant: cognoscē-tes qua sorte utantur. hi quid' sūt quos philosophia affectōnum stultitia purga uit: ab his locis: tanquam a carcere libe ratos. Quare igitur Iouē rogat: aut oēs multis calamitatibus liberes: aut omni-bus qua sorte utantur ostēdas. an ut illū q̄ inuitos oīs ad ueritatē cōuertere uelit.

negligẽtia uero aut malo consilio id nõ facit: ut in carcere & laqueis arceantur: quæ quidem putare nefas esset: illud potius ratio ostendit: eum. s. qui fœlicitati studet ad Deũ tanquã ad patrem cõuerti docere. Est enim Deus opifex rerum õium bonarum: etiam & pater. ergo qui liberatõnem malorum intellexit quique erunnis quæ ex uolũtate nostra sunt liberauit & infœlicem discordiam fregit sponte illã fugiens: hic ad opportunum Dei auxilium conuersus exclamat. Iuppiter pater qum iam peregerit ea quæ filio digna sunt Deũ patrẽ uocat ac intelliget quid ex se meretur. Quod si ĩ omibus fieret oms æqualiter secum malis liberarẽtur. Postea ĩuenies hoc ĩ omibus nõ procedere nõ causa dei: sed quia plures sponte mala sequnt ad se ipsũ dicit. Sed tu confide qui inuenisti uiam liberatõnis: malorum & erunnarũ quæ quidem est per sacram philosophiã cõuersio ad ea quæ a Deo nobis ostenduntur quæ multi nõ ĩspiciunt quoniã cõmunẽ

ĩtellectum quẽ opifex dedit generi ratõ
nabili nõ recte exercuerunt. Igit̃ qum
quid alicui ostendit̃ ad demonstratõnis
effectum personas duas concurrere ne-
cesse est. quo pacto enim quicquã ostẽ-
dere cæco posses. Si id qd̕ demonstrare
intendis milies offerres: uel quo pacto
uidenti ostẽderes nihil omnino offerẽs.
utrunq; igitur interuenire oportebit: &
bonum ab ostẽdente oblatum: & ab eo
cui ostenditur ĩspiciens lumen: Vt illĩc
quod uideatur: hinc qd̕ inspiciat cõcur
rãt ad demõstratõis effectũ. His aũt sic
existentibus argumentemur sic. Oms̃
simul a malis liberari: si omibus opifex
rerum ostenderit cognitõem sui ipsius
existẽtiæ: & q̃ sõte utantur: sed qum nõ
oẽs sil̕ a malis liberẽt̃. ñ igr̃ õibꝰ õndit:
sed his solũ qui sponte & sua uolũtate a
malis liberari studerũt: & qui lumen ad
cognitõnem & susceptõem ostensæ ue
ritatis intenderunt. Non ergo ipse De-
us causa est quia omnibus non ostẽdat:
sed ipsi qui bona quãuis propinqua neq;

inspiciunt:neq; audiũt:& ob hoc mala
sponte secuntur.causa igitur est eligen
tiis.nam Deus ad nulla mala occasionẽ
præbet;immo semper quantũ in ipso ẽ
omnibus æque splendẽtia bona ĩmittit:
non ostendit aũt semper omnibus:qm̃
lumen oblata bona ĩ plerisq; nõ aspicit:
sed rebus terrenis indulget pp curam
quam habet ad inferiora.talis quidꝰ ho-
rum uersuu3 declaratio & ueritati con-
uenire uidetur & subsequẽtium metro-
rum intellectui.si quidꝰ homines ad ue
ritatem Deus allicit etiam ĩuitos:quur
si ipsi sponte mala capiunt: Deum accu
samus? Quid consulimus discordiã ad-
ducere non oportere:sed cedentem ea3
fugere:uel quid accidentia pacifice fer-
re. Quid sanari studere iubemus.oĩo
enim uia per doctrinam ad uirtutẽ no
bis occluditur.id qdꝰ in nobis est abiciẽ
tibus & negligentibus.nihil enim labo
rare oportebat:neq; cupiditatem ad bea
tam uitam:neque diligentiam ad fœlici
tatem habere:si ad deum solũ ptineret:

nos a malis ſaluos eſſe & uirtutibus im-
pleri nihil a nobis ipſis conferentes: Sic
enim cauſa plurimorum malitiæ deo aſcri
beretur. Si autẽ ut probatũ eſt Deus ma
lorum cauſa non eſt. maĩfeſtum erit ꝙ
facultas: ut bõa adipiſcamur ĩ nobis ſit:
quoniã propĩqua ſũt: & naturaliter illa
accipiendi facultatẽ habemus. Sed nos
ea neq uidemus: neq audimus: cã quo-
que cæcitas & ſtultitiæ huius calamito-
ſa diſcordia eſt: quæ ſpontaneũ malum
exiſtit: quam non decet ulterius protra
here: Sed cedentem fugere & malorum
liberatõnem cognoſcere & uiam redeũ
di ad Deum inuenire. Sic enim ſplẽdo-
ri Diuino inſpectus noſter adiunctus
demonſtratõ fit: cuius demonſtratõnis
effectus ſalus ẽ & ꝗes animi ab his labo
ribus: ac diuinorum bonorum cognitõ
& paternæ conuerſatõnis participatio.
Talia de uirtute & ueritate prædicens:
ac ṽtutis præcepta & officia: quo pacto
uſque ĩ noctem obſeruari oporteret cõ
cludens ac ſpem ueritatis in ſalutem &

quietem animi finiens . Subiūgit ꝓprie ſpēi purgatōnem quod eſt tertium phi loſophiæ genus. Sed abſtīe a cibis quos diximus in purgatōibus & in liberatōe animi diiudicās: & conſydera oīa ſta tuens ſuper his iudiciū aurigam opti-mum.

Arionabilis exiſtentia innatū ab opifice Deo habens: ut ne-que cōpus ipſa ſit: neq́ ſine cō pore ad hoc exiſtentiæ in quo eſt uenit: ſed qum ipſa ſine corpore exiſtat adiun cta corpori omnem ipſius ſpēm efficit: vt eſt in aſtris. Id enim aſtrorum quod ſupra manet ſine corpore eſt: quod īfra corporeum: ut Sol. totus conſtat ex re ī corporea & corpore: quæ diuidi nunq̄ poſſunt: neq́ coniungi. nam ſi ſic eſſet iterum diſſoluerentur: ſed ſimul facta ſūt & ordinata naturaliter eſſe conſue-uerūt. ut alterū ducēs ſit: alterū ſequēs & idem eſt conſequenter & in aliis rōa bilibus heroico & humano generibus. Eſt enī quilibet heros aīa rōalis liquido

& puro corpori adiũcta. & similiter ho-
mo anima rationalis cum corpore imõ
tali sibi innato: quæ quidẽ Pythagoreo-
rum opinio firma fuit quã Plato postea
amplius declarauit. assimilãs comparãs
humanã aĩaʒ ĩnatæ potẽtiæ pẽnati cur
rus & aurigæ. opus igitur est nobis ad ꝑ
fectionem animi: ut & ueritatem cõse-
quamur & uirtutem. Ad purificatõem
uero liquidi nostri corporis deponẽda ẽ
sordium materia: & sacra purificatio ac
cipienda: acccipiendæ & uires a Deo no
bis datæ quæ nos excitent: vt hinc ad su
periora cõuolemus: quæ omnia præsen
tes uersus docent. scĩdunt enim & amo
uẽt materiales sordes: qum dicitur ab-
stine a cibis quos diximus. Sacram au-
tem purificatõem & vires a Deo nobis
datas illi uersus inserunt: qui sic dicũt.
In purificatõne & liberatõne animi iu-
dicans at oẽm spẽm humanæ existen
tiæ integram nos docuit illud qđ subiũ
gitur. Consydera statuens suꝑ his iudi
cium aurigã optimuʒ. hoc enĩ omnem

existentiã adiunxit & ordinẽ ptiũ ĩ ipã
diuisit: aurigam iudicio assimilãs: & id
qđ ĩ cũru ferť pti obseqnti assimilauit.
Hæc q dẽ ex his uersib9 addiscer̃ possũt
hi q mõitõnũ pythagorar̃ ignari ñ sũt
:s. qđ ad exercitiũ uirtutis & susceptio-
nem ueritatis necesse etiã erit diligenti
am & curã haber̃ circa splẽdidũ nostrũ
corpus qđ sapientes subtile animi uehi
culũ appellarũt. extẽdiť autẽ ipsa purga
tio usq3 cibos & potõnes. omnẽq3 dietã
huius nostri mortalis cõporis ĩ quo lim
pidum corpus supadiacet: nõ sentienti
corpori uitã inspirans: & ipsius concor
dantiam & armoniam continens. Vita
enĩ ẽ corpus quoddã splẽdidũ siñ mařia
qđ uitã hãc materialẽ gĩgit p quã nr̃m
mõtale animal cõpletur. cõpoĩtũ & uita
rõali & corpore materiali qđ imago q̃-
dã ẽ hõis cõstituti ex rõnali existẽtia &
corpore splẽdido & sine materia. Qum
igr̃ nos hõ simus. hõ autẽ ex his cõstet:
opõtet ĩ õib9 purificari & pfici: modũq3
sup q̃libet natura suare. nã alia aliã pur

gat:ut aīæ rōalis q̄tū ad ipsā rōem pti-
net. Purgatō ē disciplīa. hoc ē vitas: q̄tū
uero ad opiōes cōsulata uirtus. nā qum
a natura nobis datū sit: ut supiora cōsy
deremus & īferiora ordinemus: ad illa
vitate: ad hæc uirtute ciuili īdigebimꝯ:
ut reꝝ ꝑpetuaꝝ speculatores. reꝝ uero q̄
accidere cōsueuerūt peritiores facti si-
mus. In utrisq; autem legibus Diuinis
non discedētes: stultitiæ procellas fugia
mus: qua necesse erit purgare nostram
ratōabilem simul adiunctam existētiā.
Sed qum splendenti corpori & aīo nr̄o
sil' adiūcto ad genitū fuerit: corpus mō
tale purgare oportebit: & hoc atque id
suis passionibus liberare. Restat igitur
corporis limpidi & animo adiuncti pu
rificatō quam nos facere necesse erit
sacris legibus sacrisque artibus inhe-
rentes. Corporosior enim quodammo
do hæc purgatio est. quoniam materias
oēs & diuersas attingit: & undiq; cura-
tura est: ut corpus hoc efficax & animo
adiūctū a materia seperetur: & ad æthe

reum locum aduolat. in quo primam & ordinatam fœlicitatem recuperabit. nã omnia hoc limpidũ corpus attingentia si præcipue decenter & non turbulente fiũt uirtutis & ueritatis legibus cõueni-re inueniũtur. Purificatõnes enim ratõnalis animi prouident etiam ut splendidum corpus leuius factum ad superio-ra conuolandum impedimento nõ sit. Optima aũt eius subleuatõ ẽ: paulatim se curare a rebus terrenis segregatũ iri: ac reꝝ perpetuaꝝ & eaꝝ quæ materia carent frequenti cõsuetudĩe exercitiũ habere: necnõ relinquere sordes quibꝰ iã pollutum fuerat pp coniũctõnem quaꝫ cũ mõtali corpoꝛ̃ accepat. ꝑ hæc enĩ colligit̃ & quodãmõ reuiuiscit & Dei potestate replet̃: & pfectõi ĩtellectus aĩ cõiũgit̃. Quid igr̃ mirũ si aliqui cibi ad hæc cõferãt: ul̃ quid mirum si ii qui consueuerunt ab omnibus rebus quæ mortuæ sunt longe esse omnino abstineꝛ̃ & maxĩe a uoluptatibꝰ & ab his q̃ ad uenerẽ mõtale corpus excitãt. hæc ẽ pfecto pri

ma uia ad purgatōnem. Quāobrem in opertis nostris p̄ceptis monuimus quorundā abstinētiā quæ maiorē & uniuersaliorē præcipuū primū ītellectū hēbat: & quæ consequenter hæc singularia uetabat: ut animalis uuluam nō comedes: hoc uero ita simpliciter dictū præceptū ē: ut ab vno terreno abstineamus & hoc quidē minimo. Si uero ad profunditatē multifici intellectus Pythagoræ īspexeris: totius rei uenereæ uno estibili doceris abstinentiam: & ut in cibus illud nō assumemus. Sic in purificatōe līpidi cōporis id quod per illud ītelligitur exercebimus. Silr aūt cor nō comedas p̄cipue q̄dē monet ad iracūdiā non ruere. Cōsequēter uō suadet: ut ab esu cordis abstineamus: & ea rōe qum dicit. longe ēē a mortuis oportere. Cōsyderabimus p̄ceptū hoc nō solū moneř: ut esū rerū mōtuaꝶ uitemus: sed oīa q̄ mortalis naturæ sīt: necnō carnes n̄ sacras & ꝓphanas. Iustū enī & cōueniēs est: ut ex monitōnibus opertis: & quod extra appar3

& id quod intus intelligit seruemus. nā ex continuo præceptum: ut uerba ostē duntur seruat interioris ac maioris effe ctus consyderat. Sic ergo & nunc ītelli gamus breuibus uerbis magnarum rerum principia hūc uersū nobis dare.

VITA INQVIT cibos: quorum mētio nem fecimus: quod idem est quod. esto longe a corporibus mortuis.

Vm aut ut oīa uitemus fieri nō potest subiunxit: quorum men tionem fecimus: & quo in loco hoc me morat ostēdit in purificatōibus: & in li beratōne animi: ut per abstinentiā cibo rū diligētē curam hēamus pspicuitatis currus corporei purgate: & ab īpediēte matia liberare: cōueniētē. Tali aūt oper atq exercitio rōale iudiciū cōstituit: qd lucidi corporis curā purificatōi aīæ con decētē reddere pōt. Quāobrē aurigā sē tētiā ipsū iudicium appellauit tanquam supēē cōsueuerit recte ordīato currui: sententiam quidem quia ratōalis poten tia erat: aurigam uero quia ipsa potētia

corpus complectitur & supersistit: quæ lumen amore incensum ĩ auriga dispo suit & ordĩauit. naꝫ & si una sit anima: lumine quasi respicit campum ueritatis & potentia similitudine manus cõtinet innatum sibi corpus & ad se ipsam con uertit: ut ĩtegra Deum conspiciat: & di uinam similitudinem acquirat. Ac for- ma totius abstinẽtiæ talis est: & talia bo na promittit. paticularia uero in sacris edictis operte præbita sunt: quorum & si unũquodꝙ particularem abstinentiã docuerit: ut fabarũ in leguminibus mõ tuorum in animalibus: & horum ꝑ spe- ciem: ut in piscibus rumbum uita: & in terrenis animalibꝰ alio abstineř iubet. & alio quodam in uolatilibus & tãdem partes quasdam animalium řpudiauit: vt caput non comedas: neque cor nihil ominus in horum quolibet perfectio- nem purificatõnis ostendit. ac propter quasdã naturales ꝓprietates hoc ul' illď ad corporis abstinẽtiã ordĩauit: ꝑ quod cunꝙ aũt mõtalis affectõis purificatõeꝫ

docuit:& per diuina: ut homo consuefa
ciens in se ipsum uerteret: ac locum ge-
neratōnis & corruptōnis reliquens ad
elysium campum & liberuꝫ æthera trāſ
migret. Qum autem ordinate augumē
tum abstinentiæ faciendum esse præ-
cepit. ob id ipsum adinuicem colata opi
nione quorundam contrariari inueniū
tur. Nam sētētiæ ab animalibus abstine
contrariū esse uidet. cor uita: nisi qſpiā
cor uita incipiētibus ēē præceptū dicat.
ab animalibus abstine iam finientibus
& perfectis. Superuacanea autem ꝑtiū
prohibitio his quibus totum aīal prohi
betur. Quāobrem diligenter inspicere
oportet in præceptis abstinentiæ augu-
mentatōnis ordinem quem ipsi uersus
ostendunt. Abstine enim inquit postea
tanquam quispiā interogaret a quibus?
respondet quos diximus: & iterum tan
quam ad secundum interogatōem: qui
bus in locis hæc Pythagoras dixit? & q
bus in præceptis abstinentiam quorūdā
ciboꝝ iusserit subiūxit. In purgatōibꝫ

& in liberatōe animi: ostendēs: qđ pur
gatōnes debent præcedere: liberatio se-
qui. Ac rōnalis animi purificatio sūt di
sciplinæ mathematicæ. liberatio prudēs
rerum omnium aspectus: qua causa sin
gulariter id monuit inquiens. In libera
ratōne animi qui plurimas mathemati
cas artes complectit̄: & continet. his igr̄
quæ ad purgatōem & liberatōnē animi
dicta sunt: necesse est similia & cōueni
entia de splendido corpore. Igitur pur
gatōes per doctrinaꝫ factas & probatā
liberatōnem sacra reductio sequatur ne
cesse erit. Hæc enim proprie purgāt &
perficiunt spirituale vehiculum ratōalis
animi: ipsumque a materiali morte di-
uidunt. Parant enī ut purgati spiritus
apte coniungantur. Nam impurum pu
rum complecti nefas est: Vt igitur ani-
mum nostrum doctrīa & uirtute orna-
re decet: Vt cum iis quæ perpetua & di
ua sunt cohabitare possit: Sic splendidū
corpus purum & sine materia oportet
parare: Vt cælestiū corporū societatem

ſorciatur.per ſimilitudinē enim ſolent omnia adinuicem cōiungi.diſſimilitu-dine uero &ſi propinqua ſunt diuidun tur hanc perfectæ philoſophiæ men-ſuram docuit Pythagoras propriam & conuenientem ad totius hominis perfe ctōnem. Is enim qui ſolum animum cu rat:corpus uero negligit:nō totum ho-minē purgat.& e contra qui purgat cō pus ſolum neglecto animo curari opor tere:uel corporis cultus animo quicquā collatum iri:ſi ipē per ſe nihil purgatus fuerit:tantundem peccat.Qui uero di-ligenter per utrūq; procedit:huic rerū ſacrarꝶ ſciētiā philoſophia adiūgit:quæ ſplēdidi corporis purificationem efficit quā ſi ab ītellectu philoſophi ſepes:nō amplius ī ea ipſā potētiā īuenies. Nam ex his quæ ꝑfectōem noſtrā cōplēt.ali-qua phī ītellectus inuenit:aliqua ſacrarꝶ reꝶ actio philoſophi intellectū ſequens ſubiunxit.actionem autem ſacrarū re-rū appello potentiam purificandi corpꝰ ſplendidum:ut totius philoſophiæ īſpe

ctiuum & consideratiuum sit dux tanquam intellectus. Ciuile uero & practicum: Ut potentia sequatur. At ciuilis philosophiæ duæ sunt species: quarum altera est moralis: altera est sacrarum rerum. & illa quidem per uirtutes nos stultitia purgat. hæc per sacra misteria terrenas cogitatones detruncat. Argumentum autem nō paruū & demōstratio ciuilis philosophiæ sunt leges communes: ac alterius philosophiæ argumētum & demōstratio sunt sacra ciuitatum: & est quidem summum totius philosophiæ īspectiuus ītellectus: medium uero ciuilis. Tertium rerum sacrarum: ac primum ad cætera duo similitudinem oculi: & id quod sequitur similitudinem manus & pedis pertinet: quæ omnia ita sunt adinuicem simul ordinata & coniuncta: Ut quodcunque horum sine aliorum auxilio remaneat sit imperfectum. Quāobrem scientiam ueritatis inuentricem: & potentiā quæ uirtutem ministrat: & puritatem in unam coniunctionem con-

uenire oportebit: ut ciuile opus intelle-
ctui qui rerum omnium dux est conso
num & conueniens perficiatur: & his
ambobus opus adiunctam appareat. Fi
nis Pythagoricæ disciplinæ hic est ad di
uinorum bonorum acquisitōnem per-
fecti omnino & uolatiles efficiamur: ut
quando mouendi tempus aduenerit re
linquentes in terris mortale corpus &
eius naturam deponentes. Athletæ cer
taminum philosophiæ accincti leuesq́;
ad cælestem sedem perueniamus. Tūc
enim & primum & antiqum statum no
bis reddi. & q̄tū hōi possibile ē deos fie
ri sequētes uersus docent.

SI CORPVS RELIQVERIS ET
PVRIFICATVS AD AETHERA

Veneris eris immortalis Deus incorru
ptibilis non amplius mortalis. hic finis
laborum optimus.

Oc ut Plato dicit: cētam̄ magnū
& spes magna: hic perfectissimo
phīæ fructus. hic charitatis & sacræ re-
ligionis opus maximum. Nam qui per

hæc quæ ſuperius dicta ſunt pergunt: uere bonis uniuntur: atque a laboribus huius terrenæ uitæ: tanquam ab aliqua ſubterranea ſpelunca liberantur: & ad æthereos ſplendores adducuntur. & beatis inſulis collocantur. his theſaurus p̄mium reſeruatur. quoniam nefas ē quēpiam ad genus Deorum accedere: niſi illum qui animo ueritatem acquiſiuerit & uirtutem. & in ſpirituali ipſius uehiculo puritatem. Sic enim ſanus atque integer ipſe animus factus ad primi habitus ſpeciem reſtituitur per rectarum ſententiarum unitatē ſe ipſo fruens: & totum diuum ornamētū recognoſcēs: & opificem huius totius inueniens . ſic poſt purificatōem quantum poſſibile ē ut ſemper ſunt ii qui in generatōem naturaliter non incidunt: ad ipſum deum reducitur. corpus uero congenitum habens loco eget quem inquirit ex ordīe ī aſtris tanquam ſedem. Conueniēs q̄dē ex hinc tali corpori locus ſub luna propinqus. Nam & terrena cōpera ſuperat

& a cælestibus superat: quem locum Pythagorei æthera liberũ appellant. æthera quia locus est sine materia & perpetuum liberum: quia terrenis passionibꝰ purgatum & solutum est. Quid igitur qum illuc aduenerit fiet: an hoc qđ dicit: Eris immortalis Deus illis similis factus diis quorũ mẽtõem in principio fecimus. nõ natura deus immortalis. quomodo enim quicquam sub aliquo tempore proficiens: & ad uirtutem & ad sãctimoniã ex talibus externis supaddẽs ad idẽ unq̃ firmaretᷣ. Oñdit aũt hoc sup additio. Eris inqt ĩmortalis deus: & sup adiunxit ĩcorruptibilis nõ amplius mõtalis: ut p mortalis amotõem: nos ĩ deos verti ĩtelligatᷣ tãq̃ id nobis nõ p naturã ĩsit: nec p existẽtiã: sed ex doctrĩa & augumẽto: tãq̃ hoc sit alid deoꝝ genus. ĩmortales q dẽ fiũt ascẽdẽdo. mõtales uõ descẽdẽdo. quiq; ex necessitate claris heroibus minores sũt. nã ii semp deũ ĩtelligunt. Illi ad ignorantiã ipsius quãdoq; incidunt. Tertiũ enĩ genus etiam ad ul

timam eius perfectōem ueniat:neq͂ ꝑs
medii fit:neq͂ primo æquaẛ:sed tertium
existēs assimilatur primo generi. Simili
tudo enī quæ ī hominibus ꝑ habitum ē
ad cælestes deos heroibus:& medio ge-
neri perfectius inest ac magis ꝓpinque.
& sic communis & una omnium ratōe
utentium perfectio esse uidetur.simili-
tudo.s.ad opificem deum: quæ semper
& æque īest cælestibus diis.ac diis æthe
reis firmis solum semper non æque.iis
uero qui ab æthere ad terrena quando-
que decidere solent:neque semper:neq͂
æque. Recte quidem quispiaȝ dicet:pri
mam cælestium similitudinem ad opifi
cem Deum optimam esse:si eam ad se-
cundam & tertiam comparaueris:aut si
secundam ad tertiam recte dicet. Non
enim intendimus solum:ut opifici deo
similes efficiamur:sed secundum statu
tā normā:aut optimā similitudinē:aut
mediā cōseqmur. Quas si sōtiri nō pos
semꝰ eā cōseq cōtēti simꝰ quā ex nr̄a na
tura nobis cōcessū ē & ꝑfectōe ṽtutis in

hoc fruamur. mensuram. s. & modum
existentiæ nostræ non ignorare: neque
ægre ferre. summa enī ē uirtus proui-
dentiæ leges imitari per quas omnia se
cundum propriam uim conuenienti si
bi bono adiungitur. & consistere in ter
minis ab opifice Deo statutis qbus oīa
per spēm discreta sunt. Talem sententi
am uersibus Pythagoræ dedimus: quæ
in se continet Pythagoreorū̄ præcepto
rum moderatam compilatōnem. Opor
tebat enim neque in metrorum breuita
te oratōnem nostram cōsistere (sic enī
multa ex iis quæ præcepit latuissent) ne
que illā ī totius philosophiæ lōgitudinē
ꝑtrahere. maius enī hoc erat: q̃ ad præ-
sētē orōem ꝑtinebat. sed mediū ad hoꝝ
ītelligentiam quātū possibile fuit secuti
sumus: id solū ī ipsis explanātes qđ oīo
ipsoꝝ ꝓceptoꝝ declaratōī cōuenire ui-
debať. nihil aūt alid' hi ṽsus sūt q̃ fōma
q̄dā & imago ꝑfectissīa phīæ: & ꝑ capi
ta q̄dā ipsius ꝓceptoꝝ abbreuiatō & in
stitutio q̄da ex doctrīa ostēdēs posteris

per obſeruatõnem legis diuinæ aſcen-
ſum ad cælos patere. Quæ omnia certe
appellare poſſes optimam cognitõnem
nobilitatis humanæ. Ac non unius py-
thagorici eſt inuentum: ſed totius ſacri
collegii: & ut ipſi dicunt totius ſocieta-
tis communis ſentẽtia. Quãobrem lex
erat in mane ipſos ſurgentes: & itẽ ſero
qum ad ſomnũ ituri erãt: tales uſus uno
legente: ut leges Pythagoricas audirẽ: ut
talis curæ frequentatio uiuentia in ipſis
præcepta oſtenderet. Quod vt & nos fa
ciamus iuſtum & utile erit: ut ipſorum
utilitatem conſequamur: & q̃uis tarde
eam tam̃ acquiramus.

FINIS.

LAVS DEO.

AMEN.

DVCE VIRTVTE ET COMI
TE FORTVNA.

HIEROCLIS PHILOSOPHI STO
ICI ET SANCTISSIMI IN
AVREOS VERSVS PY
THAGORAE OPV
SCVLVM PRAE
STANTISSI
MVM ET
RELI
GIO
NI
CHRISTIANAE CONSENTA-
NEVM HIC FOELICITER
COMPLETVM EST AC
IMPRESSVM . ANNO
CHRISTI . M. CCCC.
LXXIIII . PATA
VII . XV. KA
LENDAS
MA
IA:
S.
BARTHOLOMAEVS DE VAL
DE ZOCCHO. F. F.
TELOS.

